MARTINI BONACINÆ

SACR. THEOLOGIÆ, AC I. V. D. VTICENSIS EPISCOPI,

TRACTATVS

DE

LEGITIMA SVMMI PONTIFICIS ELECTIONE.

Iuxta Summorum Pontificum, præsertim Gregorij XV. & Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. constitutiones.

ET

DE CENSVRIS OCCASIONE ipsius electionis à Summis Pontificibus, ad hanc vsque diem impositis.

CVM PARALIPOMENIS POSTHVMIS eiusdem Authoris ad Opera sua Moralia.

PRODIT NVNC PRIMVM,

Indicibus, tum Disputationum, Quæstionum, Punctorum, & Paragraphorum, tum Rerum notabilium illustratus.

DE LICENTIA SVPERIORVM, ET PRIVILEGIIS.

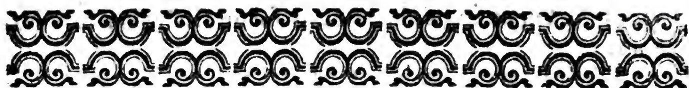

VENETIIS, M. DC. XXXVIII.

APVD PETRVM TVRRINVM.

ELENCHVS
DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, Punctorum, & Paragraphorum.

DISPVTATIO PRIMA.

QVÆSTIO I.

† 2 vacante,

QVÆSTIO II.

QVÆSTIO III.

QVÆSTIO IV.

QVÆSTIO V.

DISPVTATIO SECVNDA.

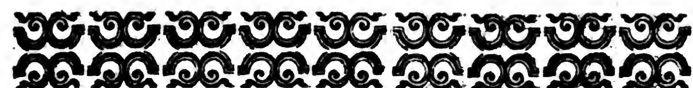
QVÆSTIO V.

QVÆSTIO VI.

QVÆSTIO VII. & vlt.

IN-

INDEX RERVM NOTABILIVM.

Cardi-

Ele-

Ele-

Papam

parui-

FINIS.

MAR

MARTINI BONACINÆ SACRÆ THEOL. AC I. V. D. VTICENSIS EPISCOPI,

De legitima Summi Pontificis electione, iuxta Summorum Pontificum, præsertim Gregorij XV. & Sanctissimi D.N. Vrbani VIII. Constitutiones: Et de Censuris occasione ipsius electionis à Summis Pontificibus, ad hanc vsque diem impositis.

Tractationem istam in duas diuidam disputationes; in prima de requisitis ad validam, & legitimam electionis Pontificiæ rationem & formam disputabo; in secunda Censuras occasione electionis Summi Pontificis editas, afferam, & explicabo.

DISPVTATIO PRIMA.

De requisitis ad validam, & legitimam Summi Pontificis electionem.

VÆ ad legitimam Summi Pontificis electionem pertinent, ad quinque capita reuocari possunt. Primum est ex parte eligentium. Secundum ex parte electi. Tertium ex parte loci. Quartum ex parte temporis. Quintum ex parte formæ: sed antequam ad istorum singulorum explicationem accedam, operæpretium censui, paucis ea perstringere & enumerare.

rare, quæ in Gregorij XV. constitutione continentur, vt habita, quasi per transennam, seu compendium, eorum omnium breui cognitione, in clariorem dicendorum intelligentiam faciliùs quisque feratur.

Breuis & Compendiosa enumeratio eorum quæ in Gregorij XV. constitutione continentur.

PRimò, electio fieri non potest nisi in Conclaui iam clauso, & post celebratum in eo, prima die, Missæ sacrum, in quo Cardinales adstantes Eucharistiæ sacramentum sumere consueuerunt, §. *matura*.

Secundò, electio facienda est per Scrutinium, aut per scrutinium & accessum, aut per compromissum, aut per Inspirationem, seruato modo in singulis istis formis præscripto. Itaque si electio per scrutinium fiat, scrutinium peragi debet, per secreta suffragia, & in eo concurrere debent duæ partes suffragiorum, §. *matura*, & §. *quod si electio*.

Quando electio per compromissum facienda est, primò Compromissum iniri debet omnibus consentientibus; secundò eligendi sunt plures compromissarij, & hi quidem Cardinales in Conclaui præsentes; tertiò nullus potest se compromissarium constituere, nec vllus compromissarius potest seipsum eligere, §. *quod si electio*.

Quando electio agitur per Inspirationem, primò facienda est omnibus consentientibus, & nemine dissentiente, secũdò sine tractatu de speciali persona, tertiò consensus exprimendus est per verbum *eligo*, intelligibili voce prolatum, nisi fortè eligens infirmus sit, tunc enim sufficit consensum exprimere per verbum *eligo* scripto exaratum, §. *quod si electio*.

Tertiò, electus non potest sibi suffragium ferre, imò ipsius suffragium irritum est, dum sibi suffragatus est, ipse tamen computandus est in numero Cardinalium eligentium, ob id si duæ partes tantum suffragiorum alicui tribuantur, aperienda est schedula electi, vt

inspi-

inspiciatur an ipse sibi suffragium dederit; nam si comperiatur sibi suffragium dedisse, electio irrita est defectu debiti numeri suffragiorum: propterea si quis electus sit cum duabus partibus suffragiorum, precisè, electio censenda non est valida, donec explicata & reserata electi schedula constiterit, ipsum sibi suffragium non dedisse, §. *numerum*, & §. *rursus*.

Quartò, si plures nominati pares sint in numero suffragiorum, nullus remanet electus; si verò impares sint, is censetur electus, qui superat alium in numero suffragiorum, etiamsi vno tantum suffragio superet, modo duas tertias partes suffragiorum tulerit, §. *ac si*.

Quintò, iuramentum emittendum est à Cardinalibus in suffragio ferendo, iuxtà formam præscriptam, in §. *insuper*.

Sextò, electi nomen describendum est immutato proprio charactere, & simul addita certa nota, seu signo in schedulis, tam scrutinij quàm accessus, vt fraus euitetur, & illa pars schedulæ in qua dicta signa apponuntur complicanda est, §. *suffragiorum*, & §. *postea*.

Septimò, signa & suffragia in media capella conscribi debent ad mensam ibi constitutam, & circumseptam, vt ab alijs videri nequeat, quod à suffragatoribus scribitur; si quis verò ad mensam se conferre nequeat, schedulam conficiat, eàmque vltimo scrutatori tradat, §. *quod autem*.

Octauò, electione in scrutinio non secuta, instituendus est accessus antequam Cardinales ad alia progrediantur; peracto enim scrutinio quilibet potest alteri semel accedere; schedulæ autem accessus conficiendæ sunt, eo pacto quo diximus conficiendas esse in scrutinio, prætereа in conficienda schedula accessus, qui alicui vult accedere, scribere debet nomen illius, cui accedit; si verò nulli velit accedere, scribat neminem, §. *& vt accessus*.

Nonò, qui in schedula scrutinij plures nominauit, potest in accessu vnum ex nominatis eligere. Is tamen qui plures nominauit in numero Cardinalium computandus est, sed ipsius suffragium in scrutinio latum inualidum est, ac si latum non fuisset, §. *nulli autem*.

 Decimò,

Decimò, dum quis in accessu nominatus fuit aliquo suffragio, idem sigillum & eadem signa habente cum suffragio scrutinij, aperienda sunt suffragia, vt inspiciatur an ab eodem nominatus fuerit in accessu & in scrutinio, §. *postea verò*.

Vndecimò, si schedula accessus notata sit aliquo signo, quo notata non sit schedula scrutinij, suffragium accessus nullum est, §. *at si*. Præterea accedens ad aliquem cui suffragium in scrutinio tulerat inualidè accedit, & irritum est suffragium accessus, §. *at si*.

Duodecimò, accedens ad aliquem cui suffragium in scrutinio non tulerat, non censetur ab eo recedere quem in scrutinio nominauerat, §. *neque in quolibet*.

Decimotertiò, schedulæ omnes diligentissimè & palam numerandæ sunt, antequam schedulæ scrutinij, vel accessus à scrutatoribus aperiantur, & si plures inuentæ fuerint, quàm sint Cardinales in Conclaui, præsentes omnes comburendæ sunt, & iterùm ad suffragium statim accedendum, §. *insuper*, & §. *si quis*, imponitur excommunicationis pœna contra non seruantes suprà dicta.

Decimoquartò, infirmus qui ob infirmitatem ad scrutinium venire nequit, suffragium tradere debet Cardinalibus ad hoc deputatis, iuxta formam hic præscriptam, *in* §. *præterea statuimus*: verum si infirmus ob infirmitatem scribere non possit, scribere potest per alium exorto iuramento, de seruando secreto, quod sub pœna excommunicationis latæ sententiæ seruari præcipitur, §. *præterea statuimus*. Tres autem scrutatores pro votis infirmorum suscipiendis extrahendi sunt per vltimum Diaconum ante quodlibet scrutinium, & hi tenentur sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, secreto celare, quæ cognouerint in exercendo suo officio, idem militat in recognitionibus, §. *ad hæc scrutatores*.

Decimoquintò, scrutatores deferre debent folia ad infirmos, in quibus annotatus sit numerus suffragiorum, quem quisque tulit in scrutinio; vide Cæremoniale, *tit. de accessu, vers.* 1. *pag.* 116.

Decimosextò, finito scrutinio, & accessu, sorte contrahendi sunt

tres

tres Cardinales qui ſchedulas omnes recognoſcant, & ſchedulæ omnes ſtatim palam comburendæ ſunt, §. *ad hæc.*

Decimoſeptimò, ſcrutiniũ bis ſingulis diebus peragendum eſt, ſemel manè poſt ſolitam Miſſam, & iterum poſt prandium, ad quod ſinguli ſub excommunicationis pœna ipſo facto poſt tertium campanæ ſonum conuenire debent, niſi praua valetudine impediantur, §. *ſimiliter*.

Decimooctauò, ſecretum in ijs ſeruari præcipitur, quæ circa ſuffragium ferendum vel latum pertinent, §. *poſtremò ſtatuimus*.

Decimononò, vetantur pactiones omnes, promiſſiones, ſigna, pacta, iuramenta, obligationes, intendimenta, & ſimilia ad aliquem ſeu aliquos includendos, vel excludendos, §. *Cardinales*, vbi etiam irritantur iuramenta, & pacta circa prædicta: imò non ſeruans prædicta pacta, conuentiones, vel iuramenta, non incurrit infamiam, ſeu notam violatæ fidei. Addit Sopranus Cardinalem, qui tranſgrediendi tale pactum audet exprobrare notam violatæ fidei, vel perfidiæ, pœnam excommunicationis ipſo facto incurrere, ſed hoc mihi durum videtur, nec clarè colligitur ex conſtitutione Gregorij, imò cum verſemur in materia pœnali, verborum ſignificatio extendenda non eſt, ſed potius reſtringenda, Summus autem Pontifex aſſerit quidem non ſeruantem præfata pacta, ſeu iuramenta notam perfidiæ non incurrere, non tamen ſufficienter explicare videtur exprobrantem notam violatæ fidei excommunicationis pœnam ſubire.

Vigeſimò, Cardinales cenſuris irretiti excludendi non ſunt ab electione, tam actiua quàm paſſiua, §. *volumus etiam*.

Vigeſimoprimò, cauendum eſt Cardinalibus ne aliquid contra iſtam conſtitutionem ſtatuere, diſponere, alterare, tractare, facere, vel attentare præſumant, quouis prætextu, cauſa, vel exquiſito colore, alioquin excommunicationis cenſuram ipſofacto incurrunt, §. *poſtremò ſtatuimus*, ad obſeruationem iſtius conſtitutionis deputantur Cardinales, qui ſingulis diebus curam habeant agendarum congregationum, §. *vt autem*.

Vigesimosecundò, Cardinales assecuto Cardinalatu iuramentum præstare debent de hac constitutione, & alijs similibus seruandis. Idem facere debent Cardinales, non solum in prima congregatione post obitum Pontificis fieri solita, verum etiam in congregatione post Conclauis ingressum, vt patet ex §. *volumus quoque*.

Quæ in constitutionibus præcedentium Pontificum sancita fuerũt, in suo relinquuntur robore, §. *quibus constitutionibus*, exceptis iis quæ in hac constitutione expressa sunt. Ex quo infert Sopranus præceptor meus *lib.2.cap.2.de electione*, istam constitutionem non esse derogatoriam præcedentium, sed potius suppletiuam: nam constitutio præcipit omnia quæ in alijs constitutionibus decernuntur, & prætere aliquid aliud, non est derogatoria, sed suppletiua & accumulatiua; ego verò censeo ex parte derogatoriam esse. Ratio est, tum quia in præcedentibus constitutionibus decernitur electum à duabus partibus Cardinalium quacumque forma, & quocumque in loco eligatur verum Pontificem esse; in constitutione verò Gregorij irritatur electio alio in loco, quàm in Conclaui clauso, aut alia forma, quàm hic præscripta: ergo ista Gregorij constitutio derogatoria ex parte dici debet, nam illa constitutio dicitur derogatoria alterius, quæ aliquid illi contrarium decernit, tum quia Gregorius, *in* §. *non obstant*, & *in* §. *quibus*, expresse dicit, se nolle constitutionibus aliorum Pontificum, & pœnis in eis contentis derogare, nisi in superius expressis, ergo dicendum est aliquid, expressisse in quo præcedentibus constitutionibus derogare intendit. Idem sentiendum est de constitutione Summi Pontificis Vrbani VIII. ibi non obstantibus, &c. Hinc patet responsio ad rationem Soprani. Respondeo enim esse derogatoriam, quatenus statuit aliquid contrarium præcedentibus constitutionibus, vt patet ex prima ratione. His præmissis explicanda modo sunt sigillatim quæ initio quæstionis proposui exponenda.

QVÆSTIO I.

De requisitis ad validam Summi Pontificis electionem ex parte eligentium.

SEX conditiones ex parte eligentium requiruntur; Prima est vt eligens sit Cardinalis; Secunda vt liberè eligat; Tertia vt non eligat seipsum; Quarta vt in accessu non tribuat illi suffragium cui suffragatus est in scrutinio; Quinta vt idoneum eligat; Sexta vt obseruet alia à Pontificibus sibi præscripta, has omnes conditiones in tribus punctis explicabo.

PVNCTVM PRIMVM.

Vtrùm Elector Summi Pontificis debeat esse Cardinalis.

SVMMARIVM.

1 *Elector Summi Pontificis hoc tempore debet esse Cardinalis.*

2 *Cardinalium Collegium non potest quemquam, qui Cardinalis non sit, admittere ad electionem.*

3 *Cardinalis superstes alijs mortuis potest aliquem secum assumere ad eligendum, vel, vt alij volunt, conuocandum est in tali euentu Concilium generale, à quo Papa eligatur, vel à Romano Clero.*

4 *Cardinalis cui os clausum fuit, ante mortem Pontificis potest conuenire ad electionem.*

5 *Cardinalis censura obstrictus non repellitur ab electione.*

6 *Cardinalis sacro Diaconatus ordine nondum insignitus, ad electionem admittendus non est.*

7 *Cardinalis cedere potest iuri eligendi, & nihilominus facta cessione, si ad electionem concurrat, validè concurrit.*

8 *Cardinalis qui semel simoniacè aliquem elegit potest nihilominus ad nouam Pontificis electionem concurrere.*

9 *Pontificis eligendi potestas, an Imperatoribus, aut Regibus aliàs concessa fuerit.*

10 *Pontificis eligendi potestas quomodo aliàs concessa fuerit Populo, seu Laicis.*

11 *Populus cur hoc tempore ad Pontificis Electionem non admittatur.*

12 *Cardinales quomodo Pontificem eligant cùm ipsi potestatem Pontificiam non habeant.*

13 *Pontifex respectu Christi dicitur habere potestatem ministerialem, respectu verò hominum auctoritatiuam.*

14 *Electio indigni, an imputanda sit Cardinalibus, an Pontifici, qui Cardinalibus potestatem eligendi contulit.*

15 *Papam deponendi facultas, an competat Cardinalibus, sicut eisdem competit facultas eligendi.*

16 *Pontifex an possit Cardinalibus facultatem concedere deponendi alios Pontificis.*

17 *Pontifex potest formam eligendi præscribere, non autem facultatem deponendi alios Pontifices concedere.*

18 *Pontifex an possit se alieno Iudicio subijcere.*

19 *Pontifex an in causa hæresis deponi possit.*

20 *Pontifex an teneatur ex vi iuramenti seruare ea, quæ dum Cardinalis erat simul cum alijs iurauit.*

21 *Pontifex an possit seipsum deponere, seu Papatui cedere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ELector Summi Pontificis hoc tempore debet esse Cardinalis, nec alijs sufficit:

Hæc propositio patet, *ex cap. vbi periculum, de electione in 6. in Clement. ne Romani, de elect. & ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit æterni Patris*, & sic vsu receptum est. Addo Cardinalem posse suffragium ferre, etiamsi vinculo censuræ detineatur, aut os clausum habeat, aut etiamsi iuri eligēdi cesserit, modò tamen sacro Diaconatus ordine insignitus sit, vt constabit ex dicēdis in illationibus, *n. 4. & seqq.*

Hinc sequitur, primò, eum qui Cardinalatus dignitate caret, carere etiam iure eligendi Pontificem, ius enim eligendi, est priuilegium perso-

personale Cardinalibus concessum; priuilegium autem personale, personam non excedit.

2 Secundò sequitur Collegium Cardinaliũ non posse quemquam, qui Cardinalis non sit, admittere ad eligendum, seu ad coeligendũ. Ratio est, tùm quia sic colligitur, *ex cap. licet, de elect.* vbi vetatur eum tanquam Papam recipi, qui à duabus ex tribus partibus Cardinalium electus non fuerit; ergo suffragia Cardinalium tantummodo computari debent, non aliorum; tum quia sacrum Cardinalium Collegium non potest Cardinalem creare: ergo neque potest quenquam ad eligendum admittere, cùm Papa eligi tantummodo debeat à Cardinalibus.

Neque obstat dicere Cardinales posse compromittere in non Cardinales, præterea posse vices suas alteri delegare, consequenter etiam posse aliquem ad eligendum admittere. Respondetur enim Cardinales posse compromittere, nõ in extraneos, sed in Cardinales, id sibi concedente Gregorio XV. & Vrbano VIII. vt patebit ex dicẽdis de electione per compromissum; non tamen possunt vices suas alteri committere, & procuratorem cõstituere, vt bene Albanus *quæst.* 19. & Azorius *2. p. lib. 4. cap. 2. quæsito 9.* consequenter multò minus possunt alium ad eligendum assumere.

3 Nisi fortè casus occurreret, vt omnes Cardinales vno excepto mortui essent, vel conclaui exijssent: tunc enim probabilissimum est Cardinalem superstitem posse aliquem secum assumere ad eligendum; tum quia hoc non aduersatur rationabiliter præsumptæ Summi Pontificis intentioni; tum quia *in cap. vbi periculum, de elect.* Cardinalibus Sede vacante facultas datur faciendi ea, quæ conducunt ad obuiandum imminentibus periculis; magna autem imminent pericula, non facta Summi Pontificis electione, quæ maturiori iudicio expediri solet, nonnullis ad eligendum adhibitis, quàm ijs omnibus prætermissis: ita Gambara *de potest. legat. lib. 9. num.* 140. Decius Sebastianus Medices, & Salas quos retuli, *de legibus, disp.* 1. *q.* 1. *pũcto* 3. *n.* 27. Alij verò vt Albanus *quæst.* 25. Azor. *loco citato quæsito* 11.

Iaco-

Iacobatius *de Concilio lib.* 1. *art.* 1. *num.* 230. Sopranus *lib.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 5. *dub.* 3. existimant in tali euentu electionem pertinere ad Romanum Clerum, non excluso Cardinali superstite. Alij putant conuocandum esse Concilium Generale, à quo fiat electio: ita Decius *in cap. licet, de elect.* Azorius *loco citato*, & alij; nam Concilium Generale iurisdictionem Sede vacante in totam Ecclesiam habet.

Ex quo licet inferre quid faciendum esset, si Cardinales omnes, nullo superstite obijssent; & tunc temporis Apostolica Sedes vacaret; tunc enim congregandum esset generale Concilium ab eòque Pontifex eligendus, vel à Romano Clero: nam congruentior modus eligendi assignari non potest, nec Collegium Cardinalium est de iure diuino, ita Decius Medices, & alij quos retuli *de legibus loco citato*, quibus adde Imolam, & alios apud Albanum *quæst.* 25. & apud Iacobatium *de Concilio lib.* 1. *art.* 1. *num.* 231. *& lib.* 6. *art.* 4.

4 Tertiò sequitur Cardinalem cui os clausum fuit ante mortem Pontificis, posse suffragium ferre in electione Papæ, quia verè Cardinalis est, consequenter non caret præcipua Cardinalium facultate, quæ in Summi Pontificis electione consistit; tum quia ita declarauit Pius V. *anno* 1571. *die* 26. *Ianuarij*, vbi aduertit hanc oris clausuram inductam fuisse ad indicandam modestiam, qua Cardinales in consistorijs, & congregationibus præfulgere debent; ita Cardinalis Albanus *de Cardinal. quæst.* 17. *Azor.* 2. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæsito* 7. Decius Iason, & alij apud Albanum *loco citato*.

5 Quartò Cardinalem censura aliqua obstrictum non repelli à suffragio actiuo, imò neque à passiuo; ratio est, tum quia hic est verè Cardinalis, tum quia sic declarauit Clemens V. *in bulla ne Romani*, §. *cæterum de elect.* Pius IV. *in Bulla in eligendis sub finem, vers. & ne dissensiones*, & Gregorius XV. *in Bulla æterni*, §. *volumus*, quam Summus Pontifex Vrbanus VIII. perpetuò confirmauit.

6 Secùs dicendum est de Cardinali qui Sacro Diaconatus ordine nondum est insignitus; hic enim ad electionem nullatenus admittendus est, nisi speciale priuilegium habeat, *ex Bulla Pij IV. in*

eligendis

eligendis §. *statuimus*, eius tamen votum, si ad eligendum admittatur, irritari non videtur.

7 Quintò, Cardinalem posse quidem iuri eligendi cedere, quia nullus suo priuilegio vti cogitur, nisi aliud publici boni necessitas, aut alia causa suadeat, nihilominus posse adhuc facta cessione validè eligere, quia ob huiusmodi cessionem, non amittit eligendi priuilegiũ: nam priuilegium per cessionem, vel renunciationem non amittitur, nisi renunciatio acceptata sit à concedente, vel eius vices gerente, vt docui *de legibus, disp.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 8. §. 4. cum Sanchez, Suarez, & alijs, quibus adde Hostiensem, & alios apud Sopranum, *de elect. lib.* 4. *cap.* 5. *ad finem*, cõtra Martinum Laudenum, *tract.* 2. *de Cardin. quæst.* 37. vbi pro sua sententia refert Hostiensem, & Io. Andream, & contra Manfredum *de Card. decis.* 298.

Contra dicta in hac prima conditione, multæ suboriuntur difficultates, tum ad probandum posse aliquem, qui Cardinalis non sit, Pontificem eligere, tum etiam ad ostendendum ipsosmet Cardinales non posse Pontificis electionem facere. Has & alias difficultates in subsequentibus obiectionibus explicabo.

8 Obijcies ergo primò, Cardinalis qui semel simoniacè aliquem eligit, ipso facto absque declaratione priuatus remanet Cardinalatu, & alijs quibuscumque titulis, dignitatibus, & beneficijs; & nihilominus, si alium postea cum alijs legitimè eligat, videtur validè eligere; ergo ad validam Summi Pontificis electionem requiri non videtur, vt eligens sit Cardinalis: antecedens patet ex Bulla Iulij II. incipit, *Cùm tam diuino*, ibi, *Cardinales verò, qui cùm sic simoniacè elegerint, à suis ordinibus, & etiam Cardinalatus titulis, & honore, ac quibuscumque Patriarchalibus, Archiepiscopalibus, Episcopalibus, & alijs Prælaturis, ac dignitatibus, & beneficijs, quæ in titulum, vel commendam tunc obtinebant, vel in quibus, seu ad quæ ius tunc habebant, absque alia declaratione priuati existant.*

Suarez *lib.* 4. *de simonia cap.* 57. *num.* 57. Filliucius, & alij respondent hanc Bullam vsu receptam non esse, aut per constitutionem

Pij IV. incipit *in eligendis*, abrogatã fuisse: Sed hæc expensio reijcitur, & reprobatur, tũ qa huiusmodi Bulla adhuc etiã vires & robur habet, teste Iacob. *lib.4. de Concil. art.4. n.86.152.* & alijs, tũ quia enumeratur, & recensetur inter approbatas, vt patet ex Ceremoniali nuper edito, cõtinente ritus electionis Papæ, & ex Quarãta, Cherubino, & alijs, qui eam tanquam vsu receptam enumerant: neque reuocata fuit in Bulla Pij IV. quia in ea statutum tantummodo fuit, vt electoribus, aut electo opponi non possit excommunicatio, aut alia censura; nos autem non agimus de censura, sed de priuatione Cardinalatus.

Alij aliter respondent, sed aliorum respõsionibus omissis, ego respondeo, Cardinales, qui semel simoniacè elegerũt, & alium postmodum eligunt, validè eligere. Primò, quia si infra terminum octo dierũ, postquàm requisiti fuerint ab alijs Cardinalibus non conscijs simonicæ labis, eisdem Cardinalibus se coniunxerint in pristino statu constituuntur, & ad Cardinalatum aliàsque dignitates eo ipso reintegrãtur, & restituuntur. Secundò quia Cardinalis non videtur priuatus Cardinalatu ante sententiam Iudicis, probabile enim est pœnam quæ actionem hominis ad sui executionem requirit, non incurri ante sententiam Iudicis, etiamsi pœna hoc pacto lata sit, vt incurratur absque alia declaratione, hæc enim loquendi forma non excludit sententiam criminis declaratoriam, sed declaratoriam pœnæ: ita Sanchez, Salas, Graffius, & alij quos retuli *de legibus d sp.1. quæst.1. p.7. §.2. num.16.*

9 Obijcies secundò, Adrianus Primus congregata Synodo 153. Episcoporum, Abbatum, & Religiosorum potestatem Carolo Magno Pipini filio dedit, Pontificem eligendi, Sedem Apostolicam ordinandi, & inuestituram Episcopis concedendi, *cap. Adrianus dist. 63. & cap. in Synodo eadem distinctione*, vbi consimile priuilegium Othoni concessit Leo VIII. Ergo facultas eligendi Pontificem non solùm ad Cardinales, verum etiam ad Imperatorem pertinet, & isti textus, seu priuilegia, tanquam vera admittuntur à Iacobatio, Albano, & alijs; quia verisimile non est, fictitium & commentitium esse, quod Ecclesia quingentis annis pro vero & legitimo habuit.

Respon-

Respondent primò Baronius *circa annum* 526. & præsertim *anno* 774. *à num.* 10. *&* 964. *à num.* 22. Suarez *tract. de fidei defensione lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 7. Iacobus Gretserius *in Apologia Baronij cap.* 1. *&* 2. Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 3. & alij à quibus non dissentit Cardinalis Bellarminus *de Summo Pontifice, lib.* 2. *cap.* 29. *& de Clericis, cap.* 9. præfatos textus fictitios, & commentitios esse, & primum ipsorum Auctorem fuisse Sigibertem Monachum, à quo Gratianus hoc mutuauit, & ideò deceptus fuit. Idem à fortiori dicendum est de alijs, quæ ab aliquibus asseruntur concessa Imperatoribus ad eligendum, vel confirmandum Papam; nam huiusmodi indulta sunt apocripha, & ficta, vt docet Baronius *locis citatis*, & præsertim *tomo* 11. *anno* 1059. *num.* 31.

Respondent alij secundò Carolum Magnum non acceptasse, sed potiùs repudiasse huiusmodi priuilegium, alioquin Stephanus Papa, qui post Leonem successit ab ipso electus fuisset, vide Albanum *de Cardinal. quæst.* 11.

Respondent alij tertiò hoc priuilegium à successoribus repudiatum fuisse, vt patet ex *cap. ego Lodouicus* 63. *dist.* ita Azorius 2. *parte lib.* 4. *cap.* 2. *quæsito* 2. *&* 3. Gondislaus Villadiego *de orig. & potest. Card. quæst.* 5. *num.* 18. Albanus *loco cit.*

Respondeo ergo quartò, priuilegium Caroli Magni fuisse personale, & consequenter extincta persona cui concessum fuerat, cessasse; Priuilegium verò Othonis fuisse quidem reale, sed postea reuocatum fuisse: nam huiusmodi priuilegium concessum fuerat per modum aduocationis, & defensionis in vtilitatem Ecclesiæ; priuilegium autem aduocationis, & defensionis reuocari potest à concedente, quoties ei visum fuerit, cùm respiciat potiùs commodum concedentis, quàm priuilegiarij.

Respondeo quintò, huiusmodi priuilegia reuocata fuisse, vt patet *ex primis quinque capitibus* 63. *dist.* nam priuilegium licet reale, & concessum in remunerationem, & per modum contractus, reuocari potest, dum iusta superuenit causa reuocandi, vt patet ex dictis de priuilegijs,

uilegijs, & *in Bulla Cœnæ Domini disp. 1. quæst. 21. sub finem*: legitima autem extitit causa reuocandi hæc priuilegia, tum quia laici priuilegio abutebantur, cùm postmodum vellent propria auctoritate interesse, nec recognoscerent priuilegium sibi ab Ecclesia collatum fuisse; tum quia promoueri sæpe curabant eos, qui corruptis erant moribus, relictis ijs, qui magna vitæ integritate ornati erant; tum quia in promotionibus simoniaca labes grassabatur; tum quia sua, vel suorum Legatorum præsentia, schismata faciebant potius, quàm extinguebant. Vide Suarez *loco statim citando*. Baronium *anno* 502. Azorium *cap.* 2. Sopranum *lib.* 2. *cap.* 7. & alios præcitatos Doctores.

Respondeo sextò Reges, & Imperatores, antiquis temporibus non elegisse propriè loquendo, sed nominasse, præsentasse, vel confirmasse, & postea Pontificem ab Ecclesiasticis absolutè electum fuisse, electio enim propriè loquendo est actus Ecclesiasticæ potestatis; præsentatio verò, & nominatio, potest esse actus ciuilis, sicut etiam erat illorum Regum confirmatio, Electio enim Ecclesiasticorum non absolutè fiebat, sed quasi suspendebatur, donec Imperator consensum, seu confirmationem præberet; & accedente illius confirmatione, electio ab Ecclesiasticis absolutè fiebat. Non nego tamen quin Laici possint de absoluta Papæ potestate, eligere electione propriè accepta, sicut etiam *de Censuris quæst.* 1. *puncto* 2. *num.* 4. docui ex eadem potestate posse censuras ferre; tum quia nulla assignari potest implicantia; tum quia non minus spirituale est ius arcendi aliquem à cõmunione fidelium, quàm admittendi aliquem ad Ecclesiasticam dignitatem; tum quia inde præiudicium Ecclesiæ non infertur, cùm Laici id non agant proprio iure, seu ex iure ordinario; sed ex commissione, seu facultate delegata dependenter ab Ecclesia, vt bene Suarez *in tomo de fidei defensione, lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 7. *& seq.* Sopranus *de elect. Papæ, lib.* 1. *cap.* 4. & alij quos retuli, *quæst.* 14. *in expositione Bullæ Cœnæ*.

10 Obijcies tertiò, non solùm Imperator, vel eius Legatus assistebat electioni Papæ, verum etiam Populus vnà cum Clero semper interfuit

terfuit

terfuit electioni Papæ, & consensum præbuit electioni Episcoporum & Sacerdotum, vt colligitur *ex Canone sacrorum, dist. 63.* Ergo falsum videtur electionem Papæ ad solos Cardinales pertinere; Bellarminus *lib. 1. de clericis, cap. 11.* Azorius 2. *part. lib. 4. cap. 5. quæsito* 2. & alij cum sancto Chrysostomo *lib. 3. de Sacerdotio*, docent populum per vsurpationem se ingessisse in electionibus Sacerdotum. Idem probat Suarez *in tomo de fidei defensione, lib. 3. cap. 29. num. 7.* Ego verò respondeo primò, populum nunquam electioni interfuisse, vt verè & propriè eligeret, modò loquamur de electione propriè accepta; non verò de facta per vsurpationem: nam ipsi interdicta erat electio in Concilio Laodiceno primo, in Concilio Martini Papæ, in Niceno XI. & in octauo generali Constantinopolitano; populus enim electioni assistebat, non ad verè & propriè eligendum, sed ad petendum, ad proponendum, ad testimonium ferendum de vita & moribus eligendi, ac denique ad præstandum consensum, & licet alicubi habeatur elegisse; nihilominus non verè, propriè & positiuè elegit, cùm electio sit actio Ecclesiastica, competens Ecclesiasticis personis, sed negatiuè quatenus non impediebat electionem suo testimonio, nec quidquam objiciebat, aut quatenus personam proponebat, in eam consentiebat, & acquiescebat electioni, *cap. nullus, 61. cap. cleri, & cap. vota, 63. dist.* ob id verbum eligere, aliter accipitur de Ecclesiasticis, aliter de populo, etiamsi in eodem verborum contextu adhibeatur, sicut sanitas aliter accipitur de pulsu, aliter de medicina, aliter de habitu, aliter de homine, sicut etiam Pilatus, turbæ, Sacerdotes, & milites Christum crucifixerunt, sed non omnes eadem ratione.

Hinc conciliari possunt Patres, quorum alij, vt Adrianus *in 8. Synodo*, prohibent Principes, Laicos immiscere se electioni, alij verò, vt Stephanus Papa *in cap. quia sancta 63. dist.* decernunt Papam creandum esse concurrentibus Episcopis, Clero, & populo; illi Patres intelliguntur de electione propriè accepta, isti de postulatione, testificatione, & consensu, vt bene Bellarm. *lib. 1. de clericis.* Azorius *loco citato, quæsito* 4. Sopranus *lib. 1 cap. 5. §. 2.* & alij.

11 Hori

11 Hoc tamen tempore populus ad electionem non admittitur, propter incommoda, quæ ex ipsius præsentia sequi possent: Populus enim antea admittebatur ad seditiones, & schismata vitanda, postmodum verò experientia docuit periculum seditionum, & schismatum ex præsentia populi imminere: præterea populus ex facultate Ecclesiæ adhibebatur ad proponendum, & testificandum, ad consensum præstandum, ad defendendum electum, postea id ex proprio quasi iure sibi competere prætendebat, in electione ipsa se immiscebat, & facultate sibi concessa abutebatur, vide Bellarm. *lib.* 3. *de Sacerdotio*. Azorium *cap.* 2. *quęsito* 2. & 4. Tuscum *tom.* 2. *concl.* 57.

12 Obijcies quartò, nemo dat quod non habet, sed Cardinales nō habent in se Pontificiam dignitatem: ergo neque eam dare possunt Papæ per electionem. Respondent nonnulli DD. Cardinales non habere Pontificiam dignitatem actu, sed habitu, & virtute. Alij respondent Cardinales nominare, & designare personam, cui postea à Christo Pontificia dignitas confertur, ita Suarez *de fidei defensione*, *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 7. alij aliter respondent; sed ipsorum responsiones mihi non probantur; nec operæpretium censeo in ipsis refellendis immorari, cùm videri possint apud Albanum. *quęst.* 22. apud Azorium *c.* 2. *quæsito* 14. & apud alios DD. qui de hac re ex professo tractarunt. Ego igitur respondeo Cardinales non dici propriè dare, vel conferre Pontifici potestatem, quia nemo dat quod non habet, neque dici solum nominare, præsentare, vel designare personam eligendam, cùm iuxta communem loquendi vsum dicantur Papam eligere, seu creare; dicuntur ergo propriè loquendo eligere, quia Pontificiam dignitatem per electionem tali personæ vniunt; nam qui duo coniungit, dicitur efficere id quod ex vtroque resultat; ob id sol & homo dicuntur hominem generare, quatenus sua actione attingunt vnionem corporis ad animam; & Comes Palatinus ab Imperatore constitutus, cum facultate creandi Doctores, potest Doctorem facere, etiāsi forte ipse Comes Palatinus Doctoratus laurea insignitus non sit; &

&Sa-

Sacerdos dicitur gratum facere quem abſoluit, licet ipſe in gratia Dei tunc temporis non exiſtat, vt bene argumentatur Sopranus *lib.* 1 *cap.* 12. Non tamen hinc ſequitur Cardinales debere in ſe poteſtatem Pontificiam habere, vt eam alteri conferant, quia id non agunt auctoritatiuè, principaliter, & propria virtute, ſed miniſterialiter, & auctoritate ſibi delegata, immediatè à Sede Apoſtolica, cui à Deo collata eſt poteſtas.

13 Dices primò, Sedes Apoſtolica, ſeu Pontificatus non eſt poteſtas principalis, & auctoritatiua, ſed miniſterialis, cùm Chriſtus ſit caput ſuper omnem Eccleſiam, *Epheſ.* 1. & caput omnis Principatus, & poteſtatis, *ad Coloſſenſes* 2. Papa verò ſit miniſter, iuxta illud Apoſtoli, *Sic nos exiſtimet homo, vt ſeruos, & miniſtros Chriſti*; ergo Cardinales non eligunt auctoritate ſibi delegata à Papa.

Reſpondeo Pontificem dupliciter conſiderari poſſe. Primò reſpectu Chriſti, ſecundò reſpectu hominum quibus præeſt: ſi conſideretur reſpectu Chriſti, ipſius poteſtas eſt miniſterialis, cùm à Chriſto omnis Eccleſiaſtica poteſtas pendeat; ſi conſideretur reſpectu hominum, ipſius poteſtas eſt auctoritatiua, nullamque aliam in terris ſuperiorem agnoſcit, vt patet ex dictis *de Incarnatione*, dum loquerer de Chriſto capite. Hinc refelli poteſt Hæreticorum error, aſſerentium Pontificatum ſubijci Eccleſiæ vniuerſali, eò quòd poteſtatem miniſterialem, non verò auctoritatiuam habeat, refellitur enim præfata diſtinctione.

14 Dices ſecundò, ſi Cardinales miniſterialiter eligunt; ergo datur alius, nempe Papa, vel Deus, qui principaliter agit; conſequenter ſi eligatur indignus, electio indigni principaliter nõ imputabitur Cardinalibus eligentibus, ſed alteri. Si dicas ipſi Pontifici non imputari, quia Pontifex indigni electionem vetat. Contra arguitur, hinc ſequi electionem indigni inualidam eſſe, vtpote factam contra prohibitionem, ſeu mandatum Papæ; cùm enim Cardinales miniſterialiter agant, tanquam Mandatarij, non poſſunt formam mandati & facultatis ſibi præſcriptæ excedere: nam quæ Mandatarius vltra man-

dati formam agit, inualidè agit, *l. diligenter. ff. mandati.*

Respondeo dari alium qui principaliter eligit, & cui Pontificis electio principaliter imputatur, nempe Pontifices, qui Cardinalibus potestatem eligendi concesserunt, & Christum, qui posita designatione, seu electione istius personæ Pontificiam tribuit potestatem; non tamen hinc sequitur malam designationem, seu electionem indigni quoad culpam, tribui Pontificibus aut Deo; tum quia à Deo tantum permittitur, & non impeditur, qnatenus dat potestatem, qua electores malè vtuntur; tum quia ista facultas eligendi, non habet propriè rationem mandati, neque data est ad eligendum hunc in particulari, sed simpliciter ad eligendum, relicta, seu permissa electoribus libertate eligendi quem velint; iniuncto tamen ipsis præcepto eligendi dignum: expediebat enim hanc libertatem ipsis permitti, alioquin dubium semper in Ecclesia extitisset de vero Pontifice, & de actibus ab ipso præstitis, consequenter electio indigni non est irrita, neque imputatur Christo, aut Pontifici qui eam in particulari non intendunt, sed dignis de causis permittunt; sicut peccatum non imputatur Deo, licet etiam ipse principaliter tanquam causa vniuersalis ad illius actum concurrat, vt patet ex dictis *de peccatis*. Item absolutio Sacramentalis, seu baptismi administratio indignè, sacrilegè, & culpabiliter facta à sacerdote valida est, secluso defectu substantiali; & tamen illa actio principaliter Christo tribuitur, sed ipsi ad culpam non imputatur.

Rursus matrimonium à Procuratore nomine Titij celebratum, iniuncto illi onere vt illud celebret præmissis denunciatiobibus validum est, etiamsi procurator denunciationes prætermittat, & contra præceptum, non solum Concilij Tridentini, verum etiam Titij faciat, vide quæ tradidi *de leg. disp.* 1. *quæst.* 1. *puncto* 7. §. 5. *num.* 17. *& seqq.*

15 Obijcies quintò, si Cardinales potestatem haberent eligendi, aut creandi Pontificem, potestatem etiam haberent deponendi; nam quæ sunt principia generandi, sunt quoque principia corrumpendi,

com-

c.omnis, de regulis iuris, & res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, *c.omnis 27.quæst.2.* & sicut homo generat hominem, ita etiã potest occidere, & destruere: & sicut cõtractus mutuo consensu perficitur, ita etiam dissoluitur; sed falsum est Cardinalibus facultatem deponendi Pontificem competere: ergo etiam falsum videtur ipsos posse Papam eligere & creare. Respondeo negando sequelam maioris propositionis, falsò enim ex potestate eligendi Pontificem, arguitur potestas illum deponendi. Ratio est, tum quia Cardinales non eligunt auctoritatiuè, sed ministerialiter, auctoritate sibi à Papa concessa; consequenter excedere nequeunt facultatem sibi concessam, ipsis autem non est concessa potestas deponendi Pontificem; tum quia falsum est generaliter loquendo, res per quas causas nascũtur, per easdem dissolui: nam votum propria voluntate contrahitur, sed sola voluntate non tollitur, & nodus ab vno perficitur, à quo explicari, & dissolui aliquando nequit, & sic de cæteris; tum quia Papatus est dignitas, & potestas, alias longè superans & excedens; potestas autem quæ alias superat, & excedit, non potest inferiori subijci, imò persona ipsa in qua talis dignitas reperitur, etiamsi secundum se spectetur, inferiori subijci non potest: omnis enim forma suum effectum tribuit subiecto in quo recipitur; sed Papatus est forma, seu dignitas, & potestas omnes alias superans & excedens; ergo reddit personam in qua existit, super omnes dignam, & ab omni alia exemptam; ergo Papa à Cardinalibus, vel ab alijs deponi non potest, ijsque non subijcitur.

Neque obstat dicere, non dedecere Papam, vt dicit hanc personam, precisè subijci Cardinalibus, aut Generali Concilio, dedecere verò si spectetur hæc persona Pontificia dignitate prædita; nam in Papatu tria distingui possunt, primum est Papatus, id est, Pontificia dignitas; secundum est persona ipsa præcisè spectata, sine Pontificia dignitate; tertium est persona ipsa cui Pontificia dignitas adhæret. Respondetur enim etiam personam Pontificis pręcisè spectatam alijs subijci non posse, quia illa abstractio est conceptus mentis, & sic p...

intellectum, & ipsa persona à parte rei exempta est, quia Pontificia dignitas effectum suum formalem tribuit subiecto cui inhæret.

16 Rogabis primò, vtrum Pontifex possit facultatem deponendi alios Pontifices Cardinalibus tribuere. Respondeo negatiuè, quia par in parem non habet imperium, *l.nam magistratus, ff.de recept.arbitr. cap.inferior, cap.denique 21. distinct.*

17 Ex quo patet differentia inter potestatem eligendi, & potestatem deponendi alium Pontificem, quòd Papa potest statuere formam eligendi, & potestatem eligendi conferre ex communi Doctorum sententia, quia hoc pacto agit circa Electores, electionem, & eligendum; quæ omnia præcedunt Pōtificem: omnia enim fiunt antequam Pontificatum obtineat, & causa suum effectum præcedit, secùs dic de potestate deponendi, vt probatum fuit.

18 Rogabis secundò. Vtrum Papa possit se ipsum alieno iudicio subijcere. Respondent aliqui Doctores posse quidem in ijs, quæ ad animæ salutem pertinent, se ipsum quoad personam subijcere, vt in foro Sacramentali, in quo se subijcit Confessario, vt absoluatur; alioquin dignitas, quæ ipsi in fauorem collata fuit in odium verteretur; non verò posse in alijs, quæ ad animæ salutem non spectant, alieno foro se subijcere, tum quia dedecet supremum, superiorem ab alio iudicari; tum quia maiestas Summi Pontificis diminui non debet; tum quia licet Papa in causa hæresis à Concilio iudicetur, id non fit ex humana concessione præcisè. Alij verò arbitrantur Papam, non vt Papam, sed vt personam cui Papatus adiunctus est, posse seipsum alijs subijcere, non solum in foro Sacramentali, verum etiam forensi (salua tamen semper Sedis Apostolicæ reuerentia, & modò illi quibus se subijcit, purè Laici non sint.) Ratio est, tum quia id non vergit, in diminutionem maiestatis, sed ad illam augendam, & amplificandam facit, vt Papa innocentiam suam probet; vel si peccauit, pœnam suorum peccatorum subeat; tum quia id fecit Marcellus Papa, *cap. nos si in competentem 2.quæst.7.* hic enim se iudicio Concilij à se congregati subiecit, licet Concilium non admiserit concessionem

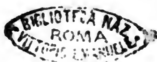
sibi

sibi à Marcello factam; tum quia illa regula iuris habens potestatem à Principe, non potest ea vti contra Principem, *cap. inferior, de maior. & obed.* cum similibus, intelligi debet, non posse dicta potestate vti cum detrimento Principis, vel contra ipsius voluntatem; tum quia Papa, sicut se quoad personam subijcit Confessario, Medico, Chirurgo, ita etiam subijcere se potest iudiciali foro, tum quia Papa, cui adhuc superstites sint parentes, in sententia nonnullorum Doctorum subijcitur parẽtibus quoad honorem, & obligationem illis subueniendi: parentes enim suo iure non priuantur, ob assumptionem filij ad Pontificatum: quanquam glossa *in extrauag. execrabilis, de præbend. inter extrauagantes Ioannis* 22. & Azor. 2. *part. lib.* 4. *cap.* 3. *quæsito* 2. *vers. Vndecimum,* & alij putant Cardinales, & multò magis Papam, assecutione Cardinalatus, vel Papatus ab omni patria potestate eximi; ergo &c. ita Panormitan. & Ioannes Andreas *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constitut.* Sopranus *lib.* 1. *de elect. cap.* 18. §. 5. & alij apud Azorium 2. *part. lib.* 4. *cap.* 7. *quæst.* 6. apud Salmeronem *tom.* 12. *tractat.* 17. & apud Iacobatium de Concilio *lib.* 6. *art.* 14. vbi de hac re fusè differit.

19 Hinc à fortiori sequitur, Papam quoad personam in causa hæresis, à Concilio iudicari posse; tum quia Christus hanc potestatem contulit, volens eum quem super familiam suam constituit, in hac tantum causa per Concilium iudicari: tum quia Pontifex in hoc cõsentit; dum enim post electionem & consecrationem spondet se Canones & statuta diuinum ius continentia seruaturum, eo ipso consensum præstat, vt si in hæresis crimen incidat, à Concilio iudicari possit, ita Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 7. *quæsito* 2. & alij. Verùm quid ego in præfato dubio, & in causa hæresis sentiam, patet ex dictis *in Bulla Cœnæ, disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto.... num.* 12. vbi plures Doctores pro mea sententia retuli, quibus adde S. Thomam Panormit. Turrecrematam, & alios apud Azorium 2. *part. lib.* 4. *cap.* 7. *quæst.* 8.

20 Rogabis tertiò, vtrùm Papa teneatur vinculo iuramenti, quòd Cardinales sibi mutuò extorquent, iurantes, se adepto Pontificatu,

tu,

tu, non vsuros potestate Pontificia, tali, & tali occasione; vt si iurent se neminem canonizaturos, nouas religiones non approbaturos, bona non alienaturos, aut similia sine consensu Cardinalium non acturos. Respondeo Pontificem ligari vinculo iuramenti, vt patet ex dictis *de legibus*; nam obligatio iuramenti oritur ex iure diuino, aut etiam ex naturali. Hoc tamen intelligitur, modò iuramentum non cadat in materiam illicitam, vel indifferentem, quæ alterius commodum non spectet, vel super omissionem contrariam diuino cultui, aut animarum saluti, cuiusmodi est iuramentum de nullo in Sanctorum numerum cooptando, de non approbanda de nouo vlla religione, de non excommunicando vllo Principe, & similibus. Vide quæ tradidi de iuramento *in tractatu de legib.* & præterea Andr. Barbatiam *tom.* 1. *consil.* 1. Petrum Ancharanum *consil.* 269. Iacobatium *lib.* 7. *de Concilio, art.* 5. Albanum *de Cardinalibus quæst.* 36. Sopranum *de elect. cap.* 18. §. 4. & Azorium *tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 10. quorum nonnulli asserunt, Pontificem huiusmodi iuramento non ligari, quia Pontificiæ auctoritati aliqua in parte derogat. An autem Papa possit sibi iuramenti vinculum relaxare, aut alteri, qui secum dispenset, facultatem concedere, patet ex dictis de excommunicatione, quæ ob alienationem bonorum Ecclesiasticorum contrahitur *in lib. variar. tractationum, de iuramento, & de dispensationibus in tract. de legibus.*

Rogabis quartò, vtrum Papa possit seipsum deponere, seu Papatum à se abdicare, seu Papatui cedere.

Respondeo primò, non posse cedere, & renunciare per modum resignationis propriè acceptæ, quia Papa in terris superiorem non habet, resignatio autem propriè accepta, fit in manibus superioris, ob id, viuente Paulo IV. in controuersiam vocatum fuit, an valida esset cessio Imperij, qua Carolus V. Imperium fratri Ferdinando inconsulto Papa cesserat.

Respondeo secundò, non posse seipsum deponere, seu cedere iudicialiter per modum depositionis; tum quia depositio fit auctorita-

tiuè,

tiuè, & cum iurisdictione superioris, Papa autem non habet superiorem; tum quia nemo in seipsum iurisdictionem exercere potest, nullus enim imperium in se ipsum habet.

Respondeo tertiò, Papam posse Papatui cedere, per modum simplicis renunciationis, abdicando à se potestatem iurisdictionis per actum voluntatis sufficienter expressum, & à Cardinalibus acceptatum. Ratio est, tum quia sicut Papatus obtinetur consensu in electionem, ita amittitur dissensu sufficienter manifestato, & acceptato: res enim per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, nisi res in alterius potestate constituto sit, aut alterius sit quæsitum, vt in voto, & similibus, iuxta dicta *num.* 15. tum quia Celestinus Papatui cessit; tum quia sic sancitum fuisse à Bonifacio VIII. patet, *ex cap.* 1. *de renũciatione in 6.* Ita communiter Doctores apud Iacobatium *lib.6.art.*14. *de Concilio*, apud Ægidium Columnam *in tract.de renũciat.Papat.* apud Parisium *de resignat.lib.2.quæst.*1. *num.*4. apud Albanum *de Cardinal.* apud Sopranum *lib.*1.*de elect.cap.*18.§.3. Imò Caietanus existimat Papam posse Papatui renunciare, etiam sola sua voluntate; idem sentire videtur. Azor.2.*p.lib.*4.*cap.*6.*quæst.*2. & Iacobat. *lib.* 6.*art.* 14.*n.*13. Sed contrarium verius est, vt patet ex prima ratione tertiæ propositionis, & docet idem Azor.*c.*7.*quæst.*6.*sub finem.*

His præmissis nonnullæ adhuc difficultates emergunt, quarum solutio non leuiter conducit ad cognoscendam Cardinaliũ facultatem circa Romani Pontificis electionem, eas autem in quæsitis proximè sequentibus proponam, diluam, & dissoluam.

---

§. I.

Quinam Cardinalium nomine veniant, & cur Cardinales hoc nomine vocentur.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalium nomine quinam veniant.*

2 *Cardinales cur hoc nomine vocentur.*

3 *Car-*

3 *Cardinalatus non solum est nomen dignitatis verum etiam officij.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmine Cardinalium, si loquamur iuxta communem loquendi formam hoc tẽpore vsu receptam, intelligo solùm Præsules R. E. purpuratos, consilijs Summi Pontificis assistentes, & ad Papæ electionem deputatos, vt omnes norunt, isti enim hoc tempore per antonomasiam Cardinales vocantur; aliàs verò etiam in iure Canonico Cardinales vocabantur, alij Clerici, qui suo Præsuli aderant, illùmque suo consilio iuuabant in administratione diœcesis, vel prouinciæ; ob id Canonici Ecclesiarum Cathedralium Mediolanen. Rauennaten & nonnullarum aliarum, Cardinales vocabantur; & dum Iura Cardinalem Romanum singulariter nominant, semper addunt Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad distinctionem eorum, qui Cardinales aliàs nuncupabantur.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CVr hoc nomine Cardinales vocentur à Doctoribus, rationes assignantur; aliqui enim putant, Cardinales hoc nomine vocari, eo quòd Apostolicæ Sedi inseruiant, quæ est veluti cardo, & axis aliarum Ecclesiarum. Alij etymologiam sumunt à cardine, eo quòd super ipsos nitatur, & vertatur ostium, id est Papa: vel, vt alij volunt, à cardine, eo quòd ipsis summa rerum omnium grauiorum totius prouinciæ, vel diœcesis incumbat; ad hoc enim ab initio institutos fuisse putant Cardinales. Alij denique arbitrantur dici à cardine, eo quòd vtrumque cardinem, vitæ scilicet, & interitus custodirent, & quasi ad ostium adstarent, dum homines ad vitam ingrederentur, vel ex hac vita egrederentur: Cardinales enim ex prima sui origine instituti fuerunt ad baptizandos infantes, qui in hanc lucem educuntur, & ad sacramenta ijs administranda, qui ex hac vita migrant,

grant, teste Archidiacono *in cap. vbi periculum de elect. in 6.* & alijs apud Barbatiam *de præstant. Card. quæst. 1.* Albanum *de Card. quæst. 3* & apud Sopranum *de elect. lib. 1. cap. 10.* præcipuum enim in Ecclesia munus fuit Baptismi Sacramentum conferre, quod est ostium Sacramentorum; Christus enim Apostolis dixit, *Euntes docete omnes gentes baptizantes, &c.* & hoc munus tanti fiebat, quanti est vitam bene instituere, illamque sancto fine claudere.

Hinc ortæ sunt dissensiones, & hæreses in Ecclesia, dum vnus potius ab vno quàm ab alio sibi Baptismum conferri curaret, ac si non idem effectus ab omnibus conferretur. Hinc etiam censeo varios Cardinalium titulos institutos, vt vnus Cardinalis in vna vrbis regione, alius in alia adesset, ad sacra ministranda, & ad pandendum ostium, qui Christus est, in Ecclesiam militantem, & triumphantem; quamuis postea Cardinalium onera, & munera variata fuerint, & præsertim ad consilia Papæ adhiberi cœperint.

3 Ex quo licet inferre Cardinalatum in prima sui institutione, non solum esse dignitatem, vt aliqui arbitrantur, verum etiam officium, cui semper annexa fuit dignitas; nam dignitas secundum se est qualitas, seu conditio cui debetur honos, siue hæc conditio, seu qualitas fundetur in sanguine, siue in meritis, siue in Principis priuilegio; officium verò significat munus ad opus aliquod præstandum; quod si opus honorificum sit, vocatur dignitas; si sordidum, vel indifferens, non est dignitas; vide Cardinalem Tuscum *concl. 7.* Alban. *de Cardin. quæst. 6.* Azorium *2. p. c. 1. quæs. 8.* & Sopranum *loco citato.* Martinum Laudensem *de Cardin. tract. 2. quæst. 17.* Andream Barbatiam *de præstant. Card. q. 1. num. 11. & 33.* & Iacobat. *de Concilio lib. 1. art. 1. num. 246. & lib. 3. art. 1. num. 76.*

§. II.

A quonam Cardinales instituti fuerint, & ad quem creatio Cardinalium pertineat.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales à quonam primò instituti fuerint.*
2 *Cardinalibus Regia quasi dignitas competit.*
3 *Cardinalium creatio ad quem pertineat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 HIc loqui possumus de Cardinalibus in genere, vel de Collegio Cardinalium; si loquimur de Cardinalibus in genere, qui ab initio instituti fuerunt ad custodiendum introitum, & exitum hominum, vt dictum est §. *præcedenti*, nihil certi definiri potest, quia nullus rerum antiquarum Scriptor, & Historiographus de ipsorum origine mentionem fecit, & nulli fides adhibenda est, nisi vel ipse audierit, vel Auctorem referat, à quo audiuit, & qui cõsuli possit: quanquam aliqui putant Cardinales à Marcello *sub annum Christi* 314. Alij à Pontiano *circa annum* 360. institutos fuisse. Alij aliter sentiunt; vide Manfredum *de Cardinal. decisione* 78. Albanum *de Cardinalibus, quæst.* 234. Turrecrematam *in Clement. ne Romani.* Barbatiam *in tract. de præstantia Cardin. quæst.* 1. Martinum Laudensem *quæst.* 27. & Iacobatium *de Concilio lib.* 1. *art.* 1. *num.* 245. *in tractatibus tomo* 13. *part.* 10. Si verò loquamur de Collegio Cardinalium, seu de augmento, & dignitate Cardinalium S.R.E. probabilissimum censeo id à Syluestro Papa factum fuisse; ratio est, tum quia persecutorum rabies Constantino regnante cessare cœpit, & Papa Collegiũ Cardinalium qui sibi à consilijs starent, & rebus magni momenti definiendis ex officio præessent, sibi asliscere, & deligere potuit; tunc enim primùm causæ grauiores omnium Ecclesiarũ ad Sedem Apostolicam liberè deferri cœperunt; tum quia Papa obtenta Vrbe à Constantino, & translatis Constantinopolim maiori ex parte Senatoribus,

bus, par fuit, vt sacrum Collegium Cardinalium instituerct, vt sicut Senatores Imperatori assistebant, ita isti Papæ adessent, & controuersijs definiendis operam darent, ob id Collegium Cardinalium sacer Senatus in iure nuncupatur.

Ex quo patet, probandam non videri opinionem illorum apud Albanum *quæst.* 5. qui arbitrantur Papam, semper habuisse Cardinalium cœtum, quamuis enim Papa modò opera vnius, modò alterius vteretur, non tamen hinc sequitur Cardinalium cœtum ipsi adfuisse, sed certo astantium cœtu, & Collegio indiguisse, quod Collegiũ non solum ipse instituit, verum etiam pluribus auxit, & amplificauit, & *in cap. Præsul. 2. quæst.* 5. statuit, vt Præsul non damnetur nisi cum 72. testibus, Presbyter Cardinalis, nisi cum 44. Diaconus verò Cardinalis vrbis Romæ, nisi cum 27. Alij subsequentes Pontifices nouis priuilegijs sacrum Collegium locupletarunt, Innocentius IV. Galerum rubrum tribuit, illùmque deferri iussit. Paulus II. habitus purpurei delationem præcepit ad indicandam Regiam dignitatem qua Cardinales gaudent; purpura enim olim vtebantur Reges, Imperatores, & ij qui Regibus, vel Imperatoribus consanguinitate, affinitate vel necessitudine proximè accedebant.

2 Cardinalibus Regiam quasi dignitatem competere colligitur, tum ex *cap. felicis, de pœnis in* 6. vbi inferentes iniuriam Cardinalibus tanquam rei lesæ Maiestatis puniuntur; tum quia sunt veluti vnum corpus cum Summo Pontifice, cuius corporis caput est Summus Pontifex, Cardinales membra: perspicuum autem est Summum Pontificem Regia, & Imperiali dignitate frui, tum quia ita sentiunt Iason. *l. centurio, ff. de vulgar. & pupillar. institutione.* Card. Iacobatius *de Concilio lib.* 1. *art.* 1. *num.* 264. Barbatius *de Cardin. quæst.* 1. *num.* 24. Albanus *de Cardin. quæst.* 6. & 42. Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 3. *quæsito* 18. & 20. Tuschus *tom.* 1. *lit.* C. *concl.* 99. & *seq.* Sopranus *lib.* 1. *cap.* 10. §. 2. *ad finem.* Martinus Laudensis *de Cardin. q.* 7. & 40. Manfredus *decis.* 19. & *seqq.* & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CReatio Cardinalium pertinet ad Papam, non ad alios; ratio est, quia nullibi reperitur hanc facultatem alijs concessam fuisse: ex quo ſequitur primò Cardinales, ſeu Cardinalium Collegiũ non poſſe Cardinalem creare, quamuis enim ius habeant eligendi Papam, non tamen poteſtatem habent creandi Cardinales; & à diſparatis, & diuerſis non valet illatio, *leg. Papinianus exuli, ff. de minor.* Secundò ſequitur Concilium Generale nõ poſſe creare Cardinales, vt patet ex ratione proximè allata; niſi fortè Concilium Generale auctoritate Papæ, cum huiuſmodi facultate congregatum ſit, ita Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 1. *quæſito* 7. contra Iacobatium *de Concilio lib.* 6. *art.* 7. *quæſt.* 1. & Manfred. *de Card. deciſ.* 386.

Rogabis vtrum Papa, abſque Cardinalium aſſenſu Cardinalem creare poſſit. Reſpondeo affirmatiuè, tum quia inſtitutio Cardinalium eſt de iure humano, cui Papa ex vi coactiua non ſubijcitur; tum quia Papa poteſtatem ſuam à Chriſto immediatè habet, non ab homine; vſu tamen receptum eſt, vt Papa neminem ad Cardinalatus apicem promoueat, re Cardinalibus non communicata, creatio enim Cardinalium res magni momenti eſt, Papa autem res magni momenti abſque Cardinalium conſilio expedire non ſolet, & cùm ipſe homo ſit, aliorum conſilio indiget, non verò conſenſu ad valorem actus, ita Felin. *in rub. de conſtit.* & alij apud Azorium *loco citato*, *&* *cap.* 3. *quæſito* 19. & apud Albanum *de Card. quæſt.* 39. contra Baldum Archidiaconum, & alios apud præcitatos Doctores, & apud Barbatium *conſ.* 40. *tom.* 4. apud Martinum Laudenſ. *de Cardin. quæſt.* 2. *tract.* 1. & apud Manfred. *cap.* 13.

---

§. III.

A quonam Cardinales acceperint poteſtatem eligendi Papam, & quando nam eligere incœperint.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales à quonam facultatem eligendi Pontificis acceperint.*

2 *Apostoli quomodo Petrum in Pontificem elegerint.*

3 *Cardinales dicuntur habere facultatem eligendi Pontificem potius delegatam quàm ordinariam.*

4 *Cardinales quandònam soli Pontificem eligere incœperint.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CArdinales facultatem eligendi Papam acceperunt immediatè à Papa, ex facultate ipsi à Christo concessa; non verò ex iure diuino immediatè. Ratio est, tum quia nullus textus ex veteri, vel nouo Testamento afferri potest, quo hanc facultatem ipsis iure diuino competere probetur; tum quia Cardinalatus non est officium, & dignitas ordinis, sed administrationis; sed omne officium iurisdictionis in Ecclesia (excepto Papatu, quod à Christo immediatè collatum fuit Petro) à Papa pendet, cùm ipsius voluntate instituatur, augeatur, minuatur, varietur, *cap. omnes 22. dist. cap. in nouo 21. dist. & cap. nulli 99. dist.* ergo immediatè pendet à Papa, alioquin Papa non posset illud instituere, & variare; tum quia si hoc ius ipsis ex iure naturæ, vel diuino competeret, Papa non posset eos ab electione repellere; tum quia Clerus cuiuscumque Ecclesiæ auctoritatem eligendi suum Præsulem habet à Summo Pontifice; alioquin Papa illam sibi pluribus in locis non reseruasset: ergo illam etiam à Papa habent Clerici, seu Cardinales eligendi Papam; sicut enim se habet Clericus particularis ad suum Præsulem eligendum, ita se habet totus Clerus, vel Clerus Romanus, seu Cardinales ad suum; tum quia S. Petrus Episcopos per diuersa loca constituit, etiam antequam vlli fideles in illis locis adessent, vt probat Bellarminus *lib. 1. de Cleric. cap. 9.* Ergo potestas eligendi à Pontifice deriuatur; tum quia caput politicum præest omnibus membris, in illa influit, illàque dirigit: sed Summus Pontifex est caput Ecclesiæ politicum, fideles membra: ergò præest omnibus Christi fidelibus, illòsque dirigit, & potestatem, ac iurisdictionē influit; tum quia Papa est Christi Vicarius in terris: Vicarius autem

cum

cum plena poteſtate relictus, totum id præſtare poteſt Vicaria poteſtate, quod facit Prælatus poteſtate principali; ergo ea poteſtas quam Eccleſiæ Miniſtri habent, à Chriſto tanquam ſummo capite & Paſtore, illam eandem habent, à Pontifice, vt à capite, ſub capite, ſeu tanquam Chriſti Vicario, cum plenitudine poteſtatis cõſtituto; tum quia ſic colligitur, *ex cap. Romanorum* 19. *& cap. ſolitæ, de maiorit.* & *obed.* vbi habetur Papam eſſe Chriſti Vicarium, cum plenitudine poteſtatis cõſtitutum, vt omnibus Eccleſiæ neceſſitatibus conſulere poſſit: tum quia ſic colligitur, *ex cap. in nomine Domini* 23. *diſt. cap. vbi periculum, in* 6. & *Clement. ne Romani de elect.* idemque coram Beſſarione Cardinale Niceno, aliàs definitum fuiſſe tradit Barbatius *quæſt.* 1. *de Cardinalibus, num.* 20. licet ipſe Barbatius *loco citato*. Albanus *quæſt. de Cardinali.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 6. & alij exiſtimauerint Cardinalatum eſſe de iure diuino, & eligendi facultatem ad Cardinales, iure diuino ſpectare.

2 Dices Apoſtoli elegerunt ſibi Petrum, *cap. in nouo* 21. *diſtinct.* ergo Cardinales iure diuino eligunt Pontificem.

Reſpondeo primò antecedens falſum eſſe. Petrus enim à Chriſto electus fuit, Apoſtoli verò conſenſerunt, & ſua voluntate approbarunt, ſeu recognouerunt electum à Chriſto, vt patet ex *cap. Sacroſancto* 22. *diſt.*

Reſpondeo ſecundò, negando conſequentiam, ex facto enim Apoſtolorum non ſequitur Cardinales eligere iure diuino; alioquin Cardinales iure diuino tenerentur ſibi prouincias viſitandas eligere, prædicare, omnia in commune conferre, & ſimilia quæ ab Apoſtolis facta fuiſſe conſtat. Alias obiectiones affert Barbatius, ſed illas tanquam leuis momenti omitto.

3 Hinc colligi poteſt primò, ſolutio illius difficultatis qua quæritur, vtrum Clericis, ſeu potius facultas eligendi Cardinalibus competat ex facultate ordinaria, vel potius ex delegata, & miniſteriali; licet enim vno ſenſu dici poſſit competere per modum poteſtatis ordinariæ, quatenus hæc poteſtas ex diſpoſitione Papæ annexa eſt Cardina-

dinalatui, & Cardinales statim adepto Cardinalatu, ius habent Pontificem eligendi Sede vacante, nihilominus alio sensu dici potest cōpetere ex facultate delegata, & ministeriali, quia qui facultatem habent eligendi ad aliquam dignitatem, & officium quod dignitatem ipsorum eligentium excedit, non possunt hoc iure ordinario, seu ex propria facultate, sed ex potestate sibi à superiore collata præstare (nihil enim vltra suas vires agit, nisi aliunde vires acquirat, nec vllus dat quod non habet.) Sed dignitas Pontificis excedit dignitatem Cardinalium; ergo Cardinales non possunt Pontificem facultate ordinaria, sed potius delegata, & ministeriali eligere, ita Sopranus *De elect. Papæ, lib.* 1. *cap.* 6. *vers. Dico ergo.*

SECVNDA PROPOSITIO.

4 QVandònam soli Cardinales eligere inceperint non constat, quia ignoratur Papa, à quo facultas eligendi restricta, & solis Cardinalibus primò communicata fuit; perspicuum tamen est Cardinales iam diu hoc iure præditos esse, vt patet ex *cap. licet, de elect.* in quo Alexander III. qui creatus fuit circa annum 1170. præscribit ad electionem Papæ numerum duarum ex tribus partibus Cardinalium.

---

§. IV.

An Cardinales facultatem habeant eligendi Papam solum Sede vacante, eamque singuli habeant, an solum Collegium Cardinalium.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales eligendi potestatem habent quoties Sedes vacat, siue vacet per mortem, siue alia ratione.*

2 *Car-*

2 *Cardinales an singuli facultatem habeant eligendi, vel solum Collegium.*

3 *Cardinales vnus vel duo in Conclaui existentes alijs è Conclaui egressis, vel extinctis an Pontificem eligere possint.*

4 *Cardinales Concilium Generale Sede vacante conuocantes, an possint ipsi Pontificem eligere, vel potius eligendi facultas Collegio competat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CArdinales circa electionem Summi Pontificis habent ius proximum, & in actu, solùm mortuo Summo Pontifice, aut Sede vacante, siue Sedes vacet per mortem, siue per renunciationẽ, siue alia ratione. Ratio est, quia Pontifices contulerunt Cardinalibus facultatem eligendi solum Sede vacante; ergo eligere nequeunt viuente Summo Pontifice; tum quia viuente Pontifice potestatem eligendi habent solum in habitu, & non in actu, sicut est ius hæredis superstite adhuc testatore, aut ius substituti in fideicommisso, viuo adhuc illo qui prius institutus fuit; tum quia *in Clement. ne Romani, de electione*, irritatur quicquid factum fuerit à Collegio Cardinalium pertinens ad iurisdictionem, & potestatem Summi Pontificis: electio autem Papæ pertinet ad potestatem Papæ, cùm Cardinales non eligant auctoritatiuè, & iure proprio, sed ministerialiter, auctoritate sibi à Papa concessa; ita sentire videtur Panormitanus, Suarez, Salas, Manfredus, & alij quos retuli *de legibus, disp. 1. quæst. 1. puncto 3. num. 25.* quibus adde Cardinalem Tuschum *tom. 2. lit. E. concl. 57. num. 19.* Iacobatium *lib. 4. art. 3. & lib. 6. art. 9. num. 10.* Sopranum *lib. 1. de elect. cap. 17.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SOlum Collegium Cardinalium adæquatè, & proximè facultatem habet eligendi Pontificem, singuli verò inadæquatè, & remotè;

remotè; Collegium enim ex multis singularibus personis conflatur. Ratio est, tum quia ad electionem Summi Pontificis necessariò requiruntur suffragia duarum ex tribus Cardinalium partibus in Conclaui existentibus; ergo potestas eligendi adæquatè, & proximè, pertinet solum ad Collegium; tum quia Summi Pontifices mandant in electione Pontificis, tractatus de electione haberi, Cardinales debere simul agere, conuentum habere, & similia, *cap. in nomine Domini* 23. *dist. cap. ne Romani, de elect.* & alibi: sed hæc sunt propria Collegij; ergo facultas eligendi non competit proximè, & adæquatè singulis Cardinalibus, sed Collegio.

3 Dices si vnus, vel duo Cardinales, alijs è Conclaui egressis, vel extinctis, superesset, posset solus Papam eligere, ergo potestas eligendi singulis proximè competere videtur, & non tantum Collegio; vt enim res Collegialiter agatur, tres saltem personæ requiruntur, *l. Neratius, ff. de verbor. signific. & cap. 1. de elect.*

Respondent aliqui negando antecedens, quia vnus, vel duo Cardinales Collegium non constituunt, consequenter in tali euentu electio pertinet ad Romanum Clerum, vel saltem conuocandum est Generale Concilium, ita Sopranus *lib. 1. cap.* 11. & alij quos tacito nomine innuit Azorius, & Manfredus *decis.* 382. & patet ex supradictis *puncto* 1. *num.* 3.

Alij verò arbitrantur vnum vel duos Cardinales superstites, posse Papam in tali euentu eligere; tum quia Collegium Cardinalium in vno virtualiter remanere potest; multa enim ad eum statum recidunt in quo remanent; à quo tamen validè incipere non possent, *l. si optio. ff. de optio. legat.* tum quia Sede vacante ea permittuntur Cardinalibus, quæ pertinent ad electionem Papæ, *cap. vbi periculum, de elect.* ita Glossa *in clement. ne Romani de elect.* Cardinalis Imola, Panormitanus, Innocent. Iason, & alij quos citat & sequitur Albanus *quæst.* 23. *&* 25. *de Cardinalibus*. Gondislaus Villadiego *de dig. & potest. Card. quæst.* 5. *num.* 26. Rodriquez *tom.* 2. *quæst.* 63. *art.* 11. Manfredus *de Cardinal. decis.* 268. 287. *&* 291. Salas, & alij, quos retuli *de legibus disput.* 1.

D *quæst.* 1.

quæsi. 1. *puncto* 3. Quid autem faciendum sit dum omnes exierunt, & vnus postea reuertitur, vel plures, videri potest apud Albanum *quæst.* 27. & constabit ex infrà dicendis.

4 Quæres vtrum Cōcilio Generali, vel potiùs Cardinalibus competat ius eligendi Pontificem, si Cardinales Sede vacante Cōcilium conuocari iubeant, dum electionem aliter expedire non possunt. Respondeo ius & facultatem eligendi etiam tunc temporis Cardinalibus competere, quia Cardinalibus, & non Concilio huiusmodi facultas à Papa concessa fuit, & facultas à superiore concessa, non potest ab inferiori immutari, lædi, vel restringi, *cap. inferior, de maiori. & obed.* Concilium autem Generale inferius est Summo Pontifice; ergo non potest priuilegium Cardinalium lædere, variare, vel restringere; vide Albanum *quæst.* 35. & Iacobatium *lib.6. art.*4. & alios proximè citandos.

Obijcies Concilium Generale est superius omnibus alijs Ecclesiasticis Capitulis, Cœtibus, & Collegijs; ergo etiam Collegium Cardinalium illi subijcitur, consequenter facultas eligendi ad Conciliũ Generale potius, quàm ad Collegium Cardinalium in tali euentu spectare videtur.

Respondeo Collegium Cardinalium non subijci Concilio Generali in ijs, quæ Collegium Cardinalium agit auctoritate Papæ, seu quoad ius ipsum electionis, vt patet ex ratione superiùs allata, nisi fortè Cardinales iuri eligendi cedant, aut nisi dubium sit ipsos esse veros Cardinales, vt si Cardinales tempore schismatis creati sint ab eo, quem non constabat esse verum Papam; tunc enim præfati Cardinales Concilio Generali subijciuntur, quia non constat de iure huiusmodi Cardinalium, constat verò Concilium Generale potestatem in tota Ecclesia habere; vide Albanum *quæst.* 35. 39. & 43. *de Cardinal.* Iacobatium *de Concilio lib.6. art.9.* vbi de hac re fusè tractat, Mãfredum *decis.* 245. Cardinalem Tuschum *tom.2. lit. E. concl.* 57. *num.* 19. Sopranum *de elect. lib.*1 *cap.* 18. *art.*2. Azorium 2. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæsito* 13. quorum aliqui, vt Albanus, & Azorius obseruant, Concilium

cilium Generale posse iusta de causa facultatem eligendi Cardinalibus ad tempus adimere.

5 Quæres vtrùm Pontifex possit sibi successorem, saltem de plenitudine potestatis eligere.

Respondeo istam quæstionem proponendam, & dissoluendam esse ad finem primæ disputationis.

PVNCTVM II.

An Electores liberè & sponte debeant eligere, & an electio facta per metum valida sit.

SVMMARIVM.

1 *Electio Pontificis valida non est nisi liberè fiat.*

2 *Inualida est electio Pontificis facta per metum, etiamsi de huiusmodi metu omnibus Cardinalibus non constet.*

3 *Electio facta per metum leuem valida est.*

4 *Electio facta per metum Cardinalibus in genere incussum ad eligendum valida est.*

5 *Electio facta per metum incussum ad eligendum aliquem certi generis, vel nationis, valida est.*

6 *Electio valida est dum metus incutitur ad excludendas personas certi generis, aut certam aliquam personam.*

7 *Electio facta metu aeris inficiendi, valida est.*

8 *Electio facta per metum à Deo miraculosè incussum, valida est.*

9 Electio *facta à Cardinalibus audientibus Turcas adesse, valida est.*

10 Electio *Vrbani VI. valida fuit, etiamsi fortè per metum initio facta fuerat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VT electio valida sit, opus est, vt Cardinales liberè eligant, & non per metum grauem incussum ab homine ad certam ali-

quam personam eligendam. Ratio est, tum quia electio ex sua natura libertatem requirit ad eligendum vnum ex pluribus, *cap. vbi periculum, de elect. §, cæterum,* ibi *cessat electio, dum libertas adimitur eligendi*, tum quia sic expressè decernitur in Concilio Constantiensi *sess.* 29. ibi, *Quòd si fortè electionem Romani Pontificis per metum factam, qui cadat in constantem virum, seu impressionem de cætero fieri contingat, ipsam decernimus nullius efficaciæ, vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante ratificari, & approbari;* ita Alban. *quæst.* 16. Azorius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 11. *quæsito* 11. & 1. *part. lib.* 4 *cap.* 2. *quæsito* 6. Nauarrus *in summa cap.* 17 *num.* 29. & *cap.* 22. *num.* 51. Rodriquez *quæstionum regularium tom.* 2. *quæst.* 51. *art.* 10. Baldus *in cap. quisquis de elect.* Tuschus *tomo* 2. *concl.* 62. Gondislaus Villadiego *de Card. quæst.* 5. *num.* 26. Martinus Laudensis *de Card. tract.* 2. *quæst.* 96. Manfredus *decis.* 264. 278. & 322. Iacobatius *de Concilio lib.* 4. *art.* 4. *numero* 79. & *num.* 224. vbi hanc propositionem pluribus probat: Miranda *tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 1. & alij contra nonnullos Doctores apud Iacobatium. Quis autem dicatur metus grauis ab homine incussus, constat ex dictis *de matrimonio, de voto, & de censuris*, quæ hic opus non est repetere, cùm ibi facilè consuli, & videri possint. Hæc conditio, seu propositio limitatur à Soprano *lib.* 4 *cap.* 7. *vers. Ex parte eligentium*, modò de hoc metu constet omnibus Cardinalibus, alioquin liberum cuique esset electionem impugnare confingendo sibi metum incussum fuisse ad electionem talis personæ.

2 Sed hæc limitatio in foro conscientiæ mihi non probatur, nec habenda est fides Cardinalibus asserentibus se per metum elegisse, nisi antea protestati essent, se per metum eligere, ex Baldo *in cap. vbi periculum, de elect.* Imò in Concilio Constantiensi prohibetur Cardinalibus, post factam per metum electionem alium eligere, donec per Concilium Generale iudicatum fuerit de electione, aut donec electus per metum renunciet, vel moriatur; alioquin electio irrita est, & tam eligentes, quàm electus priuationem status, & dignitatis Cardinalatus, & Pontificalis ipso facto incurrunt, & inhabiles ad eosdem

eligen-

eligendos, ac etiam ad Papatum efficiuntur. Ratio verò cur præfata limitatio mihi displiceat, est; quia natura, & ratio electionis postulare videtur, vt voluntariè & liberè fiat; ergo electio in foro conscientiæ vitiatur, etiamsi metus notus non sit alijs Cardinalibus; natura enim electionis non mutatur ob aliorum notitiam, vel ignorantiam.

3 Ex dictis sequitur primò, electionem factam per metum leuem, validam esse; tum quia hic non est metus grauis; tum quia metus leuis libertati, & voluntati non valdè aduersatur, ob id neque in Iure haberi solet ratio metus leuis; tum quia præsumendum non est viros prudentes, & constantes leui metu concuti; metus enim leuis in virum constantem non cadit; tum quia à ratione alienum est, vt Summi Pontificis electio tam leui de causa infirmetur, & rescindatur, ita Paulus Cortesius *lib. 3. de elect. Papæ, col. 5. vers. Nec*; item Albanus *quęst. 16. vers. Qualis autem*, contra Gondislaum *loco citato*, Iacobatium *lib. 4. art. 4. num.* 133. & alios.

4 Secundò sequitur metum quo Cardinales in genere compelluntur ad electionem Pontificis faciendam, non vitiare electionem, quia hic metus non incurritur ad eligendam certam personam, sed in genere ad electionem, cum quo metu adhuc stat libertas electionis; libertas enim electionis non in hoc posita est, vt possit eligere, vel non eligere; sed vt vnum è pluribus voluntariè, & liberè eligat, & possit non eligere quem eligit, quæ vocari potest libertas specificationis, & exercitij; ita Hieronymus Manfredus *de Cardinal. decis.* 311. Iacobatius *lib. 4. art. 4. num.* 143. & alij.

5 Tertiò sequitur grauem metum incussum ad eligendum aliquem certi generis, & nationis, exempli gratia, Italum, vel Hispanum, nō irritam reddere electionem, quia per huiusmodi metum restringitur quidem, sed non tollitur libertas electionis, cùm vnus è pluribus voluntariè eligatur, ita Abbas Siculus, apud Iacobatium *lib. 4. art. 4. numero* 140. Nauarr. *consil. 7. de constit. lib.* 1. Miranda in *manuali Prælat. 2. part. quęst. 23. art. 22.* Rodriquez *tom. 2. quæst. 51. art. 11.* & Azor. *1. part. lib. 1. cap. 11. quęsito* 11. contra Gondislaum *loco citato num.* 29. Iacobat.

cobat. *loco citato num*. 140. Manfredum *decis*. 392. & alios, idem à fortiori sentientes, dum metus incussus fuit ad vnum è duobus tantum eligendum.

6 Quartò sequitur metum incussum ad excludendas personas certi generis, aut certam aliquam personam non obesse valori electionis, quia cum huiusmodi metu subsistit ratio liberæ electionis, quæ in hoc posita est, vt vnus è pluribus voluntariè capiatur, ita Panormit. *in cap. licet, de elect*. Iacobatius *lib*. 4. *de Concilio art*. 4. *num*. 143. *& seqq*. Innocentius, & alij apud Sopranum *lib*. 4. *de elect. cap*. 5. *quæst*. 2. & apud Cardinalem Iacobatium *de Concilio lib*. 4. *art*. 4. *num*. 144.

7 Quintò sequitur electionem à Cardinalibus factam metu aeris in Conclaui inficiendi, validam esse, tum quia non est metus ab homine incussus; tum quia hic metus non tollit libertatem, quin vnus potiùs quàm alius eligatur.

8 Sextò validam esse electionem factam Deo miraculosè grauissima mala minitante, nisi Cardinales eligerint, quem Deus ipse designauit, hic enim metus non est ab homine, sed à Deo; nec iniustè, sed iustè incutitur, & quæ à Deo extraordinario modo fiunt, ordinarijs legibus non subijciuntur.

9 Septimò validam esse electionem factam à Cardinalibus eo quod audierint Turcas prope vrbis mœnia adesse, animo deuastandi, depopulandi, rapiendi, &c. Ratio est, quia electio istius personæ non est facta ob metum incussum, ad hanc personam eligendam, qui vocatur metus *ad hoc*, sed ob metum ad alium finem incussum, qui dicitur metus *non ad hoc*, vt in simili patet ex dictis de matrimonio, & de voto metu celebrato, & emisso, consequenter huiusmodi metus non tollit libertatem actus.

10 Objicies contra dicta in propositione, & illationibus, electio Vrbani VI. valida fuit, etiamsi facta fuerit per metum à populo Cardinalibus incussum, teste Alphonso Ciaconio, ex quo deinde originem traxit magnum illud schisma, quod ab anno 1378. vsque ad annum 1429. perdurauit.

Respon-

Respondeo electionem Vrbani VI. validam fuisse, tum quia celebrata non fuit per metum grauem, teste Onuphrio Panuino; tum quia etiamsi metus à populo incussus fuerit; non tamen incussus fuit ad hanc personam eligendam; tum quia etiamsi admitterem metum illatum fuisse ad hanc personam eligendam: nihilominus electio postea ratificata fuit, nouo consensu; Cardinales enim in illum postea consenserunt, & tanquam verum Pontificem toti orbi proposuerũt; nec tunc editum fuerat decretum Concilij Constantiensis, ita Azorius *loco citato*. Iacobatius *lib.4.art.4.num.* 138. Sopranus *lib. 4. cap. 5. quæst.* 3. & alij contra Ægidium Cardinalem *consil.* 97. & 99. ac alios apud Iacobatium *loco citato*.

PVNCTVM III.

De quatuor alijs conditionibus requisitis ex parte eligentium, quarum prima est, vt elector non eligat seipsum: secunda vt eidem non suffragetur in scrutinio, & in accessu: tertia, vt dignum eligat: quarta, vt alia à iure sibi præscripta obseruet.

SVMMARIVM.

1 *Elector se ipsum eligere non potest.*
2 *Elector qui suffragium vni in scrutinio dedit, non potest eidem in accessu suffragari.*
3 *Electores debent idoneum eligere.*
4 *Electores possunt cæteris paribus eum præferre, quem sibi magis propitium sperant.*
5 *Cardinalis qui suffragium digno confert relicto digniori, quem ipse eligi vellet, alijs eum respuentibus, à mortali excusatur.*
6 *Cardinalis tribuens votum manifestè indigno, non vt eligatur, sed vt votum inane reddatur, per se loquendo grauiter peccat.*
7 *Electores seruare debent ea quæ sibi præscripta sunt.*

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 Elector se ipsum eligere non potest, alioquin electio irrita est ex Gregoriana constitutione, *si suffragium proprium compleat numerum requisitum ad electionem*: de hac conditione plura infrà, dum agam de requisitis ex parte formæ, seu de electione per scrutinium, *quæst*. 5. *condit*. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Elector non potest in accessu illi suffragium ferre cui suffragatus est in scrutinio, alioquin suffragium accessus irritum est, sicut etiam irritum est, dum inter schedulas scrutinij, nulla reperitur schedula notata eo signo quo notata est schedula accessus, vt patet *ex Bulla Gregorij XV. in* §. *At si*.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Electores debent idoneum eligere (quanquam hac conditione deficiente irrita non est electio, nisi simul adsit defectus substantialis.) Ratio est, quia Cardinales constituuntur, vt loco vniuersitatis idoneum Ecclesiæ Pastorem eligant; ergo cōtrà proprium officium delinquunt, eum eligendo qui tanto muneri aptus, & idoneus non est. Idoneus autem is dicitur, qui debita scientia, peritia, fama, vitæ integritate, viribus, ætate, & legitimis natalibus gaudet, ita S. Thomas 2.2. *quæst*. 63. *art*. 2. Sotus 3. *de iust*. *quæst*. 6. *art*. 2. *conclus*. 9. Miranda *in manuali tom*. 2. *quæst*. 23. *art*. 13. & alij communiter.

4 Existimo tamen cæteris paribus liberum esse Electoribus eligere quem velint ex duobus æquè idoneis. Ratio est, tum quia in hoc etiam libertas electionis posita est; tum quia nulli faciunt iniuriam, cùm dignum eligant, nec duos eligere possint.

Amplia, etiamsi Electores id faciant, vt proprijs commodis consulant, nam in diiudicanda personæ eligendæ habilitate, rationem quidem

quidem habere non debent priuati commodi, sed publicæ vtilitatis; lato tamen iudicio de alicuius habilitate, & aptitudine, iuxta communem, & publicam vtilitatem, vetitum non videtur cæteris paribus ex duobus æquè dignis eum eligere, quem Electores sibi magis propitium sperant. Ratio est, tum quia Gregorius XV. in sua constitutione non prohibuit rationem sui commodi secundariò haberi, sed vetuit carnem, sanguinem, & humanam sapientiam, quæ stultitia est apud Deum, dominari, hæc autem dominantur, dum in electione ratio præcipuè non habetur publicæ vtilitatis, sed priuati cõmodi; tũ quia nullus vnquã carnẽ propriam odio habuit; tum quia ex ordinata charitate, quilibet potest se ipsũ cæteris paribus præferre, in hoc aũt casu cætera paria sunt, cùm ambo æquè digni sint, vt suppono; ergo.

5 Maior difficultas est primò, vtrum à mortali excusetur Cardinalis, qui suffragium confert digno, relicto digniori, quem ipse eligi vellet; sed alij eum respuunt, & suffragium ei conferre nolunt.

Respondeo excusari posse, tum quia per ipsum nõ sta[t] ne dignior eligatur; tum quia acquiescere potest aliorum conscientiæ existimãtium alium digniorẽ, & hoc præsertim valet, si animaduertat absque suo voto, & suffragio compleri numerum ad electionem requisitum, vel id faciat ad præcauendas amicorum dissensiones, odia, & persecutiones; quamquam huiusmodi periculum hoc tempore imminere non solet, cùm suffragia per scrutinium & accessum occultè ferantur, ita sentire videtur Albanus *de Cardinalibus q.* 10. & Azorius 2. *parte lib. 4. cap. 3. quæsito* 17. dum in simili quærunt, an Cardinalis tuta conscientia tacere possit, dum aliquid in consistorio contra vtilitatem, & decus Ecclesiæ proponitur.

6 Secundò difficultas est, vtrum grauiter peccet Cardinalis, qui votum & suffragium manifestè indigno tribuit, non vt eligatur, sed vt votum inane reddatur, aut alia de causa.

Respondeo, grauiter peccare per se loquendo. Ratio est, tum quia facit contra proprium officium, votum indigno tribuendo; tum quia iniuriam dignioribus irrogat, tum quia Summi Pontificis ele-

ctio hoc pacto diutius differtur, & prorogatur cum notabili Ecclesiæ damno, seu periculo. Dixi per se loquendo, quia per accidens fieri potest, vt excusetur, si videlicet votũ indigno iusta de causa tribuat, sciens fore vt ipse indignus nõ promoueatur, sed dignior iniecta mora eligatur. Ratio est, tum quia tunc non dicitur eligere indignum, cùm certò ipsi constet votum indigno non profuturum, vt suppono; tum quia iniuriam digniori non facit, cùm moras nectat, vt dignior eligatur, eique meliùs consulatur.

QVARTA PROPOSITIO.

7 ELectores obseruare debent ea, quæ sibi à Summis Pontificibus præcepta sunt, & ab ijs abstinere debent, quæ ipsis interdicta fuerunt, vt ex se patet; quanquam hæc vitiare non solent electionem, iuxta dicenda in Quæstionibus, & Punctis proximè sequẽtibus.

QVÆSTIO II.

De requisitis ex parte Electi ad validam Summi Pontificis electionem.

SVMMARIVM.

1 *Eligendus in Papam debet esse masculus, & non fœmina.*
2 *Fœmina nulla fuit vnquam in Papam electa.*
3 *Acta huiusmodi fœmina irrita essent.*
4 *Vir coniugatus validè eligi potest.*
5 *Eligendus in Papam rationis vsum habere debet.*
6 *Pontifex cuiusnam ætatis esse debeat dum ad Pontificatum promouetur.*
7 *Quid faciendum si eligatur aliquis qui postea rationis vsum amittat.*
8 *Eligenda est persona certa.*
9 *Pontifex consentire debet in electionem alioquin electio inualida est.*
10 *Cardinales facta iam vnius electione recedere non possunt ab electione.*

11 *Car-*

11 *Cardinales an Ecclesiam gubernare possint donec electus consensum præstet.*

12 *Cardinales an facultatem aliquam habeant in electum, qui electionem nondum acceptauit.*

13 *Eligendus in Papam debet esse baptizatus.*

14 *Eligendus in Papam debet esse Christi fidelis non Hæreticus.*

15 *Eligendus in Papam vitio simoniæ in electione carere debet, alioquin non solum tunc inualidè eligitur, verum etiam inhabilis efficitur, qui in futurum eligatur.*

VNICA PROPOSITIO.

SEX conditiones ex parte personæ eligendæ necessariæ sunt ad validam electionem.

1 Prima est, vt masculus sit, & non fœmina. Ratio est, tum quia, non decet fœminam omnibus tam Ecclesiasticis, quàm Laicis præferre, tum quia fœmina incapax est clauium præsertim Ordinis, *cap. in nouo, de pœnit. & remiss.* tum quia nusquam legitur, Christum alios ministros instituisse, præter viros, vt docui *de Sacramentis disp. 8. quæst. vnica, punct. 5. num. 5. & de censuris quæst. 1. punct. 2.* cum S. Thoma, Vasquez, & alijs, quibus adde Azorium *in terminis 2 part. lib. 4. cap. 5. quæst. 7. vers. Quæres insuper*, & Iacobatium *de Concilio lib. 4. art. 4. num.* 112.

Obijcies primò, olim in Ecclesia fuerunt Diaconissæ, & Presbyterissæ 27. *quæst. 1. & can. mulieres dist.* 37. ergo mulieres ad Ordines promoueri, alijsque fidelibus in Ecclesia præfici possunt.

Respondeo primò huiusmodi fœminas, eo nomine vocatas fuisse, eo quod essent Diaconorum vxores. Secundò, huiusmodi fœminas sacris Ordinibus initiatas non fuisse, sed curæ quarumdam rerum Ecclesiæ deputatas fuisse, vt docui *de Sacramentis loco citato*, cum Valentia, Henriquez, Conincho, Vasquez, & alijs.

2 Obijcies secundò, nonnulli Historiographi ferunt quandam Ioannam ad Papatum euectam fuisse; ergo sexus masculinus non est

conditio ad Papatum necessaria ; hæc consequentia patet, quia ad probandam potentiam ad aliquem actum, maximè valet actus.

Antecedens verò quòd videlicet fœmina in Papam electa fuerit. Probatur primò, ex ipsismet Historicis Mariano, Scoto, Sigiberto Polono, Platina, & alijs asserentibus hanc fœminam, cum ab Amasio Athenas ducta fuisset, ibìque tam in sacris, quàm in profanis litteris mirificè profecisset, indèque Romam rediens litterariæ Palæstræ prę-fuisset, ad Pontificiam dignitatem assumptam fuisse, & cum solemnem Corporis Christi processionem comitaretur, vel potius ipsa Christi Corpus deferret, filium in via propè amphiteatrum, & D. Clementis ædem, peperisse.

Secundò, quia fama publica cõstabat, inquit Polonus, hanc Ioannam fœminam fuisse, imò Platina hac de re loquens, sic ait; hæc quæ dixi, vulgò feruntur.

Tertiò, quia aliàs in via, in qua hæc fœmina filium peperit, extabat huius rei statua, & constructa fuerat capella, in qua tumulo recondita iacebat.

Quartò, quia Põtifices in detestationẽ tã scelestæ fœminæ ea via in qua præfata fœmina peperit, nõ progrediũtur, imò sedem cõfici curarunt, vt electus de recenti in Papam explorari valeat cuius sit sexus.

Respondeo primò, quicquid sit de antecedenti quod falsum esse ostendam in secunda responsione, neganda est consequentia : nam ipsimet Historici concedunt, hoc esse portentum, & monstrum, consequenter non permittendum, quamuis Hæretici Anglicani fœminam Anglicanæ Ecclesiæ præfecerint, & tamquam caput, & superiorem non solum in temporalibus, verum etiam in spiritualibus agnouerint, errorem suum tegentes Papissæ exemplo, quod fabulosum, commentitium, & mendacijs plenum esse perspicuè constabit ex dicendis in secunda responsione.

Respondeo secundò antecedens, nempe Ioannam ad Papatum promotam fuisse, alienissimum est à veritate, nullòque apparenti, ne dicam solido, nititur fundamento. Ratio est primò, quia nullus an-

tiquarum rerum scriptor spatio quingentorum annorum vllam de hac re mentionem fecit: nam Hæretici huius fabulæ fabricatores electionem istius fœminæ contigisse putant, anno 855. vel vt alij, anno 848. alij alio tempore, Primus huius rei Scriptor fuit Polonus, qui post quingentos annos extitit. Neque obstat testimonium Mariani, Scoti, & Sigiberti, quia in primis suarum historiarum editionibus, testibus Onufrio *in Platinam*, & Genebrardo *lib.* 4. id minimè habetur, sed solum in aliquibus exemplaribus in margine, variato charactere exprimitur, ex quo licet conijcere, id ab Hæreticis additum fuisse, vt hac saltem ratione fides fabulæ adhiberetur. Neque obstat dicere Historicos illius temporis ausos non fuisse, hanc rem perscribere, & omnibus notam facere prohibentibus id Pontificibus.

Respondetur enim Pontifices non prohibere, ne publicæ, & omnibus notæ historiæ commendentur; præterea fieri non potest, vt Pontifices id prohibuerint, cùm iuxta ipsosmet aduersarios quædam capella, & statua, auctoritate Pontificum, in huius rei detestationem publicè constructa fuisset. Denique, si Pontifices id vetuerunt, quomodo, quo fundamento, & qua auctoritate Polonus ausus fuit, post quingentos annos hanc rem perscribere, suisque historijs cum nota mendacij commendare.

Secunda ratio est, quia huius fabulæ fabricatores, non conueniũt in nomine huius Papissæ, nam alij Agnetem, alij Iuttam, aut Dorotheam, alij Isabellam, Margaritam alij, alij Gilbertam, alij alio nomine vocant; alij denique nomen ipsius ignorari affirmant; sed omnes verius locuti fuissent, nullam vocando: in hoc etiam discordes sunt, quòd vnus Ioannem septimum, alius Ioannem octauum, alius Ioannem vigesimumsecundum fuisse confingit, quos tamen constat fuisse legitimos Ecclesiæ Romanæ Pontifices; alij natione Germanam, alij Anglicanam dixerunt, alij putant eam sedisse vno anno, & mense vno, alij sedisse duobus annis, & duobus mensibus, alij duobus annis cum dimidio.

Tertia ratio est, quia aduersarij discrepant in assignando virum

ex quo

ex quo fœtum concepisse confingunt; alij ex Amasio, à quo Athenas perducta fuerat; alij ignari, vel immemores originis, & institutionis Collegij Cardinalium, à quodam Cardinali; alij à quodam famulo carnaliter cognitam fuisse testantur; rectius dixissent se hanc fabulam auctore Demone concepisse, vel somniasse.

Quarta ratio est, quia aduersarij putant hanc fœminam successisse Leoni IV. & 2. annis, & 5. mensibus, & 4. diebus vixisse; hoc autem falsissimum est, cùm Leonem subsecutus fuerit post sex dies Benedictus Tertius, vt seriem Pontificum, Cardinalium examinanti perspicuè constabit, & testatur Anastasius Bibliothecarius, qui tunc temporis Romæ præsens erat, Lupus Ferrariensis Abbas, & alij apud Baronium *anno* 833.

Ad primam rationem allatam ad probandum antecedens, respõsio patet, ex prima ratione à me allata, nullus enim Historicus intra quingentos annos verbum vllum de hac re scripsit.

Ad secundam respondeo, probationem ex fama, & vociferatione infirmam esse, multa enim vulgò feruntur, quæ omninò à veritate aliena sunt, iuxta illud, *Fallitur, & fallit vulgi qui pendet ab ore*, nec valet dicere, vulgo ita fertur, ergo verum est, sicuti non valet dicere, Caluinistæ communiter aiunt Papam esse Antichristum, aut monstrum, ergo Papa verè est Antichristus vel monstrum; quis non videt hæc esse absurda Meridiana luce clariora? ob id Platina huius fabulæ falsitatem agnoscens, in hæc verba loquitur, *hęc quæ dixi, vulgò feruntur, incertis tamen & obscuris auctoribus, erremus etiam nos hac in re cum vulgo*, hæc Platina, qui scienter errare voluit ob prauum erga Pontifices affectum.

Ad tertiam respondeo, nullam huius rei statuam, vel capellam Romæ vnquam extitisse, vt benè probant Scherer, & alij Doctores statim citandi.

Ad quartam respondeo, Pontifices per quamlibet transire viam, quæ sibi opportuna & commoda videatur, nulla penitus istius rei habita ratione; neque obstat argumentum à sede stercoraria de-

sum-

sumptum, aliàs enim Pontifex nuper electus tribus sedibus insidebat, prima erat stercoraria, quæ illi præbebatur, non vt pudenda inspicerentur, sed vt meminisset se non esse Deũ, sed hominem necessitatibus naturæ adhuc subiectũ; vel vt memor esset prioris cõditionis & status, iuxta illud 1. *Regum 2. suscitat de puluere egenum, & de stercore eleuat pauperem, vt sed eat cum Principibus, & soliũ gloriæ teneat*; in secũda sede, tradebantur virga, & claues Ecclesiæ Lateranensis, vt inde coniiceret potestatem sibi à Deo datã, ad cõtinendos in officio fideles, & Ecclesiam regendam, custodiendam, administrandam; in tertia Pontifex virgam, & claues restituebat, vt animaduerteret se Pontificiam dignitatem non perpetuò retenturum, sed breui tempore administrationis suæ rationem redditurum; vide Onuphrium Panuinum in Platinam, Baronium *anno* 853. Spõdanum *eodem anno* 853. *n.* 5. *vers. Hoc ipso anno.* Bellarminum *lib.* 3. *de Pontifice cap.* 24. Georgiũ Scherer Serenissimi Arnulphi concionatorem, & Florimundum Remundum, qui de hac re fusissimè tractarunt.

Dices si fœmina per errorem eligeretur in Pontificem, eius acta essentne valida?

3 Respondeo negatiuè contra Iasonem *in l. Barbarius, num.* 64. *ff. de offic. Prætor.* Ratio est, quia fœmina iure Diuino incapax est dignitatis Pontificiæ, atque adeo caret iurisdictione, neque Ecclesia potest hunc defectum supplere, quia supplere non potest defectui iuris Diuini, aut naturalis, vt cum communi Doctorum sententia docui *de Matrimonio*, vbi ostendi gesta per eum, qui titulum habet coloratum cum errore communi valida esse, modò non adsit impedimentum iuris naturalis, vel Diuini: idèmque in terminis docent, Alterius *de censuris tom.* 1. *lib.* 2. *disput.* 2. *cap.* 2. Mascard. *de probat. conc.* 649. *num.* 29. Antonius Gabriel *lib.* 1. *comm. concl. tit. de probat. conclus.* 8. *num.* 9. Si vero aliquis vir ad Pontificatum inualidè euehatur cum aliquo vitio, iure solum humano irritante electionem, valida essent ipsius acta cum titulo putatiuo, & errore communi facta, quia Ecclesia tunc ei iurisdictionem delegare, & supplere diceretur, quamuis enim Ecclesia

non

non sit supra Pontificem; esset tamen supra hunc qui non verus, sed præsumptus Pontifex esset, vt benè Alterius *loco citato*, vbi tamen addit huiusmodi præsumptum Pontificem, non posse infallibiliter definire res fidei, quia potestas definiendi infallibiliter res fidei soli vero Pontifici, & Generali Concilio inest.

Sed modò dubium est, vtrum vir coniugatus eligi validè possit.

4 Respondeo affirmatiuè, quia electus à duabus Cardinalium partibus censetur validè electus, exceptis casibus in iure expressis; hic autem casus in iure exceptus non est: quamobrem si Summus Pontifex virum coniugatum ad Cardinalatus gradum promoueat, eúmque Cardinales, Sede vacante, ignorantes vinculo matrimonij obstrictum, in Papam eligant, valida est electio, etiamsi cognito matrimonij vinculo non elegissent, nec eligere debuissent, ita Gondislaus Villadiego *de origine Cardinalium num.* 33. & alij quos sequitur Iacobat. *lib.* 8. *art.* 9. contra Paulum Cortesium *de Cardin. lib.* 3. *cap.* 4. *vers. Nec item*.

An autem Papa in tali euentu possit debitum petere, vel coniugi petenti reddere teneatur, constat ex regulis generalibus traditis de voto castitatis *in tractatu de legibus*, & *de matrimonio*, vbi docui Papā teneri debitum reddere, si vxor ad continentiam induci nequeat, nec ipsa iuri suo antea cesserit.

5 Secunda conditio est, vt eligendus rationis vsu polleat, ob id demens, & insanus, seu furiosus, aut infans, qui plenè rationis vsu nondum vtitur, eligi non potest, ratio est, tum quia sicut matrimonium validè celebrari non potest cum infante, vel insano, tempore furoris, vel insaniæ, ita neque validè eligi potest in Papam, qui rationis vsum non habet, cùm Papatus sit veluti quoddam matrimonium, inter Papam, & Ecclesiam, vt Doctores in simili tradunt de illo cui beneficium confertur; tum quia is, cui Pontificatus confertur potestatem habet ligandi, & soluendi super terram, iuxta illud *quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis*; sed is ligare aut soluere non potest in

subiecta

subiecta materia, qui rationis vsum nondum adeptus est: ergo Papatus ei conferri non potest, aut saltem non debet; tum quia is eligi debet qui consentire potest, sed infans aut demens consentire non potest, nisi lucidis fruatur interuallis, consensus enim est actus liber, & voluntarius; ergo infans vel demens eligi non potest; tum quia sicut inualida est electio illius qui dissentit, aut consentire electioni de se factæ renuit, ita etiam inualida est electio illius, qui consentire non potest, ita Io. Azor. 2. *p. lib.* 4. *cap.* 6. *p.* 7. *vers. Quæres insuper*, Sopranus, & alij.

Obijcies Episcopus, Princeps, Rex, vel etiam Imperator, iuxta nonnullorum sententiam, eligi potest, etiamsi adhuc in puerili ætate existat; ergo etiam Pontifex.

Respondeo primò, negando antecedens illi enim non eliguntur propriè loquendo, sed solum designantur, aut Reges fiunt, non electione, sed successione, seu iure hæreditario. Idem dic de Episcopis, ipsi enim potius designantur, quàm eligantur.

Respondeo secundò, negando consequentiam, quia etiamsi admittamus illos in puerili ætate eligi, negandum tamen est Papam in tali ætate eligi posse; ratio disparitatis est, quia possunt adesse alij natu, vel etiam dignitate maiores, qui vices illorum in officio gerant, & illorum electionem acceptent; nullus verò est qui Papæ vices, ipso nõ concedente, sustinere valeat, aut ipsius electionem acceptare possit.

6 Rogabis primò, cuiusnam ætatis esse debeat Papa dum eligitur. Respondeo æquum esse vt eligẽdus trigesimum saltem annum compleuerit, ætatem enim triginta annorum in promouendo ad Episcopatum Ius Canonicum requirit *cap. cum in cunctis de electione*: quamquam nonnulli vt Ioannes XXII. & Bonifacius IX. ad Papatum assumpti fuerint, antequam præfatam ætatem nacti fuissent.

Addo cæteris paribus seniorem saltem ex honestate præferẽdum esse. Ratio est, quia senior sicut alios ætate, ita etiam prudentia, regulariter loquendo, præcedere consueuit, ita Sopran. *lib.* 4. *cap.* 1. *quæst.* 1. *ad fin.*

7 Rogabis secundò quid faciẽdum, si eligatur aliquis sui compos, & idoneus, qui postea rationis vsum amittat, & inhabilis ad Ecclesiæ gubernationem reddatur, aut ab hostibus capiatur, nec ipsius voluntas cognosci possit.

Respondet Iacobatius *de Concil. lib.4. art.3. num.52. & lib.9. art.1. num.66.* & Manfredus *de Cardin. decis.* 319. conuocandum esse Concilium, à quo administrator in Ecclesia eligatur.

Hoc tamen ego limitandum censeo, nisi aliquis antea constitutus, & deputatus fuisset ad negotia Ecclesiæ gerenda, hic enim priuilegium, & iurisdictionem non amittit ob Pontificis morbum, vide Iacobatium *loco citato, num.40. & seqq.*

8 Tertia conditio est, vt persona certa eligatur, cùm enim Elector non habeat ius eligendi plures, sed vnum (plures enim Pontifices eodem tempore creari nequeunt, vt infra probabo) ferre non potest suffragium, quod pluribus accommodetur, aut quod incertum sit cui conueniat: quamobrem si duo eiusdem familiæ, & cognominis Cardinales in Conclaui existant, & Elector vnum eorum eligat, nulla addita distinctionis nota, inualidè ex sua parte eligit, quia sufficienter non constat quemnam eligere intendat. Idem valet si suffragium ferat corrupto nomine, addendo, vel detrahendo aliquam coniunctionem, aut vocalem, aut particulam propter quam ignoretur, cui nomen illud conueniat, secùs, si mutatio adeò leuis sit, vt communiter sciatur, quemnam Elector intenderit, nec ante peractam electionem aliud expresserit; sicut enim dispensatio, aut etiam Sacramenta, irrita non efficiuntur ob quamlibet verborum mutationem, ita nec ob quamlibet nominis alterationem, substantiam electionis vitiari censeo; in dubio tamen, tutius erit schedulam aperire, & auctorem interrogare de ipsius intentione, sic enim omne dubium è medio tolletur; an autem qui eligitur debeat esse ex Cardinalium Collegio, constabit ex dicendis, §. *proximè sequenti ad finem, num.19.*

9 Quarta conditio est, vt electus consentiat. Ratio est, tum quia non potest quis moraliter incipere aliquid possidere sine consensu;

ergo

ergo vt quis Papatum, seu Pontificiam potestatem possidere incipiat, necessarius est ipsius consensus; tum quia electus per collationem Papatus plures contrahit obligationes, & quasi ex contractu obligatur: obligatio autem ex contractu, vel quasi contractu, non cõtrahitur absque consensu, vt bene Caietan. *in opusculo primo de comparatione Pap. & Concil. cap. 26.*

Nec tamen hinc sequitur primò Papam se ipsum eligere, seu creare, seu Papatum sibi coniungere, quia consensus in electionem non est electio, seu creatio, vel constitutio Papæ, sed conditio requisita ad completum electionis effectum, & Papæ constitutionem.

Secundò non sequitur Sedem Apostolicam simpliciter vacare, dũ facta est electio à Cardinalibus, & electus nondum consensum præstitit, vt si electus sit Cardinalis absens (sicut Adriano VI. in Hispanis degenti contigit anno 1521.) quamuis enim electio effectum suum completum nondum sortita sit, & Sedes Apostolica nondum impleta dicatur, quamdiu consensus electi non accessit, non tamen ob id Sedes Apostolica vacat, quia tunc Sedes vacare dicitur, cùm nulla ratione Pontificem habet; in nostro autem casu aliqua ratione Pontificem habet, cùm Pontifex iam electus sit, & licèt nondum creatus sit, tamen est quasi conceptus, & in vtero, vt ita loquar, existit.

Tertiò non sequitur liberum esse Cardinalibus facta iam vnius electione, ab electione recedere, antequam electo consensum præstet; quia Cardinales iam ex parte sua elegerunt, & iam suo functi sunt munere, & cùm ministerialiter agant, non possunt limites sibi præscriptos excedere; potestas enim ministerialis data ad aliquem actum, eo actu perfecto completur: ex quo patet Cardinales non posse tunc electionem mutare, etiamsi comperiant electum minus idoneum esse ob imperitiam, aut longè abesse, aut alio obstrictum esse impedimento, quod electionem irritam non reddit, secus si impedimentum irritam reddat electionem; tunc enim Electores non dicuntur suo munere functi, cùm electio viribus careat, & perinde sit, ac si facta non fuisset; vide Iacobatium *lib. 4. de Concilio, art. 3. num. 43.* &

Sopranum *lib. 1. cap. 18.* quamquam Sopranus ex parte dissentit, putans Cardinales posse nouam electionem facere, dum Cardinales aduertunt electum fuisse qui longiùs abest, aut alium qui non nisi post longum tempus consensum præstabit, & Ecclesiæ administrationem sustinebit, vt si electus sit absens quem Cardinales Neapoli esse arbitrabantur, sed postea deprehendunt longam nauigationem suscepisse, vel ita obsideri, vt facilis ad ipsum aditus non pateat, aut si electus sit aliquis præsens, qui peracta electione in amentiam incidit, & ignoratur an sui compos aliquando sit futurus, & sibi ipsi reddendus. Ratio Soprani est, quia Cardinales iubentur quamprimum electionem peragere, & Ecclesiæ de Pastore prouidere, sed per huiusmodi electionem non prouidetur Ecclesiæ de Pastore; ergo possunt, & debent electionem nouam instituere.

10 Ego verò probabilius arbitror, Cardinales in tali euentu nō posse nouam electionem facere, tum quia functi sunt suo munere; tum quia ex noua electione periculum imminet schismatis, à quo Ecclesia semper maximè abhorruit; tum quia licèt Cardinales teneantur citò Ecclesiæ prouidere, & electionem accelerare; nihilominus facta semel electione, liberum ipsis non est nouam electionem instituere, & electum iure suo priuare, consequenter ipsorum culpæ ascribendum est, quòd eum elegerint, qui citò nequeat Pontificatus onera sustinere: hinc patet responsio ad rationem Soprani.

11 Rogabis ad quem pertineat Ecclesiam gubernare dum facta à Cardinalibus electione, nondum exploratus est consensus electi absentis.

Respondeo ea quæ necessaria sunt ad rectam administrationem expedienda esse à Cardinalibus, suo, & nominati Pontificis nomine; tum quia hoc conforme videtur benignæ Summorum Pontificum intentioni; tum quia ita peractum fuit post electionem Adriani VI. donec de ipsius acceptatione, & consensu constaret, teste Iacobatio *loco citato*; tum quia *in cap. vbi periculum, de electione*, facultas Cardinalibus data fuit faciendi Sede vacante, quæ ad electionem Papæ, & defensio-

fensionem Ecclesiæ, & ad occurrendum imminentibus periculis pertinent, ob id Panormit. *cap. his quæ de maiorit. & obedient.* & alij apud Manfredum *decis. 9. de Cardinalibus*, apud Iacobatium *lib. 3.* & apud Sopranum *cap. 18. §. 1.* existimant Collegium Cardinalium posse Nũcium à Pontifice antea missum reuocare, si Ecclesiæ expedire iudicauerint, item posse, & debere Concilium conuocare, si hoc ad electionem necessarium duxerint, id enim non faciunt auctoritate propria, sed auctoritate Sedis Apostolicæ, à qua huiusmodi facultatem obtinuerunt: (Concilium enim ab alio auctoritatiuè conuocari non potest, quàm à Papa, vt pluribus Iacobatius *de Concilio lib. 3.*) ergo Cardinalibus incumbit Ecclesiæ gubernatio quoad necessaria, si Papa nondum electus est; si verò electus est, sed nondum cõsensit, possunt id suo, & electi nomine præstare: nam ipsorum ius quoad administrationem, cessat per acceptationem electionis ab electo factam, electus autem nondum acceptauit electionem, vt suppono.

12 Maior difficultas est vtrum Collegium Cardinalium aliquam facultatem habeat in ipsum electum, qui electionem nondum acceptauit. Respondendum mihi videtur cum Soprano *loco citato*, habere facultatem præcipiendi, vt electionem quamprimum acceptet, vel eam respuat, si acceptare nolit. Ratio est, quia totum Collegium Sede vacante potestatem habet in singulos Cardinales, saltem in ijs, quæ ad electionem pertinent, *cap. vbi periculum citato*: ergo cogere potest electum, vt electionem acceptet, vel illam renuat, si acceptare nolit.

13 Quinta conditio est, vt eligendus sit baptizatus, sic colligitur, tum ex *cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* tum quia character Ordinis necessariò supponit characterem baptismi, vt docui *de Sacramentis*; tum quia iuri naturæ aduersatur, vt is rebus omnibus sacris præficiatur, qui ne sacra quidem attingere potest.

Obijcies Ambrosius ad Episcopatum electus fuit, antequam sacri Fontis lauacro imbutus fuisset; ergò potest etiam quis ad Papatum eligi ante Baptismum. Respondeo primò negando consequentiam.

Ad

Ad exemplum sancti Ambrosij Respon. id factum fuisse miraculosè, & extraordinario Spiritus sancti impulsu, seu de potestate Dei absoluta; quæ autem de potestate Dei extraordinaria, & absoluta fiunt, in exemplum trahenda non sunt, in ijs quæ consueto cursu, & vsu fiunt, vide Caiet. *opusculo* 1 .*de comparatione Papatus, & Concilij cap.* 26.

14 Sexta conditio est, vt non sit hæreticus, sed Christifidelis. Ratio est, tum quia non potest quis esse caput illius cuius nec membrũ est, nec potest esse caput totius, qui est extra totum, *cap. in totum; de regul. iur. in* 6. & Christus statuit, vt nullus sit caput Ecclesiæ Christianæ, nisi sit membrum Christi, & *qui Ecclesiam non audit*, debet esse *tanquam Ethnicus, & Publicanus*; tum quia sic colligitur ex constitutione Iulij II. *in Concilio Lateranensi, sess.* 5. incipit, *cum tam diuino*, quamquam ibi sermo præcipuè est de hæresi simoniaca; ita Panormit. Francus, & alij *in cap. licèt de elect.* Azor. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæsito* 7. & *cap.* 7. *quæsito* 1. & alij contra Innocentium & Adrian. *in cap. licet citato*.

An autem Papa legitimè electus, possit in hæresim incidere, & ob hæresim Papatu priuari, constat ex dictis *in Bulla Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 12. & *sequentibus*, quidquid Ioan. Azor. 2. *par. lib.* 4. *cap.* 7. *quæs.* 1. & *sequentibus*, & multi alij in oppositum sentiant, existimantes Papam Hæreticum, vel Hæreticorum fautorem, defensorem, vel receptatorem, Pontificatu priuari posse.

15 Sexta conditio est, vt simoniam in electione non commiserit, nam qui simoniam in electione ad Papatum commisit, non solum tunc inualidè eligitur, verum etiam inhabilis efficitur qui in futurum eligatur, ex Iulio II. *in Bulla*, quæ incipit, *cùm tam diuino*; verum vt ista conditio clariùs intelligatur, sit.

§. VNICVS.

Vtrùm electio Summi Pontificis facta per simoniam, valida sit.

SVMMARIVM.

1 *Electio Summi Pontificis facta per simoniam, inualida est.*

2 E'e-

2 *Electio Papæ an inualida sit, dum Cardinalis gratiam suam, vel operam promittit alteri, vt se in Papam eligat.*

3 *Electio precibus facta, valida est.*

4 *Electio valida est; dum eligendus aliquid alteri tradit, vt eum ab iniusta impugnatione reuocet.*

5 *Electio valida est, dum Cardinalis in Papam eligendus, promittit se facturum aliquid in vtilitate totius Ecclesiæ.*

6 *Electio valida est, dum eligendus promittit se facturum aliquid in gratiam Conclauistarũ, seu aliorum qui ad electionem non concurrũt.*

7 *Simonia mentalis non vitiat electionem.*

8 *Simonia vt electionem vitiet, debet influere in electionem.*

9 *Electio an valida sit, dum facta fuit, non solùm ab eo cum quo simonia commissa fuerat, verum etiam ab alijs conferentibus suffragia sufficientia ad electionem.*

10 *Simonia electionem non vitiat, nisi consentiente, vel saltem conscio ipsomet electo.*

11 *Electus in Papam quomodo se gerere debeat dum animaduertit in sua electione simoniam factam fuisse.*

12 *Simonia non irritat electionem nisi commissa fuerit ab ipso electo, vel ab aliquo ex Electoribus.*

13 *Simonia non vitiat electionem, dum tradita fuit res leuis, & non magni momenti.*

14 *Simonia vitiat electionem, etiamsi notoria non sit.*

15 *Simonia notoria quandònam dicatur.*

16 *Suffragia an aperienda sint, dum alicui Cardinali simoniæ crimen circa electionem opponitur.*

17 *Cardinalis an incurrat pœnas constitutionis Iulianæ, si commissa simonia, vt in Papam eligeretur, nominatus quidem fuit, sed non electus defectu nonnullorum suffragiorum.*

18 *Electio Papæ irrita non est ob aliqua crimina, excepta hæresi, & simonia in electione.*

19 *Eligendum in Papam an debeat ex numero Cardinalium esse.*

VNI-

VNICA PROPOSITIO.

1 ELectio Summi Pontificis facta per ſimoniam irrita eſt, & inualida, quia expreſsè irritatur à Iulio II. *in Bulla*, quæ incipit, *cùm tam diuino*, vbi irritatur electio ſimoniacè facta, dando, promittendo, recipiendo pecunias, bona cuiuſcumque generis, officia, beneficia, &c. per ſe, vel per alium, & tam pro ſe, quàm pro alio, vt patebit ex dicendis *diſp.2.quæſt.6.* vbi conſtitutionem Iulij II. ex profeſſo explicabo.

Hinc ſequitur primò electionem factam pecunia, muneribus, promiſſione officij, vel beneficij, & ſimilium inualidum eſſe, quia iſta electio ſimoniaca eſt, ita Albanus *quæſt.* 25. & alij communiter.

2 Secundò ſequitur probabiliùs dici poſſe, inualidam eſſe electionem dum Cardinalis amicitiam ſuam, gratiam perpetuam, vel operam, non quidem ex vrbanitate, ſed ex obligatione ciuili pollicetur, ſi votum tradiderit ſibi, vel alteri, quem in Papam eligi cupit, hæc enim electio ſimoniaca eſt, cùm fiat præuia promiſſione alicuius boni, vel obligationis pretio æſtimabilis: contrarium valde probabiliter docent Gambara *in expoſitione huius Bullę, num.* 133. Sopranus *in manuſcriptis de electione Papæ, lib.4.cap.2.quæſt.* 15. & alij aſſerentes ſimonia præfata non vitiari electionem, quia illo nomine *bona cuiuſcumque generis*, inquiunt ipſi, intelligitur id quod poſſidetur, & quod poteſt fieri accipientis; & nomine obligationis intelligitur obligatio ad præfata bona, quæ videlicet poſſidentur, & cùm verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio, ſed reſtrictio.

3 Tertiò ſequitur, electionem precibus, ſuaſionibus, & hortationibus factam, irritam non eſſe, quia hæc ſimoniacam electionem non efficiunt, alioquin precibus impetrans beneficium à Papa, vel ab alio, ſimoniam committeret, & obtinens aliquid à Deo præuia oratione, labem ſimoniæ incurreret.

Dices ſimonia committitur non ſolum munere à manu, & ab obſequio, verum etiam à lingua: preces autem ſunt munus à lingua.

Reſpon-

Respondeo, negando preces esse munus à lingua; cùm is cui preces funduntur nihil ob id recipiat, vel recepturus sit, sicut accipit is, cui laus, vel linguæ officium apud alium promittitur; preces igitur præcisè sumptæ simoniæ crimen non pariunt, nisi fortè precibus adiungantur pollicitationes, seu promissiones pecuniæ, vel alterius boni temporalis, iuxta dicta *illatione præcedenti, & in tractatu de simonia*.

4 Quartò sequitur electionem validam esse, dum Cardinalis permittit, vel tradit aliquid non ad impetrandum suffragium, sed eo solum fine, vt ab impugnatione retrahat eum, qui ipsius electionem iniustè impedit, vel impugnat. Ratio est, quia electio non est simoniaca, cùm nihil tradatur ad obtinendam electionem, sed ad redimendam iniustam vexationem; quilibet enim ius suum tueri potest, ita communiter Doctores in genere loquentes; quamobrem si eligendus, Principi suam electionem iniustè oppugnanti, dicat se futurum illius amicum, seu patrem, & iudicem, omnibus fidelibus æquum, & propitium, simoniam non committit; secùs dicendum est, si tradat aliquid ad impediendum iustam impugnationem, & oppositionem, vel ad auertendam iniustam impugnationem, & simul etiam ad impetrandum suffragium, hæc enim electio simoniaca est, cùm pretio impetretur; quamobrem si quis Principi, vel Cardinali sibi infenso dicat, se, cùm in Papam electus fuerit, talia & talia in ipsius gratiam præstiturum simoniam committit, quia promissionibus non solum auertit iniustam vexationem, verum etiam vota, & suffragia aucupatur, id tamen intelligi ab aliquo posset iuxta dicta *num.* 2. vide quæ in simili tradidi *in meo tractatu de simonia*.

5 Quintò electionem validam esse, dum Cardinalis eligendus in Papam, promittit alijs Cardinalibus se facturum aliquid in vtilitatem totius Ecclesiæ, seu id, ad quod Papa tenetur ex officio, hæc enim electio simoniaca non est, cùm solum exigatur id, quod officio, seu dignitati, ad quam eligitur adnexum est, seu quod vtilitatem respicit totius Ecclesiæ, cui Papa maximè consulere debet, alioquin etiam

simonia committeretur, dum is cui Canonicatus confertur, iurat se præstiturum ea, quæ ad suum pertinent officium, ita communiter Doctores in genere loquentes, in specie verò Andr. Barbat. *tom.* 1. *consil.* 1. Sopranus *lib.* 4. *cap.* 2. *loco citato quæst.* 21. *casu* 1. & Gambara *in expositione Bullæ Iulij II. num.* 130. *& sequentibus*.

6 Sextò validam esse electionem, dum Cardinalis promittit se aliquid in gratiam Conclauistarum, aut aliorum facturum, si ad Papatum assumptus fuerit; nam ista electio non dicitur facta per simoniã, cùm promissio facta non fuerit in gratiam eligentium, nec sit causa electionis, vt constabit ex infrà dicendis *limitatione* 2.

Septimò inualidam esse electionem, dum Cardinales inter se conueniunt, vt qui in Papam electus fuerit sua beneficia, & officia, aut alia tunc temporis vacantia conferat ijs, qui suæ electioni cooperati fuerint; nam huiusmodi electio simoniaca est, vtpote facta præuia conuentione, seu promissione beneficiorum, aut aliorum bonorum. Nonnulli tamen Doctores oppositum sentiunt, innixi ratione, quam in proximè sequenti obiectione afferam.

Obijcies, illa conuentio non habet rationem pactionis, seu quasi contractus, sed quasi legis; ergo electio vi illius facta, simoniaca nòn est. Respondeo illam conuentionem vim legis habere non posse, tum quia Cardinales nequeunt huiusmodi leges condere Sede vacãte, *cap. vbi periculum, de electione*; tum quia, si vim legis haberet, non afficeret electum in Papam, cùm Papa nullum in terris superiorem habeat, Papa enim assecutione Papatus, à legum humanarum iugo eximitur; ergo illa conuentio vim, & naturam conuentionis retinet, aut saltem suspicione labis simoniacæ non caret, obseruant tamen Sopranus *loco citato quæst.* 21. *casu* 2. & alij, conuentionem qua Cardinales conueniunt, vt qui in Papam electus fuerit, inter Cardinales præsentes sua beneficia, & officia distribuat, simoniacam quidem esse, si ob id aliquis Cardinalium moueatur ad eligendum ditiorem, vt plura beneficia vacent, & plus sibi obueniat, nihilominus hanc electionem irritam non esse, quia huiusmodi simonia non est

noto-

notoria, cùm non constet an aliquis hoc fine ditiorem elegerit, sicut neque constat, vtrùm ditior ex Cardinalibus eam conuentionem fecerit, eo affectu, vt ipse præ cæteris eligeretur. Verum quid ego hac in re sentiam, constabit ex dicendis *num.* 14.

7 Limitantur, & intelliguntur, quæ diximus in præfata propositione. Primò, modò simonia non sit tantummodo intentionalis, seu mentalis; nam actus merè internus sub legem humanam non cadit, vt docui *de legibus*, sufficit tamen simonia realis ex parte dignitatis re ipsa obtentæ per simoniam, etiamsi res promissa nondum tradita sit; nam Pontifex absolutè irritat electionem simoniacè factam, dando, vel promittendo: quid autem sit simonia mentalis, realis, & conuentionalis, patet ex dictis *de simonia*, & communiter traditur à Doctoribus.

8 Limitatur secundò, modò simonia influxerit in electionẽ; quamobrem si Cardinalis alium pretio corrupit, vt se ipsum eligeret, sed corruptus mutata voluntate alium elegit, electio valida est. Ratio est, tum quia pœna ob aliquod delictum imposita non incurritur effectu non secuto, in hoc autem casu effectus secutus non est, cùm facta non fuerit electio, cuius intuitu simonia commissa fuerat; tum quia Iulius II. in sua constitutione irritat electionem factam per simoniam; ista autem electio non fuit facta per simoniam, cùm simonia non fuerit illius causa, & in illam non influxerit, quamuis dici possit facta cum simonia concomitante, & electus simoniæ reus sit, vt bene Sopranus *loco citato quæst.* 16. & alij. Ex quo patet à fortiori electionem validam esse, si postea is, qui simoniam commiserat, vt eligeretur, eligatur solum ab ijs, qui simoniam non commiserant, hæc enim electio non dicitur facta per simoniam.

Obijcies cõtra istam limitationem, etiamsi admittamus præfatam electionem non esse inualidam, eo quod simonia illius causa non fuerit, nihilominus inualida videtur defectu Cardinalis, qui simoniam commiserat, hic enim priuatus ipso facto remanet Cardinalatu, vt dicitur *in Bulla Iulij II.* Electio autem Papæ facta ab ijs, qui non sunt

Cardinales, irrita est, *cap. in nomine Domini, 23. dist. & c. licet, de elect.*

Respenderi posset, primò Cardinalem simoniacum adhuc Cardinalem esse, cùm non teneatur se Cardinalatu abdicare ante sententiam criminis declaratoriam, si sequamur sententiam asserentium neminem teneri pœnam, quæ actionem hominis ad sui executionem requirit, subire ante sententiam saltem criminis declaratoriam, de qua re sufficienter egi *in tractatu de legibus*.

Respondeo secundò cum Soprano *loco citato quæst.* 17. & alijs, Cardinalem priuari Cardinalatu ob simoniam commissam simoniacè eligendo, hunc autem simoniacè non elegisse, vt suppono, cùm simonia non fuerit causa efficiens electionis, sed solùm concomitans, & per accidens, consequenter electio ex neutro capite inualida est, vide quæ suprà tradidi *quæst.* 1. *obiect.* 1. *num.* 8.

9 Rogabis vtrum electio valida sit, quoties quis electus fuit, non solum ab eo, quem pretio corruperat, verum etiam ab alijs simoniæ labe non infectis, quorum vota sufficiunt ad electionem, etiam exceptis votis, & suffragijs simoniacorum.

Respondent aliqui Doctores electionem inualidam esse. Ratio est, tum quia ista electio dicitur facta per simoniam, cùm simoniacus ad illam suo voto cooperatus sit, sicut cooperati sunt cæteri simoniaci simoniacæ labis expertes; tum quia Iulius II. *in sua Bulla*, statuit, vt electus per simoniam Apostaticus sit, etiamsi vota omnium habeat nemine discrepante, ita Sopranus *quæst.* 18. Contrarium improbabile mihi non videtur, vt constabit ex dicendis, *quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 9.

10 Tertiò limitatur, modò simonia commissa sit, consentiente, vel saltem conscio ipsomet electo, & non contradicente. Ratio est, tum quia grauis pœna Ecclesiastica graue delictum supponit, nullum enim est peccatum nisi voluntarium, non potest autem esse voluntarium sine præuia cognitione, tum quia Iulius eam irritat electionem, ob quam electus accusari potest, tanquam de indubitata hæresi, is autem qui non consentit in simoniam, aut qui eam ignorabat, accusari non potest tanquam de indubitata hæresi, ita P. Andreas Gamba-

ra

ra *in expositione Bullæ Iulij II.num.*137.& Sopranus *lib.4.cap.*1*.quæst.*4. Immo addit Sopranus *quæst.*8. non posse legem ferri qua irritetur electio Papæ simoniacè facta, inscio ipso electo. Ratio est, tum quia innocens puniri non potest ob alterius delictum, pœna enim sub ratione pœnæ imponitur, vt delictum puniatur, & delinquens corrigatur, consequenter infligi debet illi, in quo est delictum, alioquin non corrigeret delinquentem, sicuti lignum distortum, & curuum nõ efficitur rectum directione, & correctione erga aliud lignum adhibita; tum quia Iure Ciuili cauetur, ne pœna imponatur ei, qui culpã non commisit, *l. sancimus, C. de pœnis*, idèmque decernitur Iure Canonico, *cap. crimen.* 1*.quæst.*4*.cap. si habes* 24*.quæst.* 3. & in Scriptura *Ezechielis* 18. dicitur, *anima quæ peccauerit ipsa morietur*, &, *filius non portabit iniquitatem patris*. Verum quid ego sentiam in hac vltima additione, seu ampliatione Soprani, constat ex dictis *in tract. de legibus disp.* 2*.quęst.*7*.punct.*3. cum S.Thoma, Vasquez, Valentia, & alijs, & ex dictis *de simonia*, vbi contrarium sustinui, & probaui.

Obijcies Iulius II. *in pręcitata Bulla* irritat electionem Papæ factã per simoniam ab ipso electo commissam, vel ab aliquo ex Electoribus; cùm autem Electores possint simoniam committere, inscio, & non consentiente Papa electo, sequitur electionem simoniacam, irritam esse, etiamsi electus non consenserit, vel inscius fuerit, alioquin Iulius II. frustra locutus fuisset, sub illa forma disiunctiua, ab electo, vel ab aliquo ex Electoribus.

Respondeo Iulium II. irritare electionem simoniacè factam, videlicet consentiente, vel conscio electo, hæc enim limitatio, seu tacita interpretatio non est voluntaria, & conficta, sed quasi necessaria, vt patet ex rationibus in hac tertia limitatione allatis. Neque hinc sequitur illam formam disiunctiuam frustra adiectam fuisse: nã addita fuit ad irritandam electionem simoniacè factam ab electo, aut ab alio, conscio ipso electo, licet ipse non mandauerit, nec consenserit, vt benè Sopranus *lib.4.cap.*1*.quęst.*4*.vers. Dico* 3.

11 Rogabis quomodo gerere se debeat electus qui animaduertit simo-

simoniam ab aliquo commissam fuisse. Respondeo iuxta dicta in simili *de simonia* teneri reclamare, & talem electionem respuere detegendo simoniæ crimen, simùlque curare, vt electio iterum instruatur, ita Sopranus *in manuscriptis de electione Pontificis, lib.4.cap.1.quæst. 4. sub finem*, & alij communiter quos in simili retuli *de simonia.*

12 Limitatur quartò, modò simonia committatur ab ipso electo, vel ab aliquo ex Electoribus, sic enim expresè habetur *in præcitata Bulla.* Ex quo sequitur primò electionem non vitiari, quoties simonia ab alijs committitur inscio electo, vel Electoribus: quamobrem si Princeps, aut alius pecuniam tradat consanguineo alicuius Cardinalis, aut alteri qui gratia apud ipsum valet, vt Cardinalem inducat ad certum aliquem eligendum, electio irrita non est, quia simonia commissa non fuit ab electo, aut Electoribus, vt suppono? Secundò sequitur irritam esse electionem, quoties Princeps aut alius tradit aliquid Cardinali, vt certum aliquem eligat.

13 Limitatur quintò à Gambara *in expositione Bullæ Iulij II. num.* 122. à Soprano *lib.4.cap.2.quæst.*12. & ab alijs à me relatis *in tract. de simonia*, nisi pecunia quæ traditur sit leuis summæ, seu modici, & non magni momenti. Ratio est, tum quia sicut paruitas materiæ excusat à mortali, ita etiam à pœna graui, quæ ob grauem culpam inducta fuit; tum quia Iulius II. *in dicta Bulla*, dicit pecunias, nõ pecuniam; id modicum censendum videtur, quòd iudicio prudentis viri non est sufficiens, ad flectendum, seu corrumpendum animum. Alij verò probabilius arbitrantur electionem vitiari, quoties res, seu pecunia etiam non magni momenti, causa fuit talis electionis. Ratio est, tum quia huiusmodi electio simoniaca est, & mortaliter peccaminosa; tum quia Pontifex irritat electionem factam simoniacè, tradendo, vel recipiẽdo bona cuiuscumque generis, ita in simili sentire videntur. Nauarr. *consil.*52. *de simonia*, & Suarez *de simonia lib.*4.*cap.* 55. *num.*17. *& cap.* 56.*num.*6. asserentes excommunicationem ob simoniam, in ordine, vel in beneficio impositam, incurri dum ordine, vel beneficio iam collato ex præuio pacto, soluitur pars, licet minima pretij conuenti;

sen-

ſententia tamen Gambaræ, & aliorum probabilis eſt; vide quæ tradidi *de ſimonia quæſt.3. num. 13.*

14 Limitatur ſextò ab aliquibus, modò ſimonia notoria ſit. Ratio eſt, tum quia hoc pacto vitantur multæ fraudes, & incommoda, quæ in Eccleſia ſuboriri poſſent, irritata electione ob quamlibet ſimoniã, quilibet enim Electorum confingere poſſet, ſe labem ſimoniæ in talis Papæ electione commiſiſſe, aut ſaltem (quia allegans propriam turpitudinem facilè repellitur) inducere poſſet alium, qui de huiuſmodi crimine accuſaret; ſicque probata falſis teſtibus ſimonia, Papam excluderet; tum quia illa ſimonia electionem irritat, cuius exceptio opponi poteſt, exceptio autem ſimoniæ opponi non poteſt, niſi ſimonia ſit notoria, vt patet *ex Bulla Iulij II.* Summus enim Pontifex ibi loquitur de ſimonia quæ poſſit contra ſic electum opponi, ſicut de vera, & indubitata hæreſi: hæreſis autem, ſeu crimen, tunc verum & indubitatum videtur, quando eſt notorium; præterea poſt factam oppoſitionem de ſimonia, recedendum eſt ab electo, non expectata vlla ſententia, ſicut receditur ab hæretico in Papam electo, cùm autem ab Hæretico in Papam electo recedendum non ſit, niſi hæreſis notoria ſit, *cap.1. diſt.23.* & ibi gloſſa ſequitur; neque recedendum ab electo ſimoniacè, niſi ſimonia notoria ſit, ita P. Andreas Gambara *in extrauagantijs Iulij II. num.33.* Tuſchus *tom.2. littera* E. *concl.57.* Cardinalis Iacobatius *de Concilio lib.4. art.4. num.84.* Sopranus *loco citato quæſt.5. & 7.* & alij apud Iacobatium *loco citato.*

Addit autem Sopranus *quæſt.6.* ſimoniam tunc notoriam eſſe quãdo de ea per inſtrumentum publicum conſtat.

15 Ego verò dico primò, ſimoniam notoriam eſſe, quoties in præſentia multorum perpetrata fuit, & nulla rationabili tergiuerſatione celari poteſt, vt in ſimili alibi docui, *de percuſſione Clerici*, aut quoties ſimoniacè electus, ſimoniæ crimen in iudicio confeſſus fuit, aut quoties de tali crimine fama publica ex indicijs ſufficientibus orta eſt.

Dico ſecundò, probabilius mihi videri electionem ſimoniacam in foro conſcientiæ irritam eſſe, etiamſi notoria non ſit. Ratio eſt, tum

quia

quia Iulius II. absolutè irritat electionem simoniacam, modò simonia perpetrata fuerit ab electo, vel ab eligentibus, & frustrà ab aliquibus Doctoribus additur, huiusmodi electionem debere esse notoriam, Pontifex enim istam conditionem non addit, alioquin cuique liberum esset, clausulas legibus addere, & limitationes contra expressam legislatoris mentem confingere; tum quia sicut omnes excommunicati vitandi erant ante extrauagantem *Ad euitanda*; post illam verò vitandi sunt tantummodo excommunicati denunciati, & notorij, ita omnis simoniaca electio Pontificis irrita est, nisi aliter decernatur.

Ad rationes in contrarium. Respondeo, illas solum procedere pro foro externo, seu ad probandam, vel admittēdam exceptionem de simonia, dum Papa nondum receptus fuit, vt tradit Iacobatius *lib. 4. art. 4. num. 44. 70. & sequentibus.*

Ex quo sequitur primò, duos, vel tres qui inter se simoniacè paciscuntur de electione, non solum affici excommunicatione, & alijs pœnis, vt concedunt etiam Gambara, & Sopranus *locis citatis*, verum etiam electionem irritam efficere, vt probatum est, licèt præfati Doctores electionem validam esse arbitrentur.

Secundò irritam esse electionem, quoties Cardinalis qui Papatum affectabat dedit alteri Cardinali prædium, hoc solum fine, vt ei votum in electione conferret. Ratio est, quia ista actio est verè simoniaca ex parte dantis, consequenter electionem vitiat. Oppositum sustinetur ab aliquibus Doctoribus, quia licèt hæc datio simoniaca sit ex parte dantis, nihilominus non est notoria, & manifesta, etiamsi fortè omnes præsumpserint simoniæ labem in huiusmodi donatione subesse; dixi ad hunc solum finem, quia si tradat animo conciliandæ sibi beneuolentiæ, vt postea, ea mediante, suffragium illius obtineat, electio non subuertitur, quia hæc non est propriè simonia, vt suo loco docui.

Obijcies primò, si electio simoniaca, licèt occulta, irrita esset, sequeretur acta Pontificis hoc pacto electi irrita esse, cōsequenter plu-

rima

rima absurda, & incommoda in Ecclesia sequerentur. Respondeo negando sequelam, vt alibi probaui, *ex l. Barbarius, ff. de officio Prætoris*, Ecclesia enim in tali euentu supplet id, quod supplere potest.

Obijcies secundò, Summus Pontifex non ligatur legibus humanis quoad vim coactiuam; ergo illius electio irritari non potest. Respō-deo Papam non ligari legibus humanis, electionem tamen legibus humanis subijci, Ecclesia enim formam electionis præscribit, qua nō seruata, non tenet electio; consequenter electus forma non seruata, non est Papa, cùm Papa constituatur per legitimam electionem, vt bene Azor. 2. *part. lib. 4. cap. 5. quæst. 7. vers. Et certè*, & alij Doctores communiter de hac re agentes.

16 Quæres primò, vtrum suffragia publicari possint, dum alicui Cardinali simoniæ crimen circa electionem opponitur. Respondeo affirmatiuè dum crimen aliter purgari non potest. Ratio est, tum quia Iulius II. statuit semper posse opponi contra simoniacè electum, cùm autem ista oppositio aliquando nequeat alia ratione purgari, quàm publicatione suffragij, sequitur suffragium tunc temporis publicandum esse, tum quia Gregorius XV. *in sua Bulla de electione Pontificis*, decreuit suffragium electi aperiri, quando suboritur casus, vt sciri debeat, an aliquis sibi suum suffragium contulerit, ergo à simili, &c. ita Sopranus *lib. 4. cap. 29. quæst. 18. & 19.*

17 Quæres secundò, vtrum pœnæ istius constitutionis Iulianæ incurrantur ab eo qui simoniam commisit, vt in Papam eligeretur, qui postea nominatus quidem fuit, sed non fuit electus, eo quod nōnulla suffragia ad congruam electionem ei defuerint. Respondeo primò, pœnas istius constitutionis non incurri, licèt aliæ pœnæ iure cō-muni contra simoniacos editæ contrahantur. Ratio est, quia Iulius II. has pœnas non imposuit ob nominationem simoniacam, seu ob electionem incompletam, sed ob completam; nam loquitur de illa electione, ob quam electus sublato defectu simoniæ, ius ad Papatum haberet, & posset esse verus Papa, ita Sopranus *loco citato, quæst. 20. vers. Sed tamen dicendum.*

18 Quæres tertiò, vtrum ſicut electio Papæ infecti labe hæreſis, vel ſimoniæ, irrita eſt, ita etiam irrita ſit, ſi Papa notoriè criminoſus eligatur. Reſpondeo negatiuè, ratio eſt, tum quia nullo iure conſtat huiuſmodi electionem irritari; tum quia contra Papam aliàs legitimè electum, non poteſt aliud vitium, præter ſimoniam, & hæreſim opponi, *cap. licet, de electione*; ergo electio irrita non eſt, ob alia crimina, etiamſi grauiter peccent ij, qui criminoſum ſcientes eligunt. Abb. *in cap. licet, de elect.* Azor. *2.p. lib. 4. cap. 5. quæſ. 7. verſ. Rogabis*; Iacobatius *de Concilio lib. 4. art. 9. num. 3.* Gambara *in extrauag. Iulij II. num.* 164. Sopran. *lib. 4. cap. 5. ad finem*, & alij communiter, idem ſentientes de eligēte indignum ad alias dignitates & officia, vide *ſupradicta quæſt. 1. puncto 3. num. 3. & ſeqq.*

19 Quæres quartò, vtrum Papa eligi debeat, ex ipſo Collegio, & numero Cardinalium. Reſpondeo eligendum eſſe ex numero Cardinalium, ſi habilis, & idoneus inter ipſos reperiatur, *cap. in nomine, diſtinct.* 23. verum ſi eligatur aliquis extra Collegium, etiam dum aliquis ex Collegio Cardinalium habilis reperitur, electio tenet. Ratio eſt, quia *in cap. licet, de electione*, ſimpliciter decernitur, vt electus à duabus Cardinalium partibus recipiatur, nec alibi oppoſitum caueturin hoc caſu, ita Sotus *lib. 4. de iuſt. quæſt. 6. art. 2. ad 5.* Azor. *2. part. lib. 4. cap. 5. quæſ. 6.* Cardinalis Tuſchus *tom. 3. littera* E. *concluſ.* 5. 7. *num.* 24. Gondislaus *de orig. & poteſt. Cardinalium quæſt. 5. num.* 31. Iacobat. *de Concil. lib. 1. fol.* 44. Manfred *de Cardin. deciſ.* 265. vide infrà dicenda *diſput. 2. quæſt. 2.*

QVÆSTIO III.

De requiſitis ex parte loci ad validam Summi Pontificis Electionem.

SVMMARIVM.

1 *Electio facienda eſt in Conclaui clauſo.*

2 *Ele-*

2 *Electio facta Conclaui clauso valida est, etiamsi fortè ibi aliqui extranei lateant.*
3 *Conclauis nomine quid intelligatur.*
4 *Conclaue vbi constituendum sit.*
5 *Conclaue an constituendum sit in Palatio Papæ.*
6 *Conclaui iam clauso quinam in illud admitti possint.*
7 *Conclaui clausa an consensus omnium Cardinalium requiratur, dum aliquis in Conclaue admittendus est.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ELectio Summi Pontificis facienda est in Conclaui iam clauso, hæc propositio patet, Primò, ex iure antiquo *in cap. vbi periculum, de electione.* Secundò ex constitutione Gregorij XV. in qua non solum præcipitur electionem in Cóclaui clauso celebrari, verũ etiam electio aliter facta irritatur, ibi, *Quod si electio alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauso, nulla sit, & inualida, eo ipso absque vlla declaratione.* Tertiò quia expedit electionem in Conclaui clauso fieri, vt liberè fiat sine metu, coactione, sordibus, & his similibus; ex quo patet qua ratione ductus, sit Gregorius XV. ad irritandam electionem, Conclaui nondum clauso factam.

Obijcies primò, ex istius constitutionis, & clausuræ obseruantia, grauissima sequi possunt incommoda; Primò enim fieri potest, vt electio malitiosè ab aliquibus impediatur, si Conclaui clauso, dum Cardinales ad electionem in capella conuenerunt, aliqui Conclaue perfringant, vel ingrediantur; Secundò irrogari posset iniuria Spiritui sancto, nam si Cardinales Spiritu sancto afflati statim ac Conclaue ingressi sunt, illùdque nondum claudi curarunt, vna voce aliquem in Papam eligerent, huiusmodi electio inualida esset, contra dictamen, & inspirationem Spiritussancti; qui *vbi vult spirat,* nec humanis subiacet legibus, & *vbi Spiritus Domini, ibi libertas.* Respondeo hæc incommoda non obesse; ad primum enim dico electionem validam esse, quia Conclaue cùm iam clausum fuerit, moraliter cẽsetur

clausum, & pro clauso habetur, ad effectum validitatis electionis; donec de consensu duarum partium Cardinalium in Conclaui præsentiũ per secreta suffragia apertum esse declaretur; vide Cæremoniale electionis *pag.* 100. *vers. Quoniam autem*, vbi affertur forma claudendi Conclaue, & declaratur quamdiu clausum censeatur.

Ad secundum, Dico primò hunc casum nunquam fortè euenturũ peculiari Spiritus sancti impulsu; nam Spiritus sanctus non est sibi cõtrarius, & sicuti verisimile est istam constitutionem impulsu Spiritus sancti conditam fuisse, (Spiritus enim sanctus Summo Pontifici præsertim in grauioribus assistit) ita existimandum censeo Spiritum sanctum ad illius obseruantiam cooperaturum. Dico secundò in præfato casu, si daretur, inspiciendum esse, vtrum constet id miraculosè, & ex peculiari Dei dispositione fieri, vel non; si non constat miraculosè fieri, electio valida non est; tum quia, quæ à Spiritu sancto via ordinaria fiunt, subiacent legibus Pontificis, vt patet in sacrificio Missæ, in absolutione à peccatis, in administratione Sacramentorum, quæ sunt actiones à Spiritu sancto, nihilominus cùm via ordinaria fiant, subijciuntur legibus Pontificis; ita vt licitè fieri non possint, nisi tali loco, tempore, & circumstantijs ab Ecclesia præscriptis; tum quia facilè credendum non est omni Spiritui, inquit Apostolus, tum quia Spiritus sanctus, qui semel afflauit, afflabit etiam clauso Conclaui; si constat id miraculosè fieri, electio valida est; tum quia opera miraculosa non cadunt sub humanam dispositionem, & quæ à Spiritu sancto de potentia absoluta fiunt, nullis legibus, aut rationibus humanis subiacent, *c. nisi cum pridem de renunc.* & *cap. duæ sunt* 19. *q.* 2. tum quia Papa non est Deo superior, sed ipsius Vicarius; Vicarius autem non irritat facta Principis, cuius vices gerit.

2 Rogabis, vtrum valida sit electio Papæ facta in Conclaui clauso, sed ibi existentibus aliquibus, qui facultatem ibi existendi non habeant. Respondendum mihi videtur validam esse; tum quia electio facta videtur in Conclaui clauso; Conclaue enim non amittit clausuram præcisè ob alicuius ingressum, contra Iuris dispositionem, vt

apertè

apertè constat in simili *de clausura Monialium*; & ex Cæremoniali *loco citato*, tum quia versamur in materia pœnali, in qua benignior interpretatio facienda est. Contrarium ex parte docet Sopranus *lib. 3. cap. 8. & 9.*

Obijcies, propter quod vnumquodque tale, & illud magis, Authent. *multò magis, C. de sacros. Eccles.* sed præcipitur Conclaue claudi, & obstrui, vt extranei excludantur, alioquin electio irrita est, & inualida; ergo multò magis irrita, & inualida est electio facta omnibus extraneis non exclusis, cùm obstrui Conclaue præcipiatur propter extraneorum exclusionem. Respondeo illam propositionem valere, dum finis præcepti est materia præcepti, in nostro autem casu admissio, seu existentia alicuius extranei in Conclaui iam clauso, non est materia præcepti irritantis electionem factam Conclaui nondũ clauso; nam fieri potest, vt Conclaue clausum sit, etiamsi ibi extraneus aliquis absque debita facultate existat, vt patet ex Cæremoniali *loco suprà citato*.

An autem hic peccet, & excommunicatione ligetur, explicabitur infrà *disp. 2. quæst. 4.*

3 Rogabis secundò, quid nomine Conclauis intelligatur. Respõdeo intelligi locum in ædibus, qui clauditur claui communi ijs, qui ad illud accedere debent: Ex quo licet inferre in Conclaui non debere vlla loca clausa adesse, quæ Cardinales adire nequeant, alioquin Conclaue non diceretur, fieri tamen potest, vt aliqua loca sine Conclauistis clausa, quia satis est, vt ipsis peruia, & aperta sint loca deputata ad obsequia, ad quæ ipsi adhibentur; vide infrà dicenda *quæsito 5. puncto 3. num. 2.*

4 Rogabis tertiò, vbi construendum sit Conclaue in quo Summi Pontificis electio facienda est. Respondeo distinguendo, vel Papa perijt in aliqua vrbe in qua residebat; vel perijt in vrbe in qua non residebat; vel in nulla vrbe perijt. Si perijt in vrbe in qua residebat, & Curiam habebat, in ea vrbe construendum est Conclaue, ibique facienda est electio, *cap. vbi perit. de elect.* Clem. *ne Romani, vers. Sanè, de elect.*

c'est, & constabit ex dicendis, *disp. 2. quaest. 3. quaesito 1.* Si perijt in vrbe in qua non residebat, nec Curiam habebat, vt si in vno loco Pontifex existebat cum sua familia, & alibi causarum Tribunal, seu Curia Romana residebat, electio facienda est, vbi Romana Curia, seu causarum Tribunal existebat, quia *in praefato cap. vbi periculum*, habetur electionem faciendam esse, in ea ciuitate, in qua Summus Pontifex cum sua Curia residebat; si ergo Romana Curia ibi non existebat, sed Romae. Electio Romae facienda est, ita decisum fuisse Romae post mortem Pij II. qui Auignione diem suum clausit extremum, relicta Romae Curia, testatur Cardinalis Papiensis, *lib. 1. suorum Commentariorum*; & Sopranus praeceptor meus *in manuscriptis, de electione Summi Pontificis, lib. 3. cap. 7.* idem sentire videtur Iacobatius *lib. 9. art. 8. de Concilio*.

Si verò Papa in nulla vrbe perijt, Conclaue constituendum est in ciuitate, in cuius districtu, territorio, seu dioecesi mortuus est; si verò illud territorium, nullam habet ciuitatem, Conclaui construi posse videtur in loco, quem Cardinales pro tempore opportuniorem iudicauerint, quia locus in hoc casu non videtur ipsis praecisè definitus Gemin. *in cap. vbi periculum*. Manfred. *decis. 293.* Abb. *quaest. 29.* Sopranus *lib. 2. cap. 1.* Neque obstat locum interdictum esse, quia acceleratio electionis Pontificis iustam exhibet causam non seruandi interdictum. Platea *de excomm. §. si*; & alij apud Iacobat. *lib. 4. art. 4. num. 94.* quorum opinionem limitandam censeo, modò necessitas electionis vrgeat, alioquin electio facienda videtur in ciuitate viciniori nõ interdicta, vt decernitur *in cap. vbi periculum, §. porro de electione*. Vbi autem facienda sit electio, quando Sedes vacat per renunciationem factam per Procuratorem, Papa alibi existente, Iacobat. *lib. 9. art. 8.* putat faciendam esse in loco, in quo facta fuit renunciatio per Procuratorem; nam Sedes ibi vacare dicitur: Ego verò existimarem electionem potius faciendam esse, vbi est Curia, nisi aliud iusta causa suadeat, vt colligitur ex dictis.

5 Maior difficultas videtur, vtrùm Conclaue construendum sit in Pala-

Palatio Papæ. Respondeo, regulariter loquendo, construendum esse in Palatio Pontificis, vt colligitur *ex cap. vbi periculum, de elect. in 6.* vbi Gregorius X. in Concilio Lugdunensi statuit, vt Cardinales præsentes post decem dies à morte Pontificis conueniant in Palatium; hoc tamen non est de substantia electionis, neque necessarium est ad electionem, licet, regulariter loquendo, seruandum sit ex Clemente V. *cap. ne Romani de electione*, & *cap. vbi periculum*, § *hoc sacro de electione*; ita Manfredus *de Cardinal. cap. 21. col. 2.*

6 Rogabis quartò, qui admitti, & intromitti possint in Conclaue iam clausum. Respondeo admitti posse eos, qui faciunt, & conferunt ad electionem, *cap. vbi periculum cit.* ibi; *Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secretè loquendi cum eis, nec ipsi ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium, ibi præsentium pro ijs tantum quæ ad electionis negotium pertinent.*

Ex quo patet primò intromitti posse Iurisperitum, Tabellionem, Religiosum, si id electionis causa exigat, Secundò, patet Laicos ad eligendum Pontificem admitti non posse; tum quia id non pertinet ad negotium electionis, nec Cardinales Laico huiusmodi ius conferre possunt, cùm enim ius electionis spirituale sit, non potest conferri Laico, nisi à Summo Pontifice, *cap. 2. de iudic.* & *cap. 4. de consuetudine*, & *cap. causa de constitutionibus.*

7 Si petas vtrum consensum omnium, & singulorum Cardinalium necessarius sit, dum quis in Conclaue intromittendus, vel admittendus est, vt loquatur. Respondent Ioannes Monachus *in cap. vbi periculum citato, num. 7.* Sopran. *loco citato cap. 19. ad finem*, sufficere cōsensum maioris partis; Archid. verò, & Anchar. arbitrantur requiri consensum omnium, & singulorum, nullo excepto.

8 Sed mihi distinguendum videtur; vel consensus præstatur à Cardinalibus collegialiter congregatis, & consentientibus, vel non; si præstatur à Cardinalibus non collegialiter consentientibus, existimo requiri consensum omnium, & singulorum; quia, *cap. vbi periculum*, generaliter loquitur, ibi *omnium Cardinalium inibi præsentium*, si verò consensus

sensus exhibetur à Cardinalibus collegialiter congregatis, existimo sufficere consensum maioris partis; nam quæ à maiori parte Capituli, seu Collegij fiunt, ab omnibus fieri censentur, nisi aliud in particulari casu decernatur, *cap. denique 2. q. 2.* & *c. quia propter de elect.* vide quæ infrà tradam, *disp. 2. quæst. 4.* vbi explicabo excommunicationem latam contra eos, qui Cardinales secretò in Conclaui alloquuntur.

QVÆSTIO IV.

De requisitis ad electionem Summi Pontificis ex parte temporis.

Duo in hac quæstione breuiter explicabo: primò, quònam tempore fieri debeat Summi Pontificis electio: secundò, vtrum electio facta vltra præscriptum tempus, valida sit.

SVMMARIVM.

1 *Electio Summi Pontificis facienda non est ante decem dies ab obitu Pontificis, nec vltrà differri debet.*
2 *Electio Pontificis quandònam fieri possit, ante lapsum decem dierum, & quando non vltrà differri possit.*
3 *Pontificis electio ex graui causa vltra decem dies differri potest.*
4 *Electio Pontificis facta ante elapsos decem dies, valida est.*
5 *Electio dilata vltra decem dies, valida est.*
6 *Electio an nocturno tempore fieri possit.*
7 *Electio nocturno tempore inchoata, & absoluta, irrita non est.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 ELectio Summi Pontificis, non est facienda ante decem dies integros ab obitu Pontificis, nec vltra decem dies differri potest; hæc propositio duas habet partes: Prima est, electionem faciendam

ciendam non esse ante decem dies ab obitu Pontificis. Ratio est, tum quia ita præscribitur *in cap. vbi periculum*, in quo præceptum Cardinalibus iniungitur conueniendi ad electionem Pontificis decem diebus elapsis; tum quia Cardinalibus absentibus iniuria fieret, electione ante decem dies facta; ipsi enim intra decem dies expectandi sunt, Summis Pontificibus hoc ipsis priuilegium cõcedentibus, præsertim *in cap. vbi periculum citato*, ibi, *Absentes expectare decem diebus tantummodo teneantur, quibus elapsis, siue absentes venerint, siue non ex tunc omnes conueniant in Palatium, in quo idem Pontifex habitabat*, tum quia spatium decem dierum à Pio IV. in Bulla quæ incipit *in eligendis*, assignatur: non solum vt Cardinales absentes decem diebus expectentur, verum etiam vt solitæ nouem continuorum dierum exequiæ celebrentur: *Cardinales*, inquit, *præsentes decem tantummodo diebus iuxta dicti Gregorij Prædecessoris constitutionem in Concilio Lugdunensi editam Cardinales absentes expectare teneantur, & interim solitas nouem continuorum dierum exequias omnino peragant*, vide Albanum *quæst.* 13.

Ex quo sequitur primò, Cardinales electionem præuenientes ante integros decem dies elapsos ab obitu Pontificis grauiter peccare, tum contra Summorum Pontificum decreta; tum contra Cardinales absentes quibus in electione ius suum auferre videntur.

Secundò sequitur electionem Summi Pontificis ante decem dies fieri non posse, etiamsi duo, vel tres tantummodo Cardinales absint, quos omnino constet intra decem dies conuenire non posse ob itineris distantiam, prauam valetudinem, vel ob aliud impedimentum. Idem dic etiamsi omnes Cardinales in Curia præsentes sint, nam spatium decem dierum, non solum præfigitur ad expectandos absentes, verum etiam ad exequias peragendas; cessante autem vna causa legis, & alia remanente, legis obligatio non cessat, vt docui *de legibus disp.* 1. *quæst.* 1. *puncto vlt.* §. 2. cum Suarez Couarruuia, Alphonso à Castro, Salonio, Guttierez, Salas, Caietano, & alijs.

2 Hæc tamen intelligenda sunt modò iusta non subsit causa præueniendi, & non expectandi integrum decem dierum spatium. Ra-

tio est, quia in qualibet dispositione, intelligitur excepta iusta causa, quæ oppositum rationabiliter suadeat, *cap. excellentissimè* 11. *quæst.* 3. & legis obligatio cessat in ijs casibus, qui per epicheiam in lege comprehensi non existimantur, *l. non dubium, C. de leg.* vide tradita *de legibus loco citato num.* 8. *& seqq.*

Iusta autem causa præueniendi videtur esse grauis Ecclesiæ necessitas ita exigens, bellum ingruens, incussiones, & seditiones repente exortæ, timor aeris inficiendi, & similia, quæ iudicio prudentum relinquuntur.

3 Secunda pars propositionis est, vt electio Summi Pontificis vltra decem dies non differatur, nisi grauissima causa dilationem permittat. Ratio est, tum quia Gregorius X. *in cap. vbi periculum*, præcipit Cardinalibus, vt decem diebus elapsis ex tunc omnes conueniant in Palatium, & Pius IV. prohibet electionem vltra decem dies differri, ibi, *Nec vllo prætextu vlteriùs differant*; tum quia dilatio electionis non leue incommodum Ecclesiæ afferre potest, dum Ecclesia suo vniuersali Pastore destituta, & viduata remanet. Dixi nisi grauissima causa dilationem permittat; nam iusta concurrente causa, electio differri potest, quatenus iusta, & rationabilis causa permittit: vt patet, tum ex rationibus in simili allatis, *num.* 2. ad probandam præcedentis partis limitationem; tum exemplis, nam post obitum Alexandri VI. & Pauli III. longiùs dilatam fuisse Summi Pontificis electionem multi Scriptores ferunt: Hinc sequitur electionem differri posse, dum vitæ periculum Cardinalibus impendet, aut dum impressio popularis, aut alius metus libertati electionis contrarius imminet.

Secundò sequitur electionem differri non posse vltra decem dies, vt Cardinales absentes expectentur; hæc enim non est iusta, & sufficiens causa, sed potius iniusta, & à sacris Canonibus reprobata, vt patet ex verbis, *cap. vbi periculum*, *& constitutionis Pij IV.* superiùs relatis.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Electio Summi Pontificis facta, nondum expletis decem diebus irrita non est, si circumstantia temporis præcisè spectetur. Ratio est, tum quia circumstantia temporis, non est de substantia electionis, sed de præcepto; tum quia electio facta à duabus Cardinalium partibus, valida est, & qui hoc pacto electum non recipit, excommunicationem incurrit, *cap. licet, de elect.* sed potest aliquis eligi à duabus Cardinalium partibus, non seruata temporis circumstantia: ergo huiusmodi electio valida est; ita Glossa *in cap. vbi periculum.* Francus Archidiaconus, & alij apud Abba. *de Cardin. quæst.* 14. Sopranus præceptor meus *in tract. de elect. lib. 4. cap. 6. quæst.* 1. cõtra Cardinalem Alban *quæst.* 14. *ad finem.* Dixi si circumstãtia temporis præcisè spectetur, nam aliunde fieri potest, vt electio irrita sit, vt defectu debiti numeri Cardinalium; nam si Cardinales, qui non expectato debito tempore Pontificem eligunt, duas ex tribus partibus totius Collegij Cardinalium partes non conficiant, electio inualida est, numerus enim necessarius ad electionem perficiendam constat duabus partibus totius Collegij Cardinalium vbicumque existentium, vel duabus partibus Cardinalium legitimè præsentium, cùm autem nondum legitimum tempus elapsum sit, intra quod absentes expectari debent, Cardinales legitimè præsentes non censentur, consequenter electio non subsistit.

5 Sed modò dubium est, Primò, an sicut circumstantia temporis non vitiat electionem præueniendo, ita nec eamdem subuertat differendo, si videlicet Cardinales elapsis decem diebus statim non cõueniant. Respondeo eodem modò non vitiare, vt patet ex rationibus allatis; exceptio enim contra Summum Põtificem à duabus Cardinalium partibus electum, opponi non potest, nisi in casibus in Iure expressis; sed dilatio & prorogatio non est impedimentum in Iure expressum, ergo opponi non potest; tum quia sequeretur semel dilata electione, nullum postea creari posse legitimum Pontificem; quod est absurdum.

6 Secundò dubium est, vtrum electio Summi Pontificis nocturno tempore fieri possit. Respondeo nocturno tempore faciendam non esse præcisa graui necessitate, nisi fortè diurno tempore inchoata fuerit, & noctu compleatur, & perficiatur. Ratio est, quia dies publicis functionibus, & operibus dicatus est, non verò priuatis consilijs, iuxta illud Psalmi, *Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam, vsque ad vesperam*; tum quia Papa est Vicarius Christi, qui est Deus lucis, non tenebrarum, vt benè aiebat Reginaldus Polus, dum Cardinales vellent ipsum noctu ad Pontificatum eligere, & alia vice Robertus Cardinalis Bellarminus, dum rogaretur vt noctu cum alijs accederet ad eligendum Pontificem, sic effatus est (teste Soprano *lib. 4. de elect. cap. 4. quæst. 3. ad finem.*) Pontifex qui sic eligitur, non Pontifex lucis erit, sed tenebrarum. Dixi præcisa graui necessitate, quia leges positiuæ in graui necessitate obligare non consueuerunt, vt suo loco docui, idèmque in terminis docet Abbas *in cap. 1. de cland. spons.* & alij cõmuniter *in cap. quia propter, §. fin. de elect.* Dixi nisi fortè diurno tempore inchoata fuerit, nam si die lucente inchoata fuit, eius absolutio in noctem protrahi potest, nihil enim absurdi sequitur, si electio die lucente inchoata, noctu absoluatur, cùm non minus respiciendum sit principium, quàm finis, ita Ripa, Antonius Cuccus, & alij apud Rodriquez *tom. 2. quæst. 52. art. 15.*

7 Rogabis vtrum electio Summi Pontificis noctu inchoata, & absoluta, irrita sit. Respondeo negatiuè, quia cõtra Summum Pontificem à duabus partibus electũ, exceptio opponi non potest, nisi in casibus in Iure expressis; in Iure autem expressum nõ est, vt exceptio opponatur cõtra Pontificem noctu à duabus partibus per scrutiniũ electũ.

Obijcies, sententia noctu lata à Iudice non supremo, irrita est, ex Iasone, *l. non minorem, C. de transact.* & alij apud Rodriquez *to. 2. quæst. 52. art. 15.* ergo etiam irrita est electio. Respondeo primò, negando consequentiam, quia à disparatis non valet illatio: secundò, antecedens non admitti à Menochio *de arbitrat. lib. 1. quæst. 62.* & alijs, præsertim si processus die inceptus fuit, & in noctem vsque prorogatus.

QVÆ-

QVÆSTIO V.

De requisitis ex parte formæ ad electionem, seu de varijs eligendi Pontificem modis & formis.

SVMMARIVM.

1 *Eligendi Magistratus forma quotuplex sit.*
2 *Electio Ecclesiasticorum per sortes, vetita est.*
3 *Electionis forma quotuplex sit.*

PRIMA CONCLVSIO.

1 TRiplex assignari potest modus, quo Magistratus instituitur, seu quo aliquis in dignitate, vel officio constituitur, primus est per electionem, vt Imperator, Rex Poloniæ, & alij; secundus per sortitionem, vt olim apud Persas, & alias nationes; tertius per successionem, vt in Hispania, Gallia, Anglia; has autem eligendi rationes ab hominibus inuentas fuisse nulli dubium est; cùm enim homines vellent sibi Reges constituere formam constituendi sibi Reges per electionem inuenerunt, sed quia nonnulla inter eligendum dubia aliquando exurgebant (vt quando paria erant Electorum vota) ad sortes confugiebant, ijsque litem dirimebant, deinde Regi, seu Principi, sic Electo facultatem transmittendi Regnum, seu Principatum in successores aliquibus in locis concesserunt, & hæc vocatur acquisitio Regni, seu Principatus, ac Magistratus per successionem; hæc porro successio, vel contingit sanguinis propagatione, (nam qui Principi proximior est, succedit:) vel contingit designatione defuncti, vt experientia docet.

SE-

SECVNDA CONCLVSIO.

2 MAgistratus, seu Præsules Ecclesiastici, non constituuntur per sortitionem. Ratio est, tum quia periculum est, vt sors super indignum cadat; tum quia ius Canonicum vetuit sortes in dignitatibus Ecclesiasticis, *cap. vlt. de sortileg.* & ibi Glossa; Alban. *quæst.* 38. Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 5. *quæsito* 6. Miranda *in manuali tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 18. Tuscus *tom.* 2. *concl.* 79. Neque cõstituuntur per successionem, siue loquamur de successione quæ fit sanguinis propagatione, siue de illa quæ fit designando successorem; cùm enim Ecclesiastici voto castitatis obstricti sint, non possunt dignitates Ecclesiasticas ad successores deferre propagatione sanguinis; & cùm Ecclesiastici successorem sibi eligere nequeant, non possunt dignitates Ecclesiasticas, ad alios transmittere per designationem; quamquam peculiaris difficultas est, vtrum Papa possit sibi successorem eligere, vel designare, de qua re *infrà quæst. vlt.* cùm ergo Præsules Ecclesiastici, non constituantur sortitione, aut successione, dicendum est constitui electione; hæc porro electio, si ab vno tantum fiat, vocatur institutio, vel collatio; si à pluribus fiat, propriè appellatur electio, ex Aristotele 2. *Ethic.* S. Thoma 2. 2. *quæst.* 13. & alijs, quos retuli *in tractatu de beneficijs*.

Sed modò peculiare dubium hic suboritur, vtrum suborta inter duos discordia in electione Summi Pontificis, vter eorum sit electus, mitti possint sortes, ita vt is verus sit Pontifex, super quem sortes ceciderint. Cardinalis, & alij, quos citat, & sequitur Felinus *cap. Capitulum, num.* 21. *vers. Sed seruando, de rescript.* Sanchez *in opere morali, lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 80. Paulus Layman *lib.* 4. *tract.* 10. *cap.* 3. *num.* 9. affirmant, modò id fiat de consensu Cardinalium, ad quos electio spectat; sed negatiua sententia sustinenda est, quia Pontifex hoc tempore eligi non potest, nisi seruata Summorum Pontificum Gregorij XV. & Vrbani VIII. forma, de qua infrà.

TER-

TERTIA CONCLVSIO.

3 TRes sunt species, seu formæ electionis, ex Innocentio *in cap. quia propter, de elect.* prima fit per scrutinium; secunda per inspirationem; tertia per compromissum, *cap. quia propter, de elect.* Electio per scrutinium perficitur certo numero suffragiorum, dum videlicet singulorum vota feruntur, vt is electus censeatur, qui certum suffragiorum numerum obtinuerit, seu iuxta conuentionem, vel statutum. Electio per inspirationem fit suffragijs omnium, nemine dissentiente. Electio per compromissum contingit, dum Electores inter se non conueniunt, & ob id alium, vel aliquos eligunt, vt electio ipsius iudicio, vel arbitrio fiat, has omnes electionis formas seruari permittit Gregor. XV. & electionem alia ratione factam irritat, vt patet ex §. *matura*, & §. *quòd si electio.* Addi posset quarta creandi Pontificem forma, quæ fieri potest à Papa, designando, seu eligendo successorem. Has singulas electionis formas seorsim maioris perspicuitatis gratia explicare decreui in quatuor punctis proximè sequentibus.

PVNCTVM I.

De electione per scrutinium, seu per scrutinium, & accessum. In hoc puncto explicabo conditiones ad electionem per scrutinium, vel per scrutinium & accessum requisitas.

SVMMARIVM.

1 *Electio per scrutinium requirit debitum suffragiorum numerum.*
2 *Suffragium iam latum, an reuocari possit?*
3 *Suffragium in quo plures nominati sunt, irritum est.*
4 *Electio fieri debet per secreta suffragia.*
5 *Suffragium quandonam dicatur secretum.*
6 *Electio facta per adorationem inualida est.*
7 *Electio valida est etiamsi Cardinalis retulerit quod in suo suffragio continetur.*
8 *Electio an valida sit, dum Cardinalis suum suffragium alijs ostendit antequam illud clauderet.*

9 Ele-

9 *Electio valida est etiamsi aliqui tulerint sua suffragia aperta, is tamen cui lata sunt non fuit electus, sed alius.*

10 *Electio an vitietur ob duo, vel tria suffragia aperta.*

11 *Electio inualida est, dum quis seipsum eligit, & ipsius suffragium complet numerum ad electionem requisitum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVatuor saltem conditiones in electione per scrutinium necessariæ sunt. Prima est, vt adsit debitus suffragiorum numerus, debitus autem numerus consistit in suffragijs duarum partium Cardinalium in Conclaui existentium, siue ad hunc numerum perueniatur in solo scrutinio, vel in scrutinio, & accessu simul; nam *in Bulla Gregor. XV.* dicitur, *suffragia duarum ex tribus partibus Cardinaliũ in Conclaui præsentium in scrutinio, seu scrutinio, & accessu.* An autem in numero suffragiorum computari possit suffragium, quod electus sibi tribuit, constabit ex infrà dicendis *conditione* 4. *num.* 14.

2 Quæres vtrum is qui suum suffragium tulit, possit illud reuocare, & alium eligere. Respondeo negatiuè dum suffragium in calice positum est. Ratio est, tum quia eligens iam functus est munere suo, & electo per huiusmodi suffragium acquisitum est aliquod ius, licet non plenum, nec perfectum; tum quia nemo mutare potest cõsilium in alterius præiudicium, dum res non est integra, sed inchoata, *l. nemo, ff. de reg. iur.* tum quia huiusmodi mutatio, & reuocatio damnum Ecclesiæ afferre posset, hoc enim pacto protrahi & differri posset electio in qua periculum est in mora *cap. cùm inter vniuersas, de electione*: ita Glossa, Ioannes Andreas, & Panormit. *in cap. vnico, verb. occultis, vt Ecclesiastica beneficia,* Syluester *verbo electio* 2. *quæs.* 4. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 23. *art.* 24. Rodriquez *tomo* 2. *quæst.* 51. *art.* 7.

3 Secunda conditio est, vt in schedula scrutinij, vel accessus, plures non nominentur, alioquin suffragium irritum est, licet postea in accessu liberum sit illi qui huiusmodi suffragium cum plurium nomina-

minatione in ſcrutinio tulit, eligere vnũ ex nominatis in primo ſcrutinio, vel ad alium accedere, qui in ſcrutinio ab vno ſaltem nominatus fuerat, vt patet ex eadem Gregorij Bulla, ibi: *Nulli autem tam in ſchedula ſcrutinij, quàm acceſſus plures nominare liceat, alioquin ſuffragium, in quo plures fuerint nominati, nullum ſit; accedere tamen vni ex nominatis à ſe in dicta ſchedula, vel alij, dummodo aliquod aliud ſuffragium in eodem ſcrutinio tulerit non prohibeatur, & in numero Cardinalium in Conclaui præſentium numeretur.*

4 Tertia eſt, vt electio fiat per ſuffragia ſchedularum ſecreta, alioquin irrita eſt electio, nam in præfata Gregorij Bulla, dicitur, *Quòd ſi electio aliter, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duabus ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu, electi ſuffragio non computato, celebrata fuerit, nulla ſit, & inualida, eo ipſo abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat, &c.* Garzias *part. 5. cap. 4. num. 183. & ſequentibus.*

5 Sed modò dubium eſt, quandònam ſuffragia ſchedularum dici poſſint ſecreta. Reſpondeo, dici ſecreta, dum obſignata ſunt, ita vt ab alijs communiter deprehendi nequeat, quod in ipſis eſt. Ratio eſt, tum quia ſecretùm contrà diſtinguitur, à publico, patente, & notorio, ſed quamdiu ſuffragium eſt obſignatum, non eſt publicum, patens, & notorium; ergo eſt ſecretum, oppoſitum enim oppoſitas habet rationes, *l. fin. ff. de legat.* tum quia ſuffragia ideò obſignari iubentur, vt ſuffragator deprehendi non poſſit; ergo tamdiu ſuffragium eſt ſecretum, quamdiu ſuffragium ita obſignatum eſt, vt nomen ſuffragatoris communiter cognoſci non poſſit ab ijs, qui ſchedulam præ manibus habent.

6 Ex dictis ſequitur, Primò inualidam eſſe electionem hoc tempore factam per adorationem; tum quia huiuſmodi electio non fit per ſecreta ſuffragia; electio enim per adorationem olim fiebat præuio tractatu de ſpeciali perſona, non ſolum informatiuo, & conſultiuo, ſed etiam incluſiuo, vel excluſiuo; deinde ſequebatur ſalutatio, & veneratio, deinde apertum & publicum ſcrutinium, quo ſin-

K guli

guli suffragium apertè proferebant, profitebantur, & protestabantur; tum quia præcipuus Gregorij XV. scopus, & finis in hac constitutione fuit, formam eligendi per adorationem auferre, & abrogare; quamuis enim forma electionis per adorationem non sit intrinsecè mala, neci iuri naturæ aduersetur (singuli enim ipsius actus, si per se prçcisè spectentur, mali non sunt, vt patet eos singillatim perpendenti, & examinanti, alioquin tot Cardinales integerrimi, & Pontifices Doctissimi hoc non permisissent:) nihilominus iure merito abrogata fuit propter incommoda quæ ipsam consequebantur, nempe inquietudo animi, diuisio factionum, præcipitatio deliberationis, & consiliorum, inæqualis conditio Cardinalium ad Pontificatum, imò perpetua exclusio nonnullorum à Pontificatu, priuatio libertatis ferendi suffragia, periculum simoniacæ conuentionis, & similia quæ non minus fusè, & prolixè, quàm eruditè 28. quæstionibus prosequitur Sopranus *de electione Pontificis lib. 4. par. 2.*

7 Secundò sequitur validam esse electionem, etiamsi aliquis Cardinalium alijs retulerit, quod in schedula cōtinetur; suffragium enim schedulæ adhuc secretum est, vt colligitur; tum ex allatis rationibus; tum quia fieri potest, vt aliud in schedula scriptum sit, aliud voce, & ore proferatur; tum quia testamentum non desinit esse clausum, & secretum, etiamsi testator alijs significet dispositionem in eo contētam; ergo etiam suffragium schedulæ, non desinit esse secretum, quamuis suffragator indicet contenta in sua schedula; aliud enim est suffragium, seu contenta in suffragio non manifestari, aliud ipsummet suffragium schedulæ secretum esse; suffragium schedulæ in se, & materialiter loquendo secretum remanet, etiamsi suffragator manifestet contenta in schedula; nam per huiusmodi manifestationem nihil additur, vel detrahitur suffragio schedulæ, & Summus Pontifex non absolutè, & simpliciter irritauit quamlibet electionem factam per suffragia non secreta, sed eam quæ fit per suffragia schedularum non secreta, vbi notanda sunt illa verba *schedularum non secreta*, ita Garzias *de benef. part. 5. cap. 4. num.* 196. vbi in simili adducit declaratio-

nem

...rum sacræ Congregationis.

Tertiò sequitur validam esse electionem, etiamsi contentum in suffragio reuelatum fuerit conuento signo, seu nota aliqua ex conuentione superaddita, seu contrasigno; quamuis enim reuelans grauiter peccet, & excommunicatione puniatur in Bulla Gregor. XV. nihilominus electio valida est, quia suffragium schedulæ adhuc secretum est.

8 Addunt Nauar. *consil.9. de elect.* Rodriquez *tom.2.q.51.art.9.* & Sopran. *lib.4.cap.8.quæst.2.&3.* Miranda *q.23.art.29.* electionem validam esse, etiamsi suffragium alijs Cardinalibus demonstratum sit, antequam clauderetur; electio enim adhuc dicitur facta per suffragia schedularum secreta, id est clausa, & obsignata, non verò aperta, publica, & patentia. Hæc opinio probabilis est, quamuis opposita non careat probabilitate; tum quia suffragium demonstratum pluribus effectum est publicum, nec per occlusionem, & sigillum superadditũ publicitatem amittit; tum quia aliud est electionem fieri per suffragia clausa, aliud per secreta; præfata electio diceretur facta per suffragia clausa, non per secreta, ita Garzias *de beneficijs part.5.cap.4.numero 193.*

9 Quartò sequitur, validam esse electionem, si nonnulli suffragia aperta, & non obsignata tulerunt, sed is, cui data fuerunt suffragia aperta, electus non fuit, sed alius. Ratio est, tum quia electio istius facta est per suffragia secreta, cùm suffragium illud apertum, non ad electionem istius, sed alterius pertineret; tum quia quemadmodum vt electio vitietur ob simoniam, opus est vt simonia influat in electionem; ita vt electio vitietur ob suffragia aperta, & non secreta, opus est, vt suffragia aperta influant in electionem; alioquin electio non dicitur facta per suffragia non secreta, ita Nauar. & Sopran. *locis statim citandis;* Miranda *in Manuali tom.2.q.23.art.19.*

10 Rogabis vtrum electio vitietur, ob duo, vel tria suffragia aperta, seu non secreta; Nauar. *tom.1.consf.9.num.3.de electione,* Rodriquez *quæst.regular.tom.2.quæst.51 art.9.* Miran. *tom.2.quæst.23.art.19.* So-

pran. *quæst.* 1. *& sequentibus.* & alij in simili loquentes de electione Regularium facienda per secreta suffragia, iuxta dispositionem Concilij Tridentini *sess.* 25. *c.* 6. *de regular.* asserunt electionem non vitiari, & subuerti, etiamsi vnus, vel duo suffragium apertum, & non obsignatum ferant, nisi hoc publicè constaret, & permitteretur à Capitulo. Ratio ipsorum est, primò, quia factum vnius aut plurium, toti Capitulo, seu Collegio nocere nō debet; secundò, quia alioquin in vnius, vel alterius potestate positum esset quamcumque Romani Pontificis electionem turbare; quisque enim posset suffragium apertum ferre, & secuta electione alicuius, qui sibi non probatur, opponere vitium suffragij non secreti. Tertiò, quia illud vitium irritam reddit electionem, quòd culpa electi committitur, hoc autem vitium non committitur culpa electi, cùm ipse inscius sit talis vitij, vt suppono, nullum enim vitium imputari potest culpæ illius, qui præfatum vitium ignorabat: peccatum enim non est, nisi sit voluntarium: voluntarium autem esse non potest, vbi deficit cognitio.

Hinc præfati Doctores inferunt præfatam electionem validam esse, nisi fortè toti Collegio constet, de suffragio aperto. Tunc dicitur aliquid constare toti Collegio, seu notum esse toti Collegio, seu fieri Collegio vidente, aut consentiente, seu collegialiter, dum omnes hoc sciunt, & præterea sciunt hoc sciri ab alijs; quamobrem, si omnes quidem aliquid sciant, sed nesciant idem ab alijs scire, non dicitur sciri collegialiter, sed potius singulariter; consequenter illud dicitur secretum toti Collegio, sicut notorium illud dicitur, non quod centum, mille, & pluret sciunt, si singulariter sciunt; sed quod quis ita scit, vt sciat etiam ab alijs sciri.

Sed mihi respondendum videtur, cum distinctione, vel is qui electus fuit, habuit sufficientem numerum suffragiorum, præter illa aperta, vel non habuit: si habuit sufficientem numerum suffragiorū, præter illa aperta, probabile est electionem validam esse, quia dicitur facta per secreta schedularum suffragia; aperta enim superflua sunt, vt suppono, nec electioni aliorum obesse debent; si verò non habuit

habuit numerum sufficientem, sed suffragia aperta numerum sufficientem cum alijs constituebant, existimo electionem inualidam esse, quia dicitur aliter facta, quàm per secreta suffragia; facta enim fuit non solum per suffragia secreta, verum etiam per nō secreta, etiamsi fortè Capitulum capitulariter ignoraret; ignorantia enim Capituli non efficit, vt suffragia schedularum aperta, secreta sint; ita Garzias *de benefic.part.5.cap.4.num.*184.*&* 193.

Ad primam rationem in contrarium. Respondeo primò, vitium vnius, vel plurium non nocere toti Capitulo, ita vt totum Capitulum puniri debeat, sed solum ipsimet delinquentes. Respondeo secundò vitium vnius, vel plurium in præfato casu non nocere toti Capitulo, vel Collegio, sed non prodesse, quia ipsorum suffragium non sufficit ad electionem.

Ad secundam respondeo, cuilibet competere ius turbandi electionem, quæ legitimè facta non fuit, præsertim si electio nondum completa fuit; completa verò, & absoluta electione, credendum non est, præsertim alleganti propriam turpitudinem, vt suprà dixi, cum Baldo, & alijs *cap.inter dilectos de donat. & l.mercenalem, C. de condit.ob turp. caus.*

Ad tertiam respondeo, electionem aliquando irritari, non solum ob culpam electi, verum etiam ob defectum formæ substantialis, sine culpa electi contingentem.

11 Quarta conclusio est, vt nullus seipsum eligat. Ratio est primò, quia Gregorius X. *in* §. *numerum*, & *in* §. *quod si electio*, decernit neminem posse sibi suffragium dare, & huiusmodi suffragium computandum non esse in duabus ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium requisitis, quamuis ipsemet electus computandus sit in numero Cardinalium, consequenter si sexaginta Cardinales computato electo in Conclaui existant, is qui obtinuit quadraginta suffragia; censetur legitimè electus, modò sibi suum suffragium nō dederit, alioquin non est legitimè electus defectu debiti numeri; suffragium enim proprium non prodest; ob id in præfato casu, in quo

quis

quis habuit quadraginta suffragia, aperiendum est suffragium electi, vt cognoscatur an ipse sibi suffragatus sit.

Secundò, quia nemo sibi sumere debet honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron *ad Hebr.* 5.

Tertiò, quia nemo debet oriri à seipso, *cap. in Scripturis* 8. *quæst.* 1.

Quartò, quia suffragijs confertur potestas, & iurisdictio; sed nullus potest sibi iurisdictionem dare; ergo neque potest sibi suffragium dare, seu eligere: minor probatur, quia inter dantem, & acceptantem, necessaria est distinctio, *l.* 1. *ff. de auctor. tutorum*, *& cap. finali, de constit.* nec vllus potest seipsum producere, electus autem ad aliquam dignitatem, censetur moraliter, & ciuiliter productus, quoad illam dignitatem ad quam electus est: ex quo licet inferre suffragium, quo quis ante Gregorianam constitutionem se ipsum eligebat, non profuisse, nec computatum fuisse in numero suffragiorum, sicut neque modo computatur, licet in numero eligentium cõputetur nunc persona ipsa quæ se ipsam eligit, aliàs verò non computabatur, & ob id ipsius suffragium non proderat positiuè, sed negatiuè, quatenus eligens seipsum, non computabatur in numero eligentium, sicque minor suffragiorum numerus ad electionem sufficiebat, ita Romanus *consil.* 227. Gondislaus Villadiego *de orig. & potest. Cardin. quæst.* 5. *num.* 24. Panormit. & alij, quos citat & sequitur Gambara *de potest. legati, lib.* 9. *num.* 140. Nauar. *lib.* 1. *consil.* 6. *num.* 4. *de elect.* Miranda *in Manuali tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 15. Albanus *quæst.* 18. *de Cardinalibus.* Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 5. *quæsito* 8. Emanuel Rodriquez *tom.* 2. *quæst. regular. quæst.* 53. *art.* 12. *sub finem.* Sopran. *in tract. de elect. Pontificis, lib.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 5. contra Bartholomeum Soccinum asserentem absolutè electionem sui valere, & votum pro se ipso in electione computandum esse, & contra Bart. *l. si consul. ff. de adopt.* existimantem aliquem posse seipsum eligere, dum facultas eligendi pluribus commissa est, non verò quando vni tantum est demandata; *l. si mandauero, §. si tibi, ff. mandato*; quæ sententia probabilis mihi videtur præcisa Gregorij XV. constitutione. Ratio est, quia dum facultas eligendi pluri-

pluribus commissa fuit electio fit à communitate, à qua singulares personæ seorsim sumptæ inadæquatè distinguuntur; & hæc distinctio sufficit ad collationem dignitatis, & iuxta istam distinctionem, facilè solui possent rationes aliorum DD. præcisa illa, quæ ex Gregorij Bulla desumitur, & est præcipuum quartæ conditionis fundamentum.

PVNCTVM II.

De electione per compromissum.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum de consensu omnium Cardinalium fieri debet.*
2 *Electio per compromissum, valida non videtur, nisi Cardinales compromittentes consentiant, non solum in compromissum, verum etiam in ipsos compromissarios.*
3 *Compromissum qua forma ineundum sit.*
4 *Taciturnitas an sufficiat ad compromissum.*
5 *Compromissarij in electione Pontificis plures esse debent.*
6 *Compromissarij quot esse possint.*
7 *Compromissarij qua forma instituendi sint.*
8 *Compromissarij in electione Papæ debent esse Cardinales.*
9 *Compromittere nemo potest in seipsum.*
10 *Compromissarius ab alijs eligi potest.*
11 *Compromissarij debent eligere Papam in Conclaui clauso.*
12 *Compromissarij seruare debent formam sibi à Cardinalibus compromittentibus præscriptam.*
13 *Electio minus idonei facta à compromissarijs, an valida sit.*

VNI-

VNICA PROPOSITIO.

1 SEx conditiones in electione Summi Pontificis per compromissum seruandæ sunt.

Prima est, vt omnes & singuli Cardinales præsentes consentiant, vt colligitur; tum *ex cap. in causis, de electione*, & *ex cap. quia propter, de electione*; tum *ex constitutione Gregorij XV.* ibi, *præterquam si omnes, & singuli Cardinales similiter in Conclaui præsentes, nemine dissentiente, aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium committerent eligendi potestatem, qui vice omnium Catholicæ Ecclesiæ prouiderent*. Ratio autem, qua Gregorius XV. adductus videtur ad hoc statuendum, est, tum quia Compromissarius eligit vice omnium; ergo par est, vt cõsensum omnium obtinuerit; tum quia Cardinales constituendo Compromissarium, in ipsum ius suum circa electionem transferunt; ergo par est, vt Compromissarij electi fuerint ab omnibus, & singulis; nam quod omnes tangit ab omnibus approbari debet *de reg. iuris, in 6.*

Verum si rei naturam spectemus, necessarius non est omnium consensus in compromissarium, consequenter Summi Pontificis constitutione decerni potuisset, vt compromissum validum censeatur, accedente solum maioris partis Collegij consensu; nam quod à maiori parte Capituli, Collegij, vel Vniuersitatis fit à toto Capitulo, Collegio, vt Vniuersitate factum censetur.

2 Sed modò dubium est, primò vtrum omnes Cardinales consentire debeant, in ipsosmet Compromissarios; an potius sufficiat, vt cõsentiant in Compromissum faciendum, seu in forma compromissi seruandi à Compromissarijs in electione Summi Pontificis. Albanus de Cardinalibus *quæst.* 21. Azorius 2. *p. lib.* 4. *cap.* 2. *quæsito* 2. Sopranus præceptor meus *in manuscriptis, de electione Papæ*, *lib.* 3. *cap.* 23. existimant satis esse, vt Cardinales omnes consentiant in ipsum compromissum constituendum, seu in forma electionis per Compromissum faciendæ; non autem opus esse consensu omnium, & singulorum in ipsosmet Compromissarios. Ratio est quia, quæ in vnam intentionem, seu finem inducta sunt, contrarium effectum operari non debent;

bent;

bent; *l. qui hominum, ff. de solut. l. legata inutilibus, ff. de adimendis legatis,* & *cap. cum dilectus de condit.* sed ista constitutio edita fuit, vt electio Summi Pontificis faciliùs, & celeriùs fiat; faciliùs autem, & celeriùs fieri non posset, si omnium Cardinalium cõsensus in ipsosmet Compromissarios requireretur, si enim maior pars Cardinalium conuenire non potest in certum Pontificem eligendum, multò minus credendum est, omnes & singulos consensuros in vnum, vel plures Compromissarios designandos.

Ego verò arbitror requiri consensum omnium, & singulorum, etiã in ipsosmet Compromissarios. Ratio est, tum quia Gregorius XV. statuit, vt in electione facienda per compromissum, Cardinales omnes, nemine dissentiente, committant potestatem eligendi aliquibus Cardinalibus eiusdem Collegij, sed tunc datur alicui facultas eligendi, dum adest consensus in ipsum cui facultas datur; ergo necessarius est consensus in Compromissarium, id est eum, cui facultas eligendi conceditur; tum quia Summus Pontifex requirit consensum omnium in compromissum ineundum, ibi, *Electio celebrata aliter, quàm per viam compromissi, nemine dissentiente ab omnibus initi nulla sit*, &c. Sed tunc compromissum initur, dum cõsensus & facultas datur ipsismet compromissarijs; ergo requiritur consensus in ipsosmet Compromissarios; tum quia Compromissarij eligunt immediatè Pontificem, vice omnium Cardinalium; ergo par est, vt immediatè omnium consensu constituantur; hæc ratio communiter affertur à Doctoribus, quamuis apud me difficultate non careat, vt patet in alijs negotijs, quæ à Procuratore Capituli à duabus Capituli partibus cõstituto peraguntur; hic enim vices omnium gerit, licet ab omnibus constitutus non fuerit, sed tantum à maiori parte; tum denique quia sic expresè colligitur ex Cæremoniali, *pag.* 101. *vers. Secundus modus*, ita in simili Miranda *tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 33.

Ad rationem in contrarium. Respondeo inde non sequi constitutionem Gregorij superfluam esse, suòque fine, ac intentione defraudari: fieri enim potest, vt Cardinales qui in eligenda certa in Põ-

L tificem

tificem persona discordes sunt, & disconueniunt, concordes efficiātur in eligendis Compromissarijs, de quorum fide, integritate, & affectu minimè dubitent.

3 Secundò dubium est, qua forma consensus in compromissum ineundum exhibendus sit. Respondeo exhiberi posse ea forma, qua ipsimet Cardinales compromittentes voluerint; cùm enim in Iure definitum non fuerit, quo pacto compromissum ineundum sit; relicta videtur compromittentibus facultas consentiendi, seu compromittendi ea ratione qua voluerint. Quamobrem viua voce, seu acclamatione, seu scripto Compromissarios instituere, & enunciare possunt, vt bene Sopran. *loco citato, cap.* 24.

4 Rogabis vtrum taciturnitas sufficiat ad compromissum ineundum, vt si Cardinalis interrogatus an velit talem in Compromissarium eligi, & ipse non abnuat, non respondeat, sed omnino taceat. Respondeo negatiuè, tum quia taciturnitas non sufficienter indicat consensum, dum agitur de renunciando iure suo, tum quia compromissum initur consensu compromittentium, qui autem tacet, neque consentire, neque dissentire videtur *de reg. Iuris, in* 6. ita Rodriquez *quæst. regular. tom.* 2. *quæst.* ..... *art.* ..... Miranda *in manual. tom.* 2. *quæst.* .....

Obijcies, qui tacet consentire videtur, *de reg. Iur. in* 6. Respondeo videri consentire in ijs, quæ proprium commodum, & vtilitatem respiciunt, non autem in ijs, quæ sibi præiudicium, & incommodum afferunt, vt in simili docui *de Matrimonio, & de Sacramentis*, cum Sanchez, Rebello, Suarez, & alijs.

5 Secunda conditio est, vt plures sint Compromissarij: Ratio est, tum quia Gregorius XV. asserit potestatem eligendi committendam esse aliquibus Cardinalibus, vbi notanda est illa particula *aliquibus*, quæ numero plurali enunciatur, & de pluribus verificatur; tum quia Summus Pontifex, si vno Compromissario, vel pluribus disiunctiuè contentus fuisset, hac loquendi forma vsus fuisset, vni, vel pluribus; tum quia in materia dubia standum est propriæ verborum significationi,

tioni, nisi aliud ex subiecta materia, vel ex antecedentibus, & consequentibus, vel ex alia lege colligatur.

Contrarium sustinet Sopranus *lib. 3. cap. 26.* putans satis esse, vt vnus tantum Compromissarius eligatur. Ratio est, tum quia verbum *aliqui*, vel *aliquibus* non necessariò plures requirit, sed in vno etiam verificari potest, ex Glossa *in cap. quia propter*, *de electione*, tum quia, plurale aliquando pro singulari ponitur, propterea in Iure dicitur pluralem orationem esse aliquando in suas singularitates resoluendã, ex Bartol. *in l. falso, ff. de condit. & demonst. & l. 3. §. 1. ff. de negot. gestis*, & Matthæi 27. Latrones dicuntur illusisse Christo, etia nisi vnus tantum illuserit, vt alij Euangelistæ innuunt.

Ad has rationes respondeo, solutionem constare ex rationibus à me allatis; plurale enim non ponitur pro singulari, nisi ex subiecta materia, aut aliunde colligatur pro singulari vsurpari, vt tradit Cardinalis Tuschus *tomo 2. lit. D. concl. 333. num. 1. & littera P. concl. 367.*

Sed modò dubium est, Primò, quot Compromissarij sint instituẽdi. Respondeo, duos vel plures institui posse, quia pluralis locutio etiam duorum numero contenta est, *reg. pluralis de reg. iuris in 7. l. vbi numerus, ff. de testibus*, cum alijs apud Euerardum *in top. legal. loco 54.*

7 Secundò dubium est, qua forma instituendi sint Compromissarij. Respondeo, eo modo eligendos esse, quo omnes, & singuli Cardinales compromittentes voluerint, vt dictum est *num. 3.* Ratio est, quia Gregor. XV. in sua constitutione non decernit modum eligendi Compromissarios; ergo eligi possunt ea ratione, & modo, qui à Cardinalibus compromittentibus approbatus fuerit; in Cæremoniali tamen Gregorij *vers. Secundus modus, pag. 101. & seqq.* assignatur modus, & forma qua fieri potest compromissum; præceptum tamen non imponitur seruandi illam Cæremonialis formam, in hac parte, vt colligitur ex illis verbis, *cuius formæ praxis potest esse huiusmodi.*

Obijcies, Gregorius in sua Bulla præscribit formam eligẽdi Summum Pontificem; ergo eadem forma seruanda est in electione Compromissariorum, cùm eodem iure censeantur principale, & accesso-

L 2 rium,

rium, *reg. accessorium, de reg. iuris, & l. etiam. C. de iur. dot.* Respondeo, negando consequentiam; aliud enim est electio Pontificis, aliud Compromissarij, &, à diuersis, & disparatis non valet illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus*, & regula *accessorium*, non valet, vbi militat diuersa ratio, *ex l. si is, C. de prædijs minorum*, cum alijs apud Tuschũ *tom. 1. littera A. concl. 76. num. 36.*

8 Tertia conditio est, vt Compromissarij sint Cardinales: sic enim decernitur in Bulla Gregorij XV. ibi, *Aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium committerent eligendi potestatem*. Ratio autem qua videtur adductus Pontifex ad hoc constituendum, est: tum quia citiùs & faciliùs, hoc ita constituto, celebrari potest electio Summi Pontificis, quàm si liberè facultas eligendi extraneum concessa fuisset: Cardinales enim animo magis distraherentur in eligendo extraneo, quàm Collega, tum quia Cardinales iure, & potestate gaudent eligendi Pontificem: ergo facultas eligẽdi in ipsos potius, quàm in extraneos qui nullo electionis iure gaudent, compromittenda est; tum quia Cardinales meliùs norunt mores aliornm Cardinalium, quàm extranei; par autem est, vt Compromissum eligendi in eum fiat cui explorati, & perspecti sint mores Cardinales eligendi, vt bene Sopranus *loco citato, cap. 28.*

9 Quarta conditio est, vt nullus in se compromittat, aut post compromissum seipsum eligat. Ratio est, quia ex constitutione Gregorij XV. nemo potest sibi suffragium ferre, imò ipsius electio irrita est, defectu vnius suffragij, si eius suffragium numerum ad electionem sufficientem compleat; nam in Bulla Gregorij XV. dicitur, *In duabus tertijs partibus suffragium electi non numeretur, nec quisquam siue scrutinij, siue scrutinij & accessus, siue compromissi via procedatur, seipsum eligere, seu suffragium sibi dare nullatenus possit, electi tamen persona si in Conclaui sit, debeat in numerum Cardinalium computari:* & infrà, *electi suffragio non computato, ita vt nemo seipsum elegerit.*

10 Sed modò dubium est, vtrum Compromissarij possint vnum ex ipsis Compromissarijs eligere. Respondeo affirmatiuè, nisi opposi-

tum

tum habeatur in forma Compromissi. Ratio est, tum quia ipsi non sunt deterioris conditionis alijs; tum quia aliàs irrogari posset fraus, & iniuria Compromissario maximè idoneo, si ob aliquibus hoc fine Compromissarius constitueretur, ne ipse ad Pontificatum promoueretur; tum quia sicut deputatus ad erogendas pauperibus eleemosynas, non priuatur iure illius eleemosynæ, ita, &c. Huius sententiæ sunt Innocentius, Archidiaconus, Hostiensis, & Panormitanus *in cap. qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* Syluester *verb. electio 2. quæsito 17.* Rodriquez *tom. 2. quæst. 53. art. 12.* Miranda *in Manuali quæst. 23. art. 40.* & alij. Imò Syluester *quæsito 18.* & Miranda *loco citato art. 40. sub finem*, putant Compromissarium posse sibi suffragium ferre, vt electionem de se factam compleat, & perficiat. Verum hæc doctrina post Constitutiones Summorum Pontificum Gregorij XV. & Vrbani VIII. sustineri non potest.

11 Quinta conditio est, vt Compromissarij eligant Papam in Conclaui clauso; nam Gregorius XV. irritat electionem alibi factam, ibi, *Electio alibi quàm in Conclaui clauso, nulla sit*, vide supradicta *quæst. 3. num. 1.*

12 Sexta conditio est, vt Compromissarij seruent in electione formam sibi à Cardinalibus compromittentibus præscriptam, si forma eis præscripta fuit, ita Syluester *verb. electio 2. quæsito 14.* Miranda *tom. 2. quæst. 23. art. 37.* Gloss. *in cap. si quando de elect. in 6.* Azorius *2. part. lib. 4. cap. 14. quæsito 11.* Ratio est, tum quia Compromissum veluti rationem, & quasi speciem mandati habet; de ratione autem mãdati est, vt eius forma non excedatur, *l. diligenter, ff. mandati*; tum quia sic colligitur *ex cap. tum in iure, de electione*, ex quo textu Doctores communiter colligunt compromittentes posse formam Compromissarijs præscribere, quam Compromissarij seruare teneantur, modò aliquid illicitum non iniungatur: quamobrem hanc formam præscribere possunt, vt qui plura suffragia tulerit electus censeatur; plura autem voco, vel in ordine ad ipsos Compromissarios eligentes, & ad ipsamet suffragia simul, vel tantum in ordine ad ipsamet suffragia; qua-

propter conuenire posſunt, vt ſi quinque Compromiſsarij deſignati ſint, & vnus electus ſit in Papam à tribus, validè cēſeatur electus, quia plura habet ſuffragia, tam in ordine ad eligentes, quàm ad ipſa ſuffragia, item mandare poſsunt, vt ſi vnus electus ſit à duobus alijs, ſingulis ſingulos eligentibus, electus à duobus validè cenſeatur electus, quia plura tulit ſuffragia, quàm alij; melius tamen, & tutius eſt præſcribere, vt is tantum legitimè electus cenſeatur, qui à duabus partibus electus fuerit; hoc enim pacto accommodant ſe formæ, toti Cardinalium Collegio præſcriptæ in electione Papæ. Idèmque in Cæremoniali Gregorij *verſ. Secundus modus, pag.* 102. innuitur, vbi aſſignatur forma Compromiſsarij præſcribenda; caueant tamen compromittentes, ne quid illicitum imponant (nullus enim ad illicita obligatur) aut aliquid contra naturam electionis mandent, vt ſi obligent Compromiſsarios ad eligendum aliquem deſignatum ab ipſis compromittentibus; hoc enim naturæ, & rationi electionis aduerſatur; natura enim electionis poſtulat, vt vnus è pluribus liberè eligatur, ita Calderinus *conſil.* 49. Cardinalis Tuſchus *tom.* 2. *littera E. concl.* 62. *num.* 2. Miranda *loco citato*.

Obijcies primò, Gregorius XV. decernit Summum Pontificem aliter eligi non poſse, quàm per ſcrutinium, quaſi per inſpirationem, & per Compromiſsum; ergo Cardinales non poſsunt aliam formam Compromiſsarijs præſcribere, cùm in Summi Pontificis conſtitutione, diſpenſare nequeant. Reſpondeo Summum Pontificem electum à Compromiſsarijs, ſeruata forma à compromittentibus præſcripta, cenſeri electum per compromiſsum, etiamſi ipſimet Compromiſsarij non eligant via ſcrutinij, vel quaſi inſpirationis, vel compromiſſi.

Obijcies ſecundò, nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat, ſed Cardinales compromittentes non poſsunt ſibi formam præſcribere in eligendo Summo Pontifice; ergo nec eam præſcribere poſsunt Compromiſsarijs. Reſpondeo ad maiorem propoſitionem, Cardinales compromittentes habere ius pręſcribendi formam Compromiſsarijs, quamuis ipſi ea forma vti fortè nequeant.

Ratio

Ratio est, quia in electione ab ipsismet Cardinalibus celebrãda, præscribitur forma in hac constitutione, non tamen præscribitur forma celebrandi compromissum, aut eligendi Pontificem per Compromissarios necessariò requisita, vt patet ex ipso Cæremoniali, *verſ. Hic optimum erit.*

Dixi in sexta conditione, si forma eis præscripta fuit, nam si compromittentes nullam formam Compromissarijs in electione seruandam iniunxerunt, liberum ipsis erit eam adhibere formam, quam voluerint; cùm enim Summus Pontifex nihil in hac re peculiare præscribat, censetur casum in dispositione iuris communis reliquisse; casus enim in lege omissus relinquitur dispositioni iuris communis, *l. commodissimè, ff. de liber. & posthum. l. si verò, ff. soluto matrimonio, cap. cæterum de iudicijs*; consequenter Compromissarij facere poterũt, quod sibi à iure permittitur, propterea poterunt viua voce, aut scripto, aut per suffragia clausa, vel aperta eligere. Optimum tamen consilium inibunt conueniendo, quòd per quamcumque prolationem verborum, suum dare consensum non intelligunt, nisi eum in scriptis referant, vt in Cæremoniali dicitur, *verſ. 2. completo, pag.* 102. & 103.

13 Quæres vtrum valida sit electio minus idonei facta à Compromissarijs. Ratio dubitandi ad probandum non valere, est, quia facultas data Compromissarijs ad eligendum, intelligitur de idoneo, nec Electores præsumuntur velle facultatem ad actum illicitum concedere; ita in simili, Syluester *verb. electio. 2. quæsito* 13. Miranda *tom. 2. quæst. 23. art.* 36. & alij.

Sed mihi distinguendum videtur, vel Cardinales facultatem eligendi concesserunt Compromissarijs sub conditione eligendi dignũ, vel nullam conditionem adiecerunt; si facultatem sub dicta conditione concesserunt inualida est electio indigni à Compromissarijs facta, quia Compromissarius non potest excedere formam compromissi, si verò nullam conditionem adiecerunt, censeo electionem validam esse, quia contra Papam legitimè electum nihil objici potest, quod nõ sit cõtra substãtiã electionis, vel quod nõ sit in Iure expressũ.

Ex quo

Ex quo patet quid dicendum sit ad illam quæstionem, qua quæritur, quid sentiendum sit dum duo Compromissarij eligunt indignũ, vnus verò idoneum & dignum; electio enim indigni, præfertur electioni digni, modò nihil substantiale desit, & compromissum factum sit sub hac forma, vt is electus censeatur qui plura habuerit suffragia; vide Syluestrum *verbo electio*, contra Panormitanum *in capite cum in iure de electione*, & Miranda *tom.2. quæst.23. art.41.*

PVNCTVM III.

De electione quæ fit quasi per inspirationem.

SVMMARIVM.

1 *Electio per inspirationem quotuplex sit.*

2 *Electio per inspirationem fieri debet in Conclaui clauso.*

3 *Electio facta in sacello, seu Capella clausa, an valida sit?*

4 *Electio fieri potest in quolibet loco Conclauis.*

5 *Electio facienda est post decem dies à die obitus.*

6 *Electio per inspirationem fieri debet consensu omnium.*

7.8. *Electio per inspirationem an valida sit, si tempore complendæ electionis aliquis Cardinalis sensibus destituatur, ita vt loqui non valeat, aut suum consensum ore, vel scripto portare.*

9 *Electio per inspirationem valida est, etiamsi aliqui priùs dissenserant, qui postmodum consentiant.*

10 *Electio per inspirationem facienda est, cum verbo* eligo *ore, vel scripto prolato.*

11 *Electio per inspirationem fieri debet, absque præuio tractatu de speciali persona.*

12 *Tractatus nomine quid intelligatur.*

13 *Tractatus quotuplex sit.*

14 *Tractatus quilibet in electione per inspirationem prohibetur.*

15 *Tra-*

15 *Tractatus consultiuus, & informatiuus, an necessariò præmittendus sit in electione, quasi per inspirationem.*

16 *Tractatus decisiuus quid requirat, vt irritam reddat electionem.*

17 *Electio quandonam inchoata censeatur.*

18 *Electio quasi per inspirationem facta præuio tractatu, an valida sit, si electus tractatum penitùs ignorabat?*

1 PRæmittendum est electionem *per inspirationem*, duplicem esse, alia dicitur simpliciter *per inspirationem*, alia *quasi per inspirationem*. Electio *per inspirationem* est illa, quæ fit instinctu Spiritus sancti, cum euidenti aliquo miraculo, & signo præsentiæ eiusdem Spiritus sancti, vt contigit in electione Nicolai, Ambrosij, & aliorum, de qua sermo est *in cap. statuimus, §. his omnibus 61. distinct.* Electio *quasi per inspirationem*, fit quidem impulsu Spiritus sancti, sed absque visibili signo, & miraculo testante vim, & præsentiam Spiritus sancti, vt de Gregorio III. anno 731. Leone III. anno 795. Paschali, & alijs traditur à Doctoribus. Gregorius XV. *in hac Bulla*, non præscribit formam electionis, quæ fit *simpliciter per inspirationem*. Ratio est, tum quia, quæ fiunt per inspirationem Spiritus sancti, via extraordinaria fiunt, quæ autem via extraordinaria fiunt, humanis legibus non subijciuntur, *cap. duæ sunt 19. quæst. 2. & cap. nisi cum pridem, de renunciat.* Tum quia, vbi Spiritus Domini, ibi libertas. Tum quia *Iudith.* 8. reprehenditur populus, quòd legem Spiritui sancto præscripserit, determinando tantum, & tale tempus intra quod Oloferni dederentur, nisi auxilium, & subsidium conferretur.

2 Agit ergo solum Pontifex de electione *quasi per inspirationem*, hæc enim cùm via ordinaria fiat, subijcitur humanis legibus, quæ ipsius Spiritus sancti auxilio conditæ fuerunt, vt suprà docui, *de loco in quo facienda est electio, quæst. 3. num. 1. vers. Obijcies primò*, non tamen hinc sequitur Spiritum sanctum humanis legibus subijci, sed eos qui Spiritus sancti impulsu via ordinaria aliquid facturi sunt: hoc posito ex-

piscandum est quænam in electione *quasi per inspirationem*, seruanda sint.

VNICA PROPOSITIO.

2 AD validam Summi Pontificis electionem faciendam *quasi per inspirationem*, quinque conditiones requiruntur.

Prima est, vt fiat in Conclaui, vt superiùs probatum est, *quæst.3.*

3 Obseruant tamen aliqui Doctores electionem censeri factam in Conclaui, etiamsi non fiat in loco ad hoc præparato, sed in sacello, sacrario, seu capella clausa, quamobrem si omnes omnino Cardinales diuino Spiritu tacti, & peracto iam sacro Spiritus sancti, quod post nonum diem ab obitu Pontificis peragitur, conueniant in Capellam, seu Sacrarium, vel alium locum, eòque clauso, & exclusis ijs, qui ad electionem conuenire non debent, electionem celebrent nemine dissentiente, electio valida est, cùm censeatur facta in Conclaui; nomen enim Conclauis genericum est, & extēditur ad quemlibet locum in ædibus qui clauditur claui communi ijs, qui ad illum locum conuenire debent, causa illius negotij quod tunc temporis peragitur; quamuis fortè locus ille ad alia officia deputatus esset, & iuxta naturam, & rationem officij, ad quod deputatus erat, speciale nomen sortiretur, E.S. Capellæ; Sacrarij, Capituli, &c.

4 Rogabis, vtrum electio, *quasi per inspirationem*, fieri possit quolibet in loco Conclauis. Respondeo affirmatiuè, modo Conclaue sit clausum, & adsint reliquæ conditiones proximè enumerandæ. Ratio est, quia ad valorem huiusmodi electionis requiritur solùm, vt fiat in Conclaui clauso omnibus consentientibus cum verbo *eligo*, voce, vel scripto prolato.

5 Secunda conditio est, vt electio fiat post decem dies. Ratio est, quia electio, *quasi per inspirationem*, facienda est de consensu omnium habentium ius eligendi, nemine dissentiente, sed si fieret infrà decem dies non fieret de consensu omnium habentium ius, cùm Cardinales

nales

nales infrà decem dies habeant ius eligendi, nec omnes conuenerint vt ſuppono, vide ſupradicta *quæſt*. 4.

6 Tertia conditio eſt, vt electio fiat de conſenſu omnium, nullo prorſus diſcrepante, ſic enim decernitur in Bulla Gregorij *in* §. *matura*, & §. *quod ſi electio*. Ratio cur omnium conſenſus in huiuſmodi electione præſcribatur, eſt, tum quia in alijs electionibus quæ fiunt *per inſpirationem* requiritur conſenſus omnium, nullo diſſentiente, *cap. quia propter, de elect*. & ibi Ioan. And. & alij; tum quia conſenſus omnium, eſt ratio cognoſcendi electionem factam fuiſſe immediatè inſtinctu Spiritus ſancti; ergo iure meritò ad electionem *per* huiuſmodi *inſpirationem* conſenſus omnium exigitur, quicquid nonnulli apud Tuſc. *tom*. 2. *litt*. *E*. *conc*. 74. *num*. 9. in oppoſitum ſentiant.

Obijcies primò, multa alia decreta, Concilia, & electiones fiunt inſtinctu Spiritus ſancti, & nihilominus valida ſunt, etiamſi conſenſus omnium non intercedat; ergo, &c. Reſpondeo electionem inſtinctus Spiritus ſancti dupliciter fieri poſſe. Primò immediatè, ſecundò mediatè, media ſcilicet conſultatione, tractatu, aut alia hominis induſtria; electio quæ immediatè fit impulſu Spiritus ſancti conſenſum omnium requirit, quia quæ à Spiritu ſancto immediatè fiunt, eodem modo fiunt in omnibus, in quibus eſt eadem ratio actionis, qua enim ratione Spiritus ſanctus vnum mouet, omnes mouet, & omnes vnius animi facit voluntates, *cap. ſchiſma* 24. *quæſt*. 1. & *cap. de illis* 24. *quæſt*. 4. Electio verò quæ ſolum mediatè fit à Spiritu ſancto, conſenſum omnium non exigit, quia Deus eam liberæ hominum voluntati relinquit, prout propria cuiuſque ratio dictauerit.

Obijcies ſecundò, iuri naturæ aduerſatur, vt vnus omnibus præualeat, ſi autem in electione Pontificis requireretur conſenſus omnium, & ſingulorum, ſequeretur vnum diſſentientem præualere omnibus, cùm ipſe ſuo diſſenſu electionem impediat, alijs eam deſiderantibus. Reſpondeo iuri naturæ aduerſari, vt vnus omnibus præualeat in agendo, ſeu in actione perfectiua, non verò in impediendo, ſeu in actione impeditiua, vt communiter fatentur Iuriſperiti, & pa-

tet tum in testamento, vel in matrimonio, in quo defectus vnius testis valorem contractus impedit, tum in venditione alicuius rei indiuiduæ, communis pluribus, in qua fieri potest, vt dissensus vnius plurium consensui præponderet, & præferatur; nam in re communi potior est conditio prohibentis, *cap. in re communi, de reg. Iuris in 6. l. per fundum, ff. de seruit. rust. præd. & l. Sabinus, ff. de communi diuidundo.* Idem militat in electione per scrutinium, in qua cõsensus duarum partium requiritur, ita vt si vnus desit, electio vitietur, & non subsistat, ita Hieronymus Alban. *de Cardinal. quæst.* 21. Sopran. præceptor meus *in manuscriptis, de electione Summi Pontificis, lib. 3. cap.* 14.

Obijcies tertiò in electione Summi Pontificis magna celeritate vtendum est, *cap. vbi periculum, de electione*; nam Ecclesia Sede vacante in magno discrimine versatur; sed electio celeriter fieri non solet dum consensus omnium exigitur; ergo ritè consultum non videtur electioni Pontificis, & vniuersali Ecclesiæ commodo, statuendo electionem de consensu omnium celebrari. Respondeo primò, Electionem *quasi per inspirationem* non obesse celeritati, quia dum vult Spiritus sanctus immediatè ad electionem promouere, & compellere, citò, & celeriter mouet, & impellit provt vult. Respondeo secũdò, non desiderari, nec deesse alios modos, & rationes electionis, quibus electio celeriter fieri possit Summus enim Pontifex nõ solum præscribit electionem fieri, *quasi per inspirationem* verum etiam per scrutinium, vel compromissum. Respondeo tertiò, priùs consulendum fuisse legitimæ electioni, ne per impressionem, aut alia turpi ratione fieret, quàm celeritati; matres enim quæ filios in lucem celeriter, & ante tempus edunt, abortum facere consueuerunt, & tumulos potius, quàm mundum replent, vt in simili D. Bernardus.

7 Sed modò dubium est primò, vtrum valida sit electio facta, dum aliqui Cardinales tempore complendæ electionis, *quasi per inspirationem,* loqui non possunt, sensibúsque ita destituuntur, vt suum consensum ore, vel scripto præstare nequeant. Respondeo electionem validam esse, si à Medicis, seu peritis credantur diutius eo morbo detinen-

detinendi, & alij omnes Cardinales consentiant. Ratio est, quia isti censentur absentes, is enim absens in Iure existimatur, qui sentire non potest quid præsentes faciant, Bald. *in l. quicumque*, *C. de seruis fugitiuis*; si verò non credantur diutiùs eo morbo detinendi, sustinenda est electio. Ratio est, quia non censentur abesse, cùm ibi materialiter præsentes sint corpore, & animus corpori breui conciliandus, & reddendus sit, quòd enim parum distat, nihil distare videtur, *l. diuortio, §. si fundum, ff. soluto matrimonio*, existimo tamen huiusmodi electionem non diutiùs sustinendam esse, sed breui, exempli gratia, spatio vnius horæ. Ratio est, quia cùm singulis diebus duo scrutinia peragenda sint, quæ non modicum temporis spatium requirunt, existimo electionem, *quasi per inspirationem*, non adeò sustinendam esse, vt impediat id quod ipsis Cardinalibus stricto præcepto iniungitur.

Ex quo sequitur electionem, *quasi per inspirationem*, quæ dilata aliquantulum fuerat ob Cardinalis deliquium, sed postmodum peracta, & absoluta, perturbari non posse ab eodem Cardinali, postquam sibi redditus fuerit, secùs si Cardinalis ad se redeat, antequam electio absoluta sit, tunc enim iure gaudet electionis, *cap. vbi periculum, §. si verò, de electione*, vbi Pontifex decernit, vt si aliqui re integra, id est, nondum electo Summo Pontifice, in eodem negotio, in eo statu, in quo ipsum inuenerint, admittantur; ob id etiam Cardinalis qui tempore scrutinij animi deliquio laborabat, poterit in accessu suffragium dare, si tunc temporis ad se redijt.

8 Maior difficultas est, quid faciendum sit dum Cardinalis ita obmutuit, aut ita morbo correptus fuit, vt neque loqui, neque scribere valeat. Respondeo in electione per scrutinium seruanda esse, quæ Pontifex tunc temporis seruanda præscribit, de quibus *suprà*; in electione verò, *quasi per inspirationem*, debet alium substituere, qui consensum ipsius decumbentis prodat scripto, aut voce per verbum *eligo*, Cùm enim Pontifex nihil in hoc casu statuat, standum est iuri communi, iure autem communi ea facere censemus, quæ auctoritate nostra, & nobis mandantibus fiunt, *l. 2. C. de iureiuran.* constare tamen

men debet Cardinalibus de mandato, & voluntate consentientis, vt benè Sopran. *loco citato quæst.* 15. Rodriquez *tom.* 2. *quæstionum regul. quæst....art....* Miranda *in Manuali tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 7. Syluester *verbo electio* 1. *quæsito* 7.

9 Secundò, dubium est, vtrum electio *per inspirationem* valida sit, si aliqui dissenserunt, & postea consensum præstiterunt. Respondeo affirmatiuè, quia prior dissensus extinctus est, & adhuc verũ est hunc electum fuisse de consensu omnium; tum quia sicut ex opposito electio inualida est, dum quis consensit, & postea consensum reuocauit ante completam electionem (electio enim non dicitur facta nemine dissentiente) ita electio valida est, dum quis dissensit, & postmodum ante completam nominationem, seu electionem consensit, ita Hostiensis *tit. de elect.* §. *qualiter sit facienda.* Baif. *direct.* 3. *part. cap.* 16. Sopran. *lib.* 3. *cap.* 21. *quæst.* 11.

Ex quo patet electionem, *quasi per inspirationem* non vitiari, & subuerti ob dissensiones, & diuersas sententias, quæ tempore electionis intercesserant, sed postmodum omnes conquieuerunt, & in electionem vnius consenserunt. Ratio est, quia adhuc verum est dicere huiusmodi electionem factam fuisse nemine disentiente, cùm in cõclusionem electionis omnes conuenerint, quamuis in electione in fieri non omnes concordes esent, vt benè Sopran. *quæst.* 12.

Idem sentiendum est, dum quis semel vno iam nominato, alium nominat ante completam electionem; huiusmodi enim electio valida est, quia fit nemine disentiente in Conclaui clauso, & sine tractatu de speciali persona, vt suppono; imò laudabiliter agit, qui iusta de causa alium nominat, relicto primo, quem nominauerat; Sapientis enim, vel saltem sapientiæ est, iusta de causa mutare consilium; præsertim si in melius mutetur, quamobrem qui semel indignum nominauit sciens, aut nesciens, sed postmodum aduertens indignum ese, non solum ex honestate, verum etiam ex officio, tenetur suffragiũ reuocare, dum potest, & dum cognoscit ex huiusmodi electione damnum Ecclesiæ sequi; item qui vnum nominauit, & postea

ſtea aduertit alium æque dignum, vel digniorem ab alijs omnibus probari, poteſt in eum qui ab alijs probatur conſentire, quia iuſtam habet mutandi ſuffragij cauſam, cùm Eccleſiæ negotiũ vtiliter agatur, digniorem eligendo, & electionem quamprimum iuſtè, & legitimè fieri poteſt abſoluendo, vt benè Sopran. *loco citato quæſt.* 13. *&* 14.

Obijcies, quòd ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, *cap. quod ſemel de regul. Iuris, in 6.* Præterea facultas ad aliquid faciendum ceſſat primo actu, *l. bouem, §. hoc ſermone, ff. de verborum ſignificatione.* Item qui ſemel in Pontificem nominatus, ius acquiſiuit, conſequenter illi fit iniuria alium nominando, præſertim cùm turpius ſit eijci, quàm non admitti, *cap. quemadmodum, §. alioquin de iureiurando,* Gloſſa *cap. per veſtras de donat. inter vir.* Reſpõdeo hæc valere ſolùm dum electio ſemel completa fuit, ſecùs ſi electio adhuc erat in fieri, nec ob id fit iniuria ſemel nominato, cùm eligens vtatur iure ſuo, quo vti poteſt quamdiu electio completa non eſt, nec ob id dicitur nominatum eijcere, ſed dimittere, ſeu deſerere, vt pluribus docet Sopran. *quæſt.* 13. *&* 14.

10 Quarta conditio eſt, vt conſenſu præſtetur ſeruata præſcripta forma; forma autem quæ præſcribitur in Bulla Gregorij, eſt, vt conſenſus exhibeatur cum verbo *eligo* expreſſo ore, vel ſcripto, ſi ore exprimi nequeat. Ratio huius diſpoſitionis eſt, tum quia, verba ſunt animi notæ, & nullum certius eſt noſtræ mentis ſignum, quàm verba, vt communiter DD. fatentur, tum quia vitatur confuſio, & perturbatio, quæ in exprimendo alia ratione conſenſu ſequi poſſet; tum quia ſicut conueniunt in electione perſonæ, ita æquum eſt, vt in forma electionis non diſſentiant; tum quia conſenſu exprimi ſolet, aliquando nutu capitis, aliquando pedibus, in ſententiam eundo alterius, ſeu accedendo ad eum quem eligit, aliquando acclamatione, aliquando manuum extenſione, ſeu eleuatione, ſeu comploſione inter ſe, vel ad aliud, aliquando calculis, ſeu fabis, de qua re Cardinalis Bellarminus *de Cler. cap.* 9. *&* 16. Congruentior autem modus fit per verba, ergo hic iure merito præceptus fuit. Ratio verò qua Gregorius XV. addu-

adductus videtur, vt electio *quasi per inspirationem* fiat, adhibito verbo *eligo*, est, quia huiusmodi verbum est maximè expressiuum consensus illius rei, de qua agitur, nullùmque reperiri potest quod congruentius, facilius, & expeditius, videatur, vide Mirandam *in Manuali tom.* 2. *quæst.* 23 *art.* 17. Syluestrum *verbo electio* 1. *quæsito* 3. Rodriquez *tomo* 2. *quæst*....

11 Quinta conditio est, vt huiusmodi electio fiat, absque vllo præcedente tractatu de speciali persona; nam in Bulla Gregoriana dicitur, *Nullo præcedente de speciali persona tractatu*: & infrà, *Nullo præcedente de persona speciali tractatu.*

12 Sed modò dubium est, Primò, quid intelligatur nomine tractatus. Respondeo intelligi cònsultationem, seu discussionem, indaginem, inquisitionem, colloquium, seu confabulationem, quæ ad aliquid perficiendum præmittitur, *l.* 5. *in principio*, & §. *penult. de præscript.* ità Baldus *tomo* 4. *consil.* 133. & alij communiter.

13 Secundò dubium est, quotuplex sit tractatus. Respondeo duplicem esse, alius dicitur consultiuus, seu informatiuus, alius decretiuus, seu decisiuus, seu definitiuus, seu inclusiuus; tractatus consultiuus cõsistit in inquisitione, seu informatione, quæ de re, seu persona aliqua traditur, vel suscipitur, vt si quis ab alio petat, an talis Cardinalis sit probatæ, vel deprauatæ vitæ, an ei placeat electio talis Cardinalis, an speret fore, vt ritè valeat Pontificium munus sustinere, an credat eligendum si proponatur, alter verò respondeat affirmando, vel negãdo, opponendo, vel collaudando, & inde accedat ad electionem; tractatus decisiuus suscipitur, vel dirigitur ad certò decernendum, seu stabiliendum, seu excludendum, vel includendum, & non tantùm ad informandum, vel inquirendum, & explorandum, vt si nonnulli prçuia promissione animo promittendi facta conueniant ad aliquem nominandum, vel sibi dent certam fidem de tali eligendo; si verò rationibus alicui suadeant, vt talem nominet, aliqui Doctores putant esse tractatum decisiuum, sed oppositum mihi probatur, nisi accedat promissio, seu conuentio: nam rationes potius pertinent ad tracta-

tum

tum hortatiuum, vel consultiuum, quàm ad decisiuum; alioquin nũquam liceret rationes afferre in tractatu consultiuo, sed quasi temerè faciendus esset tractatus, vel omnia scrupulis plena redderentur; præsertim cùm adductio argumentorum, & rationum diuinæ inspirationi non aduersetur.

Ex quo licet inferre electionem, *quasi per inspirationem*, non vitiari precibus, & exhortationibus præcisè, quia hæ nullibi prohibentur, & non sunt tractatus; imò Sopranus *loco citato quæst.* 10. idem sentiendum putat, quando minæ, seu metus incutitur ad alicui suffragandum potius, quàm alteri, modò metus non incutiatur omnibus, & inscius sit ille qui eligitur. Ratio est, tum quia alioquin liberum esset cuique postea impugnare electionem; tum quia metus non tollit omnino voluntarium; tum quia metus non est tractatus, & adhuc verum est dicere electionem factam fuisse nemine dissentiente, cùm is qui per metum consentit non dicatur dissentire licet præciso metu non consensisset, sed dissensisset: oppositum tamen mihi probabilius videtur iuxta dicta *quæst.* 1. *punct.* 2. *num.* 2.

14 Tertiò dubium est, vtrum quilibet tractatus in electione, *quasi per inspirationem*, prohibeatur. Respondeo prohiberi decisiuum, & decretiuum; non verò informatiuum, seu inquisitiuum, & consultiuũ.

Quòd prohibeatur decisiuus, patet; tum quia in hac Bulla prohibentur conuentiones de certa persona eligenda, tractatus autem decisiuus est conuentio de certa persona eligenda; tum quia vel prohibetur tractatus consultiuus, vel decisiuus; non consultiuus, vt statim probabo, ergo decisiuus; tum quia tractatus decisiuus de certa persona repugnat electioni *per inspirationem*; electio enim cum huiusmodi tractatu facta adscriberetur potius humanæ industriæ, quàm Spiritui sancto, *cap. per inquisitionem, de electione*; ergo Gregor. XV. hunc prohibuit in hac electione.

Quòd verò prohibitus non sit tractatus consultiuus, seu informatiuus probatur primò, quia ab antiquo iure non receditur, nisi quatenus Iure nouo statuitur, *l. præcipimus, §. finali, C. de appellatione*; sed iure

N antiquo

antiquo conceditur tractatus consultiuus, & informatiuus *cap. in nomine Domini 23. distinct.* & iure nouo huiusmodi tractatus non prohibetur; nam illa verba, *Nullo praecedente de speciali personae tractatu*, intelligi possunt de tractatu decisiuo, vt patebit ex rationibus, proximè sequentibus; ergo non est prohibitus tractatus consultiuus, seu informatiuus.

Secundò, quia idem Gregorius in sua Bulla ait, se non vetare tractatus pro electione habendos; sed tractatus informatiuus habendus est pro electione, *cap. in nomine Domini citato*; ergo tractatus informatiuus non vetatur.

Tertiò, quia Pontifex præsumendus non est sibi contraria dicere, cùm ergo permittat, & prohibeat tractatus, dum prohibet; intelligitur de decisiuo, dum permittit, de consultiuo.

Quartò, quia Canones præcipientes tractatum ante alienationem bonorum Ecclesiasticorum, intelliguntur de consultiuo, & informatiuo, non de decretiuo cum conclusione; ergo etiam dum Pontifex prohibet tractatũ in electione, intelligendus est de tractatu decisiuo.

Quintò, quia dum aliquid à pluribus in vtilitatem Ecclesiæ disponendum est, sacri Canones 12. *quæst.* 2. iubent tractatum præmitti; sed hic agitur de maxima Ecclesiæ vtilitate; ergo tractatus præmitti potest, non decisiuus; ergo consultiuus.

Sextò quia versamur in materia pœnali, in qua electio aliter facta irritatur, & electus excommunicatur, & Apostaticus existimatur; sed in materia pœnali benignior interpretatio facienda est; ergo, &c. ita Sopranus *lib. 3. de electione Pontificis, cap. 18. & cap. 21. quæst. 2.* & alij recentiores.

Obijcies, Pontifex mandat electionem, *quasi per inspirationem* fieri, nullo præcedente tractatu; dictio autem *nullus*, est vniuersalis negatiua, Rota *decis.* 843 *num.* 3. Menochius, Corneus, & alij apud Tuschum *tomo 2. litt. D. concl.* 315. *& seq.* apud Gratum, & alios; ergo excludit omnem prorsus tractatum. Respondeo illam dictionem esse vniuersalem, & intelligi de quolibet tractatu decisiuo, non de consultiuo;

tiuo; sufficientem enim rationem habemus ad hanc interpretationem faciendam.

15 Rogabis, vtrum tractatus consultiuus, & informatiuus in electione *per inspirationem*, non solum sit permissus, verum etiam necessariò præmittendus. Respondeo necessariò præmittendum non esse. Ratio est, quia huiusmodi electio fit impulsu Spiritus sancti; Spiritus autem sanctus potest omnes absque præuio tractatu permouere, & impellere.

Obijcies, Papa *in cap. in nomine Domini*, 23. *distinct.* præcipit Cardinales conuenire ad tractandum de electione Pontificis. Respõdeo præcipere, vt conueniant ad agendum de electione, non autem præcipit, vt semper, & in omni electionis genere tractatum præmittant.

16 Quartò dubium est quænam requirantur, vt tractatus decisiuus, seu inclusiuus vitiet, & irritam reddat electionem factam, *quasi per inspirationem*. Respondeo duo requiri.

Primò, vt tractatus fiat ante ipsam electionem; nam in Bulla Gregoriana dicitur, *Nullo præcedente de speciali persona tractatu*; quamobrem si inchoata iam electione tractatus fiat, electio valida est, quia non dicitur præcedere electionem, sed comitari, & quod certo tempore prohibetur, alio censetur permissum, *l. promissor. ff. de constitut. pecun. & l. si in suam, ff. de verborum obligat.* ita Sopranus *cap.* 18. *ad finem*, & *cap.* 21. *quæst.* 3. & 4.

17 Electio tunc inchoata censetur iuxta nonnullos Doctores, quos sequitur Sopranus, quando Cardinales omnes conuenerunt in locum electionis, & parata sunt omnia ad faciendam electionem, exclusique sunt illi, qui ad electionem conuenire non debent; in moralibus enim actio inchoata censetur, quando omnia parata sunt, & expedita ad agendum, ita Hostiensis, Boerius, & alij, asserentes electionem *per inspirationem*, non vitiari tractatu in Capitulo, sed tractatu extra Capitulum habito; ego verò probabiliùs censeo, electionem tunc cẽseri inchoatam, dum aliquis Cardinalium, alijs præsentibus, quantum est ex se aliquem in Papam acclamauit, seu suffragium tulit;

tunc enim res non videtur integra, sed inchoata; non verò videtur inchoata, dum parata sunt omnia, sicut iudicium non dicitur inchoatum ante citationem, quæ est actus iudicialis, etiamsi aliàs parata essent omnia ad Iudicium necessaria, iis tamen non inchoatis.

Secundò requiritur, vt tractatus decisiuus, seu inclusiuus fiat de speciali persona; Summus enim Pontifex approbat electionem, *quasi per inspirationem*, quæ fit nemine dissentiente, *Nullo præcedente de speciali persona tractatu*; & infrà, *Nullo præcedente de persona speciali tractatu*.

Hinc sequitur primò, electionem, *quasi per inspirationem*, inualidam esse, dum præcessit tractatus de aliquo certo includendo, & hic electus fuit; idem sentiendum putat Sopran. *lib.3.cap.21.quæst.7.* quando præcessit tractatus exclusiuus specialis personæ. Ratio ipsius est, quia huic conueniunt verba dispositionis; sed oppositum mihi probabilius videtur, si is de quo initus erat tractatus exclusiuus, electus ipse fuit in Pontificem; nam hinc magis apparet electionem factam fuisse, *quasi per inspirationem*, impulsu Spiritus sancti, cùm homines ipsum antea promoueri nollent. Idem mihi dicendum videtur, dum tractatus inclusiuus præcessit, de alio, quàm de eo, qui modò electus fuit; nam hic non videtur electus hominum industria, sed Dei, qui omnes vnius moris facit habitare in domo, & fidelium mentes vnius efficit voluntatis. An autem excommunicatio incurratur, constabit ex dicendis *disp.2.quæst.7.* vbi ostendam incurri.

Secundò sequitur electionem validam esse, dum tractatus præcessit de excludendis omnibus Cardinalibus, talis nationis, seu de eligẽdo Papam, talis solum nationis. Ratio est, tum quia alioquin etiam irrita esset electio, dum Cardinales conueniunt, vt nullus qui non sit Cardinalis eligatur; tum quia hic non est tractatus de speciali persona; nam persona specialis, est persona certa, determinata, & indiuidua, seu hæc numero, ex Baldo *in l.Gallus,§.ille casu,ff.de liber.& posth.* Panormit. & alij communiter apud Iacobatium *de Concilio lib.4.art.4.num.140.* An autem excommunicatio incurratur in præfato casu, certum est incurri, vt patebit ex dicendis *disp.2.quæst.7.*

Tertiò

Tertiò validam esse electionem factam præcedente tractatu de generali persona; tum quia, tractatus de speciali persona, de quo Põtifex loquitur, non extenditur ad tractatum, de persona generali; prohibitio enim certæ rei, non extenditur ad non expressam, *cap. quod sedem de offic. Ordinarij*; tum quia hic non repugnat electioni *quasi per inspirationem*, tractare enim de persona in generali, nihil est aliud, quã agere ad eligendum aliquem in generali, quod in omni electione fieri consueuit.

18 Sed modò dubium est, vtrum electio, *quasi per inspirationem* facta, præcedente tractatu de speciali persona inualida sit, si electus huiusmodi tractatum penitus ignorabat. Sopranus præceptor meus *in tractatu de electione Pontificis, lib. 3. cap. 21. quæst. 5.* existimat validam esse. Ratio est, Primò, quia Summus Pontifex electum præuio tractatu, Apostaticum, & non Apostolicum vocat, vinculo excommunicationis, alijsque pœnis obstringit, & punit; sed pœna non debetur, vbi non est culpa; ergo hac pœna non punitur electus inscius tractatus; Secundò electio per simoniam, cuius inscius erat electus, non vitiat substantiam electionis; ergo neque tractatus de speciali persona, cùm par ratio videtur. Tertiò, quia salubriter prouisum non esset Ecclesiæ, quia facta electione possent Cardinales contra electum excipere, & tractatum præcedentem probare.

Sed mihi dicendum videtur electionem inualidam esse, tum quia Pontifex absolutè irritat electionem *per inspirationem factam* præcedẽte de speciali persona tractatu, tum quia tractatus præcedens electionem, opponitur electioni, *quasi per inspirationem*; inde enim licet conijcere electionem factam non fuisse impulsu Spiritus sancti immediatè (cùm Spiritus sanctus ad rem illicitam non impellat) sed Cardinalium opera, & industria, ita Hostiensis, Boerius, & alij asserentes tractatum extra Capitulum vitiare electionem.

Ad primam rationem in contrarium. Respondeo inde probari electum ijs pœnis non puniri, non tamen electionem subsistere, non ob culpam electi, sed defectu eorum, quæ ad electionem *quasi per inspira-*

spirationem requiruntur, vt à simili patet in contractu absque debita solemnitate celebrato, quem constat irritum esse, etiamsi bona fide factus sit.

Ad secundam, quicquid sit de antecedente, de quo suprà *quæst. 2. §. vnico*, negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia tractatus præcedens electionem opponitur rationi, & naturæ electionis *per inspirationem*.

Ad tertiam, Respondeo salubriter Ecclesiæ prouisum esse; tum quia Pontifex decernit ea seruari, quæ ad rationem talis electionis requiruntur; tum quia ob id non eliditur electio, quia cùm omnes consenserint, fides præstanda non est ijs Cardinalibus, qui tractatum obijciunt, vt suprà docui cum Baldo, & alijs.

PVNCTVM IV.

De creatione Pontificis successoris facta per designationem, & electionem à Papa adhuc viuente.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex licitè non potest sibi successorem eligere sine vrgentissima causa.*

2 *Neque licitè potest successorem eligere sine consensu omnium Cardinalium.*

3 *Pontifex de plenitudine potestatis potest sibi successorem validè eligere.*

4 *Pontifices an aliquando vsi sint potestate absoluta eligendi Pontificem.*

5 *Clemens prius à D. Petro in successorem electus, an Papatui cesserit.*

6 *Linus, & Cletus non fuerunt absoluti Pontifices, sed cooperatores, & Suffraganei SS. Petri, & Clementis.*

7 *Tractatio de potestate absoluta Pontificis ad Theologos pertinet, non ad Canonistas.*

8 *Pon-*

8 *Pontifex an possit sibi duos successores eligere, eodem tempore, qui eamdem auctoritatem adæquatè, vel inadæquatè in totum orbem exerceāt.*

TRia principaliter in hac quæstione explicabo; Primò, vtrum Pontifex possit sibi, de potestate saltem absoluta successorem licitè eligere; Secundò, vtrum validè; Tertiò, vtrum Papa validè possit duos successores eligere, qui eamdem eodem tempore auctoritatem exerceant, seu an Ecclesia duos Sūmos Pontifices creare possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVmmus Pontifex licitè non potest sibi successorem eligere, sine vrgentissima, & grauissima causa, & sine consensu omniū Cardinalium; quòd non possit sine vrgentissima causa probatur.

Primò, quia Summus Pontifex vti non debet potestate absoluta, seu plenitudine potestatis, absque grauissima causa, ex Innocentio *cap. innotuit, de electione*. Panormit. *in cap. ad hæc de rescriptis*, & alijs quos sequitur Iacobatius *lib. 7. art. 5. num.* 134. *&* 292. Electio autem successoris pertinet ad plenitudinem potestatis, alioquin Summus Pontifex hoc pacto fere semper eligeretur, quod est contra consuetum Ecclesiæ vniuersalis vsum.

Secundò, quia ex huiusmodi electione facilè arripi posset occasio scandali, & Papatus iure quasi hæreditario ad consanguineos transmitteretur, cum graui Ecclesiæ vniuersalis damno, & plurimorum scandalo.

Tertiò, quia Cardinales hoc tempore iurant obseruantiam constitutionis Greg. XV. circa electionem Papæ; Papa autem non potest contra iuramenti vinculum facere, cùm iuri naturali diuino subijciatur; nisi fortè dicas Cardinales iurare obseruantiam illius constitutionis, dum Papa Collegialiter ab ipsis tanquam Cardinalibus eligendus est, non verò dum Papali auctoritate gaudebunt, alioquin non liceret Papæ, Gregorij constitutionem variare.

2 Quòd

2 Quòd verò Pontifex licitè nequeat sibi successorem eligere sine consensu omnium Cardinalium, patet, quia singulis Cardinalibus per capita competit ius eligendi Pontificem; sed iuri alterius derogari non potest ipso non consentiente, *cap. quod omnes tangit de reg. Iuris, in 6. & cap. 1. 66. distinct.* ergo Pontifex non potest successorem eligere non consentientibus singulis Cardinalibus, alioquin ipsorum Iuri derogaret, & præiudicium afferret.

Obijcies, Reges, & Principes licitè eligũt sibi successores absque vllius consensu, & sine vrgentissima causa; ergo etiam Pontifex sibi successorem licitè potest eligere absque graui causa, & sine Cardinalium consensu. Respondeo primò, negando antecedens, nisi populus consentiat, aut nisi Reges, & Principes pleno iure, & independente à populorum voluntate, Principatibus, & Regnis potiantur. Respondeo secundò, negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia huiusmodi Reges, & Principes pleno iure in suos subditos gaudent, eo quod iure belli Regna sibi subegerint (subactis enim libertas in totum, vel in partem aufertur) vel populis consentientibus hoc ius liberè acquisiuerunt; tum quia præfati Reges ius eligendi in alios non transtulerunt, vt suppono, alioquin nec ipsi licitè possent alium Regno præficere, inuitis, & dissentientibus ijs qui eligendi iure gaudent; tum quia sacer Principatus temporalia Regna dignitate longè antecellit, nec par est, vt iure quasi hæreditario instar bonorum temporalium in successores transmittatur.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SVmmus Pontifex de plenitudine potestatis potest sibi successorem validè eligere. Ratio est.

Primò, quia electio Summi Pontificis pertinet ad visibile Ecclesiæ administrationem, & gubernationem; sed Summus Pontifex ea omnia facere potest, quæ pertinent intrinsecè ad visibilem Ecclesiæ administrationem, vt patebit ex rationibus proximè sequentibus; ergo potest sibi successorem eligere.

Secun-

Secundò, quia Summus Pontifex validè potest Collegiò Cardinalium se adhuc viuente facultatem eligendi successorem concedere, (quicquid in contrarium dicant Albanus *quæst.* 53. & Azorius *lib.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 4.) ergo potest etiam per seipsum eligere; hæc consequentia probatur; tum quia administratio Ecclesiæ est perfectissima Monarchia, consequenter quicquid potestatis hierarchicæ in singulis Ecclesiæ membris reperitur, id totum longè perfectiùs residet in supremo capite, quod in Ecclesia constat esse Summum Pontificem, vt fusè probat Nicolaus Sander *de Eccles. Monarch. lib.* 1. & 2. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pontif.* Beram *lib.* 2. & 3. contra Spalantem, & Suarez *de fid. defens. aduersus Regem Angliæ, lib.* 3. *cap.* 19. & *seqq.* tum quia qui potest aliquid per alium, potest etiam idem munus per seipsum obire, nisi dignitatis suæ limites excedat, propriùmque gradũ dedeceat.

Tertiò, quia D. Petrus potestatem habuit eligendi sibi successorem, cùm huiusmodi potestas intrinsecè pertineat ad visibilem vniuersalis Ecclesiæ administrationem, quæ D. Petro deneganda non fuit; ergo etiam Summus Pontifex facultatem habet eligendi sibi successorem; hæc consequentia probatur, quia Summus Pontifex eandem integram, illæsam, & illibatam habet potestatem erga visibilem Ecclesiam, quam habuit D. Petrus, quod triplici ratione probo; tum quia D. Petro, & successoribus æquè dictum fuit *pasce oues meas*; tum quia Summus Pontifex dicitur hæres, & successor Petri; hæres autem succedit in integram auctoritatem præcessoris, nisi aliquid ei à Prædecessore detractum fuerit, & diminutum, quod dici non potest de auctoritate Papæ, cùm id nulla ratione, & sufficienti fundamento probari queat; tum quia alioquin Hæreticis, dum casus aliquis circa Summi Pontificis auctoritatem contingeret, occasio daretur asserendi Papam in eo casu facultatem non habere, etiamsi illam D. Petro concedant; vide Suarez *in tractatu de fidei defensione, lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 12. & *cap.* 15. & *sequent.*

Quartò, quia D. Petrus elegit Clementem sibi successorem, vt testatur ipsemet Clemens *epist.* 1. *ad Iacobum fratrem Domini*, & *lib.* 3. *con-*

*stit.cap.*45. Ioannes Papa *in epist.ad Episcopos Germaniæ*; & habetur *cap.* 1.8.*q.*1. Sanctus Leo, Venerabilis Beda, & alij apud Cardinalem Bellarmin. *lib.*1.*de Clericis cap.*8. & apud Baronium *in Annalibus anno* 69. *num.*11. apud Sopranum præceptorem meum *in manuscriptis de electione Summi Pontificis lib.*1.*cap.*8. quibus adde Suarez *loco citato num.* 13.

Quintò, quia Episcopi, & alij inferiores Prælati possunt consentiente Summo Pontifice sibi successorem eligere, vt quotidiana constat experientia; ergo etiam Papa potest sibi successorem eligere; cùm minoris potestatis Episcopis, & Prælatis inferioribus minimè sit.

Sextò, quia potestas eligendi Pontificem est sacra, & spiritualis, consequenter est à Deo immediatè, & in illo residet cui Deus eam contulit, Christus autem eam contulit immediatè Pontifici; non autem alijs; Christus enim non commisit Ecclesiam suam Ecclesiæ suæ, oues ouibus, agnos agnis, sed oues & agnos Pastori, & fideles Capiti, vt benè post Caiet. *opusc.*1 *de auctor. Papæ*, Suarez *loco citato lib.* 3. *cap.*16. Sopran. *lib.*1.*de elect.Papæ, cap.*9.§.1.

Septimò, quia ex sententia, quæ Summo Pontifici facultatem eligendi sibi successorem denegat, plura sequerentur absurda; nam Primò sequitur, Ecclesiæ statum non esse perfectè Monarchicum, sed potius Polyarchicum, quod est falsum; tum quia Christus Petro tantùm, & Pontificibus ipsius pro tempore successoribus dixit, *Pasce oues meas*; tum quia potestas Ecclesiastica quæ in singulis Ecclesiæ membris reperitur, perfectiùs in Romano Pontifice tanquam in Capite residet, & continetur.

Secundò sequeretur statum Monarchicum non exigere, vt omnis potestas, quæ circa Reipublicæ administrationem in membris reperitur, longè perfectiùs in capite Monarchiæ contineatur; hoc autem falsum est, vt ex Aristotele 3.*Polit.* 5. & 8. *Ethic.* 10. probant Bellarmin. *lib.*1.*de Pontifice cap.*1. & alij.

Tertiò sequeretur perfectum Monarcham non posse successorem eligere, vel de successore agere, hoc autem perfectæ Monarchiæ aduersatur, ex Aristotele *lib.*5.*Polit.*3.& *lib.*8.*cap.*10. & alijs.

Quar-

Quartò sequitur non omnem potestatem, quæ in Petro fuit, esse etiam in Pontificibus ipsius successoribus; hoc autem falsum est; tum quia potestas eligendi, pertinet ad Ecclesiæ administrationem; omnis autem potestas pertinens ad Ecclesiæ administrationem, æquè in successoribus residet, ac in Petro, cùm Christus æquè omnibus dixerit, *Pasce oues meas*; tum quia sequeretur mutatum esse Ecclesiæ regimen, cùm Petri successores idem præstare nequeant quod præstitit Petrus; tum quia ex potestate, quam Christus Petro contulit, non possemus arguere, quid Pontifices hoc tempore possint, si semel admittamus potestatem aliquam in Petro extitisse, quæ in successoribus non reperiatur: aliam rationem affert Suarez, *de Fidei defensione lib. 3. cap. 18. num. 12.* quæ apud ipsum videri potest.

Octauò, quia huius sententiæ sunt egregij, & nobiles Doctores, tam Canonistæ, quàm Theologi, Felinus *cap. 1. de constit. num. 23.* Cardinalis Iacobatius *lib. 9. de Concilio art. 3. num. 10.* Andreas Duallius, *lib. 3. de potest. Pontificis,* Victoria *in Relat. 2. de potest. Papæ, q. 2. num. 2. & 3.* Caiet. *in opusc. 1. de auctoritate cap. 13.* Martinus Ledesma *2. parte comment. lib. 4. q. 20. art. 1. conclus. 10.* Cardinalis Bellarminus *lib. 2. de Clericis cap. 8.* Franciscus Suarez *tractatu de fide, spe, & charitate, disp. 10. sect. 4. num. 16. & in tom. de fidei defensione, lib. 3. cap. 13. num. 13.* Franciscus Turrianus *lib. 3. cap. 10.* Ioannes Hieronymus Sopranus *de electione Summi Pontificis, cap. 7. & seqq.* & alij Theologi contra quamplures Canonistas, quos infrà *in obiectionibus proximè sequentibus* enumerabo.

Obijcies primò, ius naturale, & diuinum dictare videntur, vt quis sibi successorem non eligat sine interuentu Cleri, teste Magno Leone *cap. in nomine, distinct. 23.* ergo Summus Pontifex iure naturali, & diuino, non potest se solo sibi successorem eligere. Respondeo primò, hinc solum colligi, Pontificem licitè non posse per se ipsum solum successorem pronunciare, non tamen hinc sequitur electionem fore inualidam; cùm multa illicitè fiant, quæ tamen facta tenent. Respondeo secundò Leonem eò loci loqui de electione Episcoporum,

rum, & aliorum inferiorum, quorum electio non ad Laicos, ſed ad Eccleſiaſticos pertinet; ideò enim aſſerit electionem Eccleſiaſticorum, ſine interuentu Cleri fieri non poſſe, vt explicet huiuſmodi poteſtatem penes Laicos non reſidere, dicitur tamen à Clero fieri, dum auctoritate Pontificis, qui vniuerſo Clero præſidet, celebratur.

Obijcies ſecundò electio ſucceſſoris ſubſiſtere non poteſt; nam vel ſucceſſor eligitur, viuente Summo Pontifice, & ſic eſſent duo Summi Pontifices, eodem tempore, cùm ſucceſſor à Papa legitimè electus, ſit verus Pontifex, ex ſuppoſitione; vel eligitur eo mortuo, & hoc dici non poteſt, cùm Papa qui è viuis deceſſit, erga viſibilem Eccleſiam poteſtate careat. Reſpondeo eligi à Papa adhuc viuente, non per electionem abſolutam, quæ ſtatim vires habeat, ſed per deſignationem, pro eo ſcilicet tempore, quo Papa ex hac vita migrauerit, quo pacto Dauid electus fuit à Saule, & Conſules aliàs in Republica Romana eligebantur, & hæres inſtituitur à teſtatore, & lex vim habet etiam mortuo conditore; nec tamen hinc ſequitur duos eſſe eodem tempore in Eccleſia Pontifices, cùm ſucceſſor electus non acquirat Pontificatum per abſolutam electionem, ſed per deſignationem, quæ completum effectum ſortitur mortuo præceſſore.

Dices non-entis nullæ ſunt qualitates, &, operari ſupponit eſſe, *cap. bonæ de electione, cap. nuper de donat. inter virum, & vxorem*, & *l. traditio, ff. de acquir. rerum domin. l. eius qui, §. quoniam, ff. ſi certum petatur, l. Pomponius, §. final. ff. de acquirenda poſſeſſ.* ergo electio mortuo Pontifice non prodeſt. Reſpondeo non-entis, ſeu mortui nullas eſſe qualitates, ſeu operationes de integro, & totaliter, poſſe tamen eſſe effectum completum eius actionis, quam dum viueret, egit, vt in noſtro caſu.

4 Obijcies tertiò, Pontifices numquam vſi ſunt hac poteſtate; ergo ſignum eſt hanc poteſtatem apud ipſos non reſidere. Reſpondeo primò, D. Petrum hac poteſtate vſum fuiſſe, in electione Clementis, & probabile eſt etiam ſucceſſores hac poteſtate priſcis temporibus vſos fuiſſe, cùm fideles initio naſcentis Eccleſiæ ad electionem Summi

mi Pontificis commodè conuenire non possent, vt innuunt Pamelius *in notis ad Epist. 52. S. Cypriani, num. 3.* & apud eum Pichius, Platina, & Panuinus; & Bonifacius elegit Vegelium, quamuis postea electionem reuocauerit, eo quòd à Vegelio deceptus fuisset. Respondeo secundò, negando consequentiam, quamuis enim admitterem alios Pontifices hac eligendi forma vsos non fuisse, non tamen hinc sequitur Papam hac potestate destitutum esse, cùm aliqua fieri possint à Papa, quæ hactenus facta non fuerunt, nec cuncta hactenus contigerint, quæ possibilia existimantur, sicut ante Martinum V. nunquam cum aliquo dispensatum fuerat in voto solemni Religionis, & nihilominus facultas in eo voto dispensandi Summo Pontifici competebat, & sicut Papa posset cum vxore manere, ex communi DD. sententia, si forte vir coniugatus in Papam eligeretur, quem Electores nescirent vxorem habere, & vxor ab eo recedere nollet; & tamen hic casus nondum accidit, nec euenturum credo.

Obijcies quartò, si potestas eligēdi successorem Summo Pontifici conuenit, maximè, quia D. Petrus elegit sibi successorem Clemētem, & hanc potestatem in successores transtulit, sed hæc ratio non est firma, & valida. Primò, quia incertum est Petrum sibi successorem Clementem elegisse. Secundò, quia etiamsi admittamus elegisse iuxta nonnullorum Patrum auctoritatem, nihilominus non verè elegit, sed tantum nominauit; nomen enim electionis propriè loquendo adhiberi solet, tam ad significandam nominationem, quàm propriam electionem. Tertiò, quia hoc fuit priuilegium personale sancti Petri, sicut fuit donum miraculorum; priuilegium autem personale ad successores non transfertur. Quartò, quia Clemens immediatè non successit D. Petro, sed Lino, seu Cleto; quarto enim inter Pontifices ordine numeratur Clemens, vt patet, tum ex narrationibus historicis, tum *ex Canone Missæ*, ibi *Lini, Cleti, Clementis*. Quintò, quia à morte S. Petri, vsque ad obitum Clementis intercesserunt 26. anni: nam fertur Clementem mortuum esse tertio Trajani anno; & Lino vndecim annos, sex Cleto, & nouem Clementi adscribant; vel ergo dicē-

dum

dum est, Clementem in Pontificatu viginti sex annis extitisse, quod est contra vulgatum illud axioma, *non videbis annos Petri* (Petrus enim tantum 25. annis Ecclesiam vniuersalem rexit;) vel asserendum est Clementem à D. Petro electum non fuisse, cùm Cleti successor fuerit. Respondeo ex electione Clementis à D. Petro facta maximum desumi argumentum, ad probandum Summos Pontifices, hac eligendi facultate gaudere; an autem D. Petrus, Clementem sibi successorem elegerit, superiùs à me probatum fuit in quarta ratione; Ex quo patet responsio, ad primam huius quartæ obiectionis rationem.

Ad secundam. Respondeo Doctores, & Patres nomine electionis, qua D. Petrus Clementem elegit, intelligere veram, & propriam electionem, vt apertè constat, tum ex Ioanne Papa, & ipsomet Clemente, alijsque asserentibus D. Petrum tradidisse Clementi Romanum Pontificatum, tum ex venerabili Beda, affirmante D. Petrum consecrasse Clementem in sibi successorem, tum ex Cronologico Pontificum, quod communiter circumfertur; hæc autem verificari non possunt de nominatione propriè accepta, sed de electione.

Ad tertiam. Respondeo negando illud fuisse priuilegium personale D. Petri; tum quia potestas eligendi successorem pertinebat, & pertinet intrinsecè ad Ecclesiæ gubernationem; potestas autem intrinsecè pertinens ad visibilem Ecclesiæ gubernationem, non est personalis, sed realis adnexa dignitati, & collata D. Petro, & eius successoribus, dum Christus vniuersaliter, & indistinctè dixit, *Pasce oues meas*; tum quia si semel admitteremus ea quæ à D. Petro gesta fuerunt, non ex reali, sed ex personali priuilegio facta fuisse, tota ferè Summi Pontificis potestas rueret, & non leuis occasio de ipsius auctoritate detrahendi Hæreticis concedi videretur; Hæretici enim admittunt Petrum fuisse caput Apostolorum, Vicarium Christi, & quamplura in Ecclesia administranda potuisse; admittunt etiam Summum Pontificem esse Petri successorem, sed cùm deducimus hoc fecit Petrus, vel ab eo fieri potuit: ergo etiam à Pontifice ipsius successore fieri potest: Negabunt hanc consequentiam asserendo hoc fuisse personale

nale Petri priuilegium. Ad id quod dicitur de potestate patrandi miracula, quæ D. Petro concessa fuerat, respondetur huiusmodi potestatem pertinere ad gratias gratis datas, & non spectare intrinsecè ad vniuersalem Ecclesiæ administrationem; nam etiam alij qui gubernationi Ecclesiæ non præsunt, dono miraculorum Deo concedente frui possunt.

Ad quartam respondent aliqui. Primò Clementem præ modestia Pontificatui cessisse, vt exemplum successoribus præberet fugiendæ dignitatis, etiamsi D. Petrus ipsum tanto dignitatis gradu promeritum, & dignum pronunciasset, ita Suarez *tomo de fidei defens. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 13. vbi hanc sententiam probabiliorem vocat.

5 Respondeo secundò, Clementem fuisse immediatè Petri successorem, nec vnquam Pontificatui renunciasse, vt constat ex Ioanne Papa III. *in sua epistola*, idèmque ex Damaso *in vitis Pontificum*. Tertulliano *de præscript. cap.* 32. D. Hieronymo *lib.* 1. *aduersus Iouinianum*, & *cap.* 52. *in Isaiam*. Nicephoro, & alijs; probant Franciscus Turianus *de Canone Apostolorum, cap.* 10. Parisius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 1. & Sopran. *de electione Summi Pontificis, lib.* 1. *cap.* 9. Præterea in Concilio Florentino, Alexander inter Pōtifices quinto loco post Petrum enumeratur, quod fieri non posset, nisi Clemens statim post D. Petrum successisset, suppressis Lino, & Cleto.

6 Nam Linus, & Cletus non fuerunt absoluti Pontifices, sed cooperatores Pontificatus, & suffraganei D. Petri, adhuc viuentis, vt testantur Ioannes Papa *loco citato*. Azorius 2. *part. lib.* 4. *cap.* 6. *quæsito* 5. & alij; hæc de causa Linus, & Cletus inter Pontifices enumerantur, licèt veri Pontifices minimè fuerint; Imò Linus, qui proximus Petro enumeratur, ante D. Petri mortem martyrij palma Capitone, & Rufo Consulibus coronatum fuisse ferunt. Metaphrastes *in vita SS. Petri, & Pauli*. Marianus Scotus *in Chronico*, Sophorinus Hierosolym. *homil. de agone Petri*. Baronius verò *tomo* 1. *anno* 80. & alij putant Linum secundo post Petri mortem anno obijsse.

Ad quintam, Respondeo variam fuisse annorum supputationem;

alij

alij enim dicunt Linum viuente Petro, mortuum fuisse, alij eo defuncto, asseruntque Linum, & Cletum, tot annos Pontificatum gessisse, non quia verè Pontifices fuerint, sed quia D. Petri in Pontificatus officio cooperatores extiterunt. Alij respondent Clementem confirmasse Linum, & Cletum, ijsque coadiutoribus, & cooperatoribus exemplo Petri vsum fuisse, consequenter tot annos Pontificatus Lino, & Cleto adscribunt: verùm istæ responsiones difficultatem non euertunt, adhuc enim dici posset Clementem viginti sex annis Ecclesiam rexisse, licet opera Lini, & Cleti vsus fuerit; quamobrem respondendum censeo Clementem nō viginti sex annis, sed nouem, Pontificale onus post Christi mortem sustinuisse, à die 3. Kalen. Iulij anni 68. vsque ad diem 11. Kalendas Decembris anni Christi 77. non quidem viuente Trajano, sed Vespasiano, cuius decreto interfectus fuit, teste Honufrio.

Obijcies quintò, si Summus Pontifex successorem eligendi facultatem haberet, grauissima damna, & incommoda in Ecclesia Dei sequerentur, inter cætera facilè arriperetur occasio captandæ mortis.

Respondeo hinc solum inferri Summum Pontificem non posse successorem eligere, sine grauissima causa, & consensu vniuersi Cardinalium cætus, non tamen hinc sequitur electionem inualidam fore, quamuis enim priuilegiarius aliquando suo priuilegio abutatur, & dignus efficiatur qui priuilegio priuetur, non tamen ob id priuilegio caret, & inualidè agit quicquid agit. Respondeo secundò, ad diuinam prouidentiam pertinere, vt non permittat electionem successoris sine sufficienti causa, sicut ad eamdem prouidentiam pertinet nō permittere, vt Pontifex auctoritatem omnium Episcoporum in vniuerso orbe existentium reuocet, aut omnia ieiunia abroget, aut alia præcepta Ecclesiastica bono communi Ecclesiæ necessaria tollat.

Ad id quod dicitur de periculo captandæ mortis. Respondeo id esse quasi per accidens, ex malitia nonnullorum, alioquin neque testator posset hæredem instituere, nec Papa posset Episcopo facultatem eligendi successorem concedere, nec permittendæ essent leges,

ges, quibus ſcitur, quiſnam ex filijs mortuo patre, regnum conſecuturus ſit.

Obijcies ſextò, Doctores ferè communiter in Iure Canonico non mediocriter verſati, facultatem eligendi ſucceſſorem Summo Pontifici denegant, Gloſſa *in cap. ſi tranſitus* 79. *diſt.* & §. *his omnibus* 8. *quæſt.* 1. Archid. *cap. ſi tranſitus, diſt.* 79. Rolandus *Rubrica de teſtamentis, num.* 3. Panormit. *cap. accepimus de pactis.* Martinus Laudenſis *de Cardinalibus quæſt.* 20. & 39. Gomez *reg. de infir. reſig. q.* 1. Albanus *de Cardin. quæſt.* 32. Iacobatius *lib.* 5. *de Concilio art.* 22. *num.* 2. & *lib.* 6. *art.* 8. Gondislaus Villadiego *de orig. & poteſt. Cardinal. quæſt.* 5. *num.* 19. & alij apud præfatos Doctores, quibus adde nonnullos Theologos Luiſium Turrianum *tract. de fide quæſt.* 1. *art.* 10. *diſp.* 15. *dub.* 3. *verſ. Sed difficultas.* Azorium 2. *part. lib.* 4. *cap.* 5. *quæſ.* 3. & alios apud Turrecrematam *cap. in nomine, quæſt.* 1. *diſtinct.* 23. ergo ſignum eſt Summum Pōtificem non poſſe ſucceſſorem eligere. Reſpōdeo primò plures alios Doctores præſertim Theologos ſuperiùs à me relatos, his proximè citatis opponi. Reſpondeo ſecundò, plures ex præfatis Doctoribus loqui de potentia ordinaria Pontificis, non de abſoluta, de qua nos loquimur.

Reſpondeo tertiò ad Theologos, non autem ad Canoniſtas, ſpectare tractationem, & diſputationem de auctoritate abſoluta Summi Pontificis, cōſequenter fidem potius in hac re præſtādam eſſe Theologis, quàm Canoniſtis.

7 Quod tractatio de hac re ad Theologos pertineat, probatur, quia potentia abſoluta Summi Pontificis continetur ſub obiecto Theologiæ; eſt enim aliquid ſupernaturale, & ſacrum, ſpectans ad actus liberos Dei, quod ſuppoſita reuelatione per humanum diſcurſum cognoſcitur: ergo illius tractatio ad Theologos ſpectat: hæc conſequētia probatur, quia tractatio alicuius rei ad eam facultatem pertinet, intra cuius obiectum continetur; potentia autem Summi Pontificis abſoluta continetur intra obiectum Theologiæ, nam Theologia pro obiecto habet Deum, quatenus eſt ex reuelatis per diſcurſum cogno-

P ſcibi-

scibilis, siue in sua essentia, siue in suis actibus, tam liberis, quàm necessarijs.

Quòd hæc tractatio non pertineat ad simplices Canonistas, probatur, quia absoluta potentia Pontificis non continetur intra ambitum, & fines Canonici Iuris; ergo tractatio de absoluta potestate Pontificis, non pertinet ad Canonistas: hæc consequentia probatur, quia nulla facultas fines sui obiecti trascendit, vel egreditur, sicut nec sutor vltra crepidam; antecedens probatur, quia obiectum Iuris Canonici est vita humana, quatenus per sacros Canones, dirigi, gubernari, & coerceri potest; sicut obiectum Iuris Ciuilis, est hominum vita, quatenus Iure Ciuili instituenda, & dirigenda; potestas autem absoluta Papæ non coercetur legibus Canonicis, cùm Princeps suis legibus non teneatur, nec par in parem habeat potestatem.

Dices, Canonistæ possunt de potestate Summi Pontificis ordinaria differere, & disputare; ergo etiam de absoluta, cùm par ratio videatur.

Respondeo negando consequentiam, nisi doctrinam à Theologis mutuò accipiant, vt disparitas istius rei clariùs intelligatur, aduertendum est, potestatem Principis duplicem esse, vnam absolutam iuxta quam suis, vel prædecessorum legibus non tenetur, alteram ordinariam, iuxta quam suis, vel prædecessorum legibus accommodare se consueuit, cùm ergo Canonistæ versentur circa Canones, quorum dispositioni Papa consueuit se accommodare sequitur Canonistas posse de potestate Papæ ordinaria agere, illiúsque naturam, fines, & conditiones explicare, non verò de absoluta, vt eruditè explicat Sopranus præceptor meus *in manuscriptis de electione Papæ lib.* 1.*cap.* 9. *ad finem*, §. *vnico*.

Dices secundò, in corpore Iuris non solum continentur præcepta Ecclesiastica; verum etiam referuntur diuina, quibus declaratur quid credendum, quid faciendum, vel omittendum sit: ergo Canonistæ agere possunt de rebus diuinis, & consequenter de potestate absoluta Papæ, cùm scientia Canonica circa Canones versetur, &

Papa

Papa legibus diuinis teneatur. Respondeo hinc solum sequi Canonistas posse de ijs rebus disserere, quæ in Iure Canonico traduntur, vel explicantur, non verò de ijs quæ Papa de potestate absoluta præstare potest; cùm enim in corpore Iuris, nihil hactenus explicatum, vel definitum fuerit circa potestatem Papæ absolutam in electione successoris; sequitur tractationem de huiusmodi potestate ad Canonistas non pertinere, sed potius ad Theologos, intra quorum obiecti ambitum præfata potestas continetur.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Papa non potest sibi duos successores eligere, qui eamdem eodem tempore auctoritatem exerceant, consequenter duo esse non possunt Ecclesiæ Pontifices, consequenter Ecclesia duos Summos Pontifices creare non potest. Ratio est, tum quia Papa est Vicarius Christi, qui est Caput Ecclesiæ: sicut autẽ dedecet, vt vnius corporis plura sint capita, ita etiam vt Ecclesiæ plures sint Summi Pontifices; tum quia Ecclesia, seu Pontifex non confert futuro Pontifici potestatem, sed designat, & eligit personam, cui Deus, posita electione debito tempore, auctoritatem & iurisdictionem tribuit: Deus autem præfatam auctoritatem non tribuit pluribus, sed vni: Christus enim dum Pontificatum instituit, dixit Petro, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, pasce oues meas, quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in Cœlis, quodcumque solueris super terram, erit solutum & in Cœlis*, ita Glossa *in cap. non autem 7. quæst. 1.* Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 5.* Iacobatius *de Concilio lib. 4. art. 3. numero 4.* Gerson, & alij apud Azorium *2. part. lib. 4. cap. 12.* & apud Suarez *tomo de fidei defens. lib. 3. cap. 10. & seqq.* contra Armacanum, Ocham, & alios.

Hinc sequitur primò non posse creari duos Pontifices, qui supremam in solidum in toto orbe iurisdictionem habeant, vt patet, tum ex allata ratione, tum quia Papa potestatem habet in vniuersas Christi

oues: tunc autem Papa, huiusmodi potestatem in vniuersas Christi oues non haberet; nam vterque Pontifex esset Christi ouis, & tamen alter in alterum potestatem non haberet, cùm par in parem non habeat imperium, *l. nam & magistratus, ff. de recept. arbitr. cap. inferior, & cap. denique 21. distinct.*

Secundò, sequitur creari non posse duos Pontifices, quorum neuter quidquam possit sine altero, sed omnia simul ambo præstare debeant. Ratio est, tum quia id pugnat cum Christi institutione: Christus enim vnum instituit, & auctoritatem independenter ab altero contulit, tum quia Summa Pontificis potestas hoc pacto minueretur.

Tertiò, sequitur creari non posse duos Pontifices, quorum alter potestatem habeat in Oriente, alter in Occidente, tum quia Christus vnum tantum Pontificem instituit, cui vniuersam Ecclesiæ curam demandauit: tum quia Ecclesia duo haberet capita, nec ab vtroque influxum reciperet, quod est contra naturam capitis.

Obijcies primò, Linus Pontificiam potestatem habuit, & exercuit viuente Petro: ergo duo Pontifices in solidum eodem tempore esse possunt. Respondeo Linum tunc temporis fuisse Petri coadiutorem, & cooperatorem, non autem Christi Vicarium, & Papam, vt superiùs docui, idèmque habetur in Chronologico, quod gesta Summorum Pontificum summariè percenset.

Obijcies secundò, duo possunt esse Imperatores, & duo creari possunt eiusdem Ecclesiæ Antistites: ergo & Pontifices. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis desumitur ex institutione Papatus, Christus enim vnum Vicarium instituit, non plures simul; iure vero diuino interdictum non est, plures creari Imperatores, vel Antistites vnius certæ Ecclesiæ, vide Thomam Campegium *de Concilio cap.* 16. vbi quærit an duo esse possint Imperatores.

Epilo:

Epilogus, seu breuis enumeratio eorum, quibus in hac prima disputatione ostendimus substantiam electionis vitiari, & euerti.

1 SI eligatur fœmina, iuxta dicta, quæst. 2. num. 1.
2 Si eligatur vir vsu rationis carens, q. 2. n. 2.
3 Si eligatur vir non baptizatus, quæst. 2. num. 8.
4 Si eligatur Hæreticus, quæst. 2. num. 9.
5 Si eligatur aliquis per simoniam ab Electoribus, aut electo commissam: hic enim non solum ea vice inualidè eligitur, verum etiam inhabilis efficitur, qui in futurum eligatur, quæst. 2. num. 10. & ibidem toto, §. vnico.
6 Si electus non consentiat electioni de se factæ, quæst. 2. num. 8.
7 Si electio non fiat in Conclaui, aut fiat in Conclaui nondum clauso, tota quæst. 3.
8 Si electio liberè non fiat, sed per impressionem, seu metum grauem, quæst. 1. puncto 2.
9 Si electio alia ratione fiat, quàm per scrutinium, compromissum, vel quasi inspirationem, consequenter electio facta per adorationem hoc tempore irrita est, quæst. 5. num. 3. & ibidem puncto 1. num. 5.
10 Si electio per scrutinium fiat suffragijs schedularum non secretis, quæst. 5. puncto 1. num. 3.
11 Si plures in schedula scrutinij nominentur, illud enim suffragium irritum est, consequenter si eo suffragio numerus suffragiorum ad electionem requisitus compleatur electio irrita est, quæst. 5. puncto 1. num. 2.
12 Si is qui vni in scrutinio suffragatus est, eidem suffragetur, & in accessu, suffragium accessus inualidum est, consequenter non prodest ad electionem, quæst. 1. puncto 3. num. 2.
13 Si in electione per compromissum, non seruetur forma à Compromittentibus præscripta, quæst. 5. puncto 2.
14 Si in electione, *quasi per inspirationem* tractatus de speciali perso-

na

na præcedat, aut non adſit conſenſus omnium, expreſſus verbo *eligo*, voce prolato, aut ſaltem ſcripto ſi ore proferri nequeat, quæſt. 5. punct 3.

15 Si elector ſeipſum eligat; ipſius enim ſuffragium ſibi non prodeſt, quamuis ipſe in numero Cardinalium in Conclaui exiſtétium connumerandus ſit, quæſt. 5. puncto 1. num. 11.

DISPVTATIO SECVNDA.

De Cenſuris, occaſione creationis Romani Pontificis editis.

PLures cenſuræ occaſione creationis Papæ in Pontificijs conſtitutionibus requiruntur, quarum.

Prima, eſt contra facientes ſponſiones ſuper vita, morte, & futura electione Summi Pontificis.

Secunda, contra ambientes Papatum.

Tertia, contra dominos temporales, qui Sede vacante non obſeruant ſibi præſcripta circa Romani Pontificis electionem.

Quarta, contra mit entes litteras, vel nuncium, aut alloquentes Cardinales in Conclaui exiſtentes.

Quinta, contra occupantes bona Cardinalium in Conclaui exiſtentium.

Sexta, contra Cardinales ſimoniam committentes in electione Papæ.

Septima, contra Cardinales non ſeruantes formam electionis, & alia quæ ipſis in Greg. XV. conſtitutione iniunguntur; de his ſingulis gradatim, & ſingillatim agere decreui.

QVÆ-

QVÆSTIO I.

De pœna excommunicationis contra facientes sponsiones, seu excommissas super vita, morte, & futura electione Pontificis, aut super promotionibus Cardinalium.

SVMMARIVM.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Sponsio, vel quilibet alius contractus super morte, vel futura electione Summi Pontificis, aut super promotione alicuius Cardinalis, punitur pœna excommunicationis.*
4 *Sponsionem fieri permittens in suis terris super vita, morte, vel electione Pontificis, aut promotione Cardinalis punitur pœna excommunicationis.*
5 *Idem dic de consulente, auxiliante, aut consensum præstante.*
6 *Paruitas materiæ videtur ab hac censura excusare.*
7 *Enumerantur personæ, quæ huic excommunicationi subijciuntur.*
8 *Absolutio istius excommunicationis reseruata est.*
9 *Absolutio an valida sit nondum facta restitutione.*

QVatuor principaliter in hac quæstione explicabo, primò vtrum facientes præfatas sponsiones excommunicationi subijciantur; Secundò quænam sit materia istius excommunicationis; Tertiò, quòdnam sit subiectum; Quartò, quis eius absolutionem conferre possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 FAciens sponsionem, seu excommissam super vita, morte, aut electione Papæ, aut super promotione Cardinalium, excommunicationem ipso facto incurrit, & alijs pœnis afficitur. Ratio est, quia Gregor. XIV. vt occurreret incōmodis, quæ ex prædictis sponsionibus facilè sequi potuissent in Bulla *cogit nos deprauata*, irritat omnes promissiones, etiam iuramento vallatas, efficit promittentes inhabiles ad acquirendum pecuniarum dominium, etiamsi solutæ, aut

datæ,

data, seu remissæ, aut condonatæ fuerint, sed ad eas locis pijs illius ciuitatis, in qua sponsiones factæ fuerunt, vel potius vbi primum detectæ fuerunt, restituendas obligat, etiam in foro conscientiæ ante sententiam Iudicis: nam Summus Pontifex statuit huiusmodi pecunias præfatis locis acquiri, & cōtrahentes ad restitutionem, seu elargitionem ijsdem pijs locis in vtroque Foro teneri, an autem hæc Bulla fuerit cum tanto rigore in hac parte vsu recepta, quisque potest praxim consulere.

Præterea idem Gregorius Ecclesiasticas personas huius criminis reas, priuat omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs, ac ad illa inhabiles reddit. Denique contra omnes delinquentes excommunicationem ipso facto imponit, cuius absolutionem Summo Pontifici pro tempore existenti reseruat, excepto mortis articulo cum præuia restitutione pecuniarum, occasione huiusmodi sponsionum perceptarum. Hæc est summaria compilatio eorum quæ in præfata Gregorij XIV. Bulla continentur.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis est, triplex actio in hac Bulla expressa.

3 Prima actio est sponsio, seu promissio, conuentio, pactum, seu contractus nominatus, vel innominatus, super vita, morte, futura electione Summi Pontificis, tam eo viuente, quàm Sede vacante; aut super promotione Cardinalis. Ista actio perspicuè exprimitur in illis verbis, *Pij Papæ IV. prædecessoris nostri, qui pariter hæc ipsum super futura Pontificis electione fieri prohibuit vestigijs inhærentes, de tributa à Domino potestatis Apostolicæ plenitudine, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, damnamus, & reprobamus, omnes, & quascumque sponsiones, promissiones, stipulationes, conuentiones, aut pacta, excommissas vulgò dictas, quouis nomine, aut vocabulo appellatas, Quas siue per cedulas, vt aiunt, vel apochas, aut alio quocumque publicæ, aut priuatæ Scripturæ, aut chirographi genere, vel per Mensariorum, aut Mercatorum libros, aut pa-*

titas,

titas, vt dicunt, seu verbo tantum data fide, aut facto deposito certæ pecuniarum summa, vel & cuiusuis alterius rei pretio æstimabilis, aut aliàs quoquo modo, vel sub quauis nominati, aut innominati contractus forma, aut conditione in euentum vitæ, aut mortis, vel futuræ creationis Romani Pontificis, tam eo viuente, quàm Apostolica Sede vacante, aut in euentum promotionum S.R.E. Cardinalium, post hac in quibusuis Christiani orbis Regnis, Dominijs, Prouincijs, Ciuitatibus, Terris, & locis vbilibet gentium, aut locorum iniri quandocumque contigerit.

4 Secunda actio est permissio dictarum sponsionum respectu personarum publica auctoritate fungentium, quæ prædictas sponsiones tacitè, vel expressè in locis sibi subiectis fieri permittunt. Idem militat in Consiliarijs, Magistratibus, Potestatibus, Gubernatoribus, Præfectis, aut Locum-tenentibus, prædictarum personarum publicarum, vt patet ex illis verbis, *Vlteriùs etiam in eos, qui talia patrare, & huic nostræ constitutioni contrauenire præsumpserint, tam si prædictis, quæ hic pro expressis habeantur, quàm si quibusuis mundanis etiam Ducalibus, Regijs, Imperialibus dignitatibus fungantur, ac etiam in eosdem, vel alios, qui id in terris, vel locis, Ciuitatibus, ac Dominijs sibi subiectis, tacitè, vel expressè fieri permiserint, eorùmque Consiliarios, Magistratus, Potestates, Gubernatores, Præfectos, aut Locum-tenentes.*

Tertia actio est auxilium, consilium, fauorem, aut consensum in præmissis præstare, aut proxenetam, vel mediatorem esse, nam in Bulla dicitur, *eorùmque singulos qui pariter consensum, auxilium, consilium, vel fauorem in præmissis præstiterint, ac in quoscumque proxenetas, vel mediatores excommunicationis sententiam, per easdem præsentes ferimus, & promulgamus, eosque ipso facto absque aliqua monitione, aut declaratione, seu Iudicis decreto, aut ministerio excommunicationis sententiam incurrere volumus, à qua eorum nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo, & quoad eos, qui pecunias, vel aliud quidpiam præmissorum occasione perceperint, etiam præuia restitutione integra pecuniarum eiusmodi occasione perceptarum, absolui possit, aut debeat.*

An autem ob huiusmodi actiones hoc tertio loco expressas statim

incurratur excommunicatio, ante secutas sponsiones, &c. patet, ex sæpiùs alibi dictis non incurri, quia sunt accessoriæ. Idem dicendum censet, de secunda actione, seu potius omissione, quæ cõsistit in permissione huiusmodi sponsionum, huiusmodi enim omissio contingit, dum non impeditur actio, quæ alioqui impedienda fuisset.

6 An autem paruitas materiæ ab hac censura excuset, patet ex regulis generalibus excusare, vt etiam in simili docui, de datis, vel promissis, pro gratia, vel iustitia in Romana Curia obtinenda.

TERTIA PROPOSITIO.

7 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli contra præfatam Bullam delinquentes; dispositio enim generalissima est, vt apertè constat ex verbis textus in secunda propositione relatis. Nonnullæ difficultates circa pœnas, quæ in hac Bulla ponunrut hic explicari possent. Verùm quia textus satis clarus est, & huiusmodi difficultatum solutio facilè colligitur ex regulis generalibus traditis *de censuris in genere, de legibus, & de alijs censuris in particulari*. Diutius hic non insistam.

QVARTA PROPOSITIO.

8 ABsolutio istius excommunicationis reseruata est Summo Pontifici excepto mortis articulo, in quo absolutio impendi potest, si pœnitens pecuniam occasione sponsionis receptam restituit; nam in præcitata Gregorij Bulla dicitur, *A qua eorum nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo, & quoad eos qui pecuniam, vel aliud quidpiam præmissorum occasione perceperint, etiam præuia restitutione integra pecuniarum, eiusmodi occasione perceptarum, absolui possit, aut debeat*.

9 Sed modò dubium suboritur, vtrum is, qui pecuniam occasione sponsionum accepit, validè absoluatur in articulo mortis, aut ab habente priuilegio absoluendi, etiamsi nondum restituit ea, quæ causa spon-

sponsionum accepit. Respondendum mihi videtur validè absolui posse, modò pœnitens intentionem habeat restituẽdi quamprimum commodè poterit. Ratio est, tum quia non irritatur absolutio aliter impensa; tum quia ablatiuus ille absolutus (*etiam preuia restitutione integra pecuniarum huiusmodi occasione perceptarum*) non importat conditionem necessariam, sed præceptum quo admonetur Confessarius de eo, quod curare tenetur, vide quæ tradidi *de censuris in genere, disp. 1. q. 3. puncto 9.* cum Sanchez, Auila, & alijs.

QVÆSTIO II.

De pœna excommunicationis contra ambientes Papatum, aut tractantes de electione Pontificis, ipso adhuc viuente.

SVMMARIVM.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*

2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*

3 *Ambiens, seu procurans Papatum incurrit excommunicationem, etiamsi id faciat viuente Summo Pontifice.*

4 *Quid sit ambire, & vtrum ambiens post mortem Summi Pontificis ligetur excommunicatione, saltem si per simoniam procuret.*

5 *Electionem Summi Pontificis attentans ipso viuente, seu inconsulto excommunicationem incurrit.*

6 *Summi Pontificis electionem consulens, non incurrit excommunicationem.*

7 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*

EXplicandum est primò, vtrum ista pœna edita sit contra ambientes Papatum; secundò, quænam sit istius excommunicationis materia; tertiò, quòdnam sit subiectũ; quartò, vtrum absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Contra ambientes Papatum, aut tractantes de electione futuri Pontificis, viuente adhuc Pontifice, eòque inconsulto, lata est excommunicatio ipso facto; cùm enim ille qui absque consensu Principis, tractat de successore illius deligendo, reus sit criminis læsæ Maiestatis, ex Baldo *in l. quoniam liberi*, *C. de testibus*, iure merito Paulus IV. *in Bulla* 16. in ordine quæ incipit, *cùm secundum Apostolum*, ad euitandum periculum captandæ mortis Summi Pontificis, & alia incommoda primo loco confirmat censuras, & pœnas quomodolibet latas, contra eos, qui Papatum ambiunt, & simoniam ea occasione committunt. Deinde tractantes de eligendo futuro Pontifice, inconsulto Pontifice viuente, non solum excommunicat, verum etiam priuat omnibus dignitatibus, officijs, fructibus, voce actiua, passiua, inhabilèsque ad ea omnia reddit, & infamiæ notam iniungit. Rursus easdem censuras, & pœnas extendit ad eos omnes qui consilium, auxilium, opem, vel fauorem præstant, aut alio quouis modò se immiscent, nisi hoc quamprimum poterunt per se commodè, vel per alium reuelarint. Denique contra impugnantes hanc Bullam, excommunicationem ipso facto imponit, & contra ipsos tanquam Schismaticos, & Hæreticos inquiri mandat; hæc omnia prolixiùs exprimuntur in præcitata Pauli IV. Bulla.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Materia istius excommunicationis sunt actiones in hac Bulla expressæ.

3 Prima actio est, ambire, seu procurare Papatum, præsertim si hac occasione, & eius causa simonia committatur; nam Paulus IV. confirmat censuras, & pœnas à Pontificibus, & Concilijs impositas contra ambientes hoc pacto Papatum. Vna autem ex pœnis est excommunicatio, vt patet ex tertia Bulla Iulij II. quæ incipit, *Cùm tam diuino, quàm humano iure*, vt explicaui *de censuris in particulari*, *q.7. punct.1.* Hinc sequitur eum, qui Papa viuente procurat, vel quodammodo sub-

subharrat suffragia Cardinalium, vt in futurum Papam eligatur, affici hac excommunicatione, quia dicitur ambire Papatum.

4 Sed modò dubium est primò, quid sit ambire Papatum. Respondeo idem esse, quod inordinata cupiditate Papatum quærere: ambitio enim ex S. Thom. 2.2. *quæst.* 131 *art.* 1. & alijs DD. communiter est inordinata cupiditas honoris, & dignitatis, tunc autem cupiditas inordinata est, dum quæritur dignitas medijs illicitis, seu prohibitis, vt in nostro casu, in quo vetitum est procurare Papatum viuente Pontifice, ob periculum captandæ illius mortis; dicitur autem ambitus ab ambiendo, id est circumeundo, eo quod ambiens dignitatem, nunc istum, nunc illum adeat, vt dignitatem consequatur, & hoc dicitur crimen adfectati honoris, vetitum *in l. Iulia*, ambitus à Caio Cesare Octauiano, teste Sueton.

5 Secundò dubium est, vtrum excommunicatio incurratur, tam ab eo qui Papatum ambit viuente Pontifice, quàm eo mortuo. Respondeo ambientem Papatum viuente Pontifice affici excommunicatione Pauli IV. ambientem verò post mortem Pontificis ligari excommunicatione Iulij II. si Papatum ambiat, seu procuret per simoniam: nam Iulius II. *in Bulla* 3. quæ incipit, *Cùm tam diuino*, excommunicationem tulit contra Cardinales, qui Sede vacante simoniacè eligunt, dando, promittendo, vel recipiendo: eadem Bulla recepta fuit in Concilio Lateranensi *sess.* 5. sub Leone X. cum excommunicatione contra simoniacè procurantes post mortem vnius Pontificis eligi in futurum Pontificem; vide Concilium Lateranense citatum supra *quæst.* 2. §. *vnico*.

6 Tertiò dubium est, vtrum exoptans Papatum grauiter peccet. Respondeo negatiuè per se loquendo, etiamsi appetat ob eximiam gradus dignitatem, & ob bona temporalia. Ratio est, tum quia ad hoc facit illud tritum sermone prouerbium ex Apostolo desumptũ, *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; tum quia licitum est expetere, quod licitum est recipere, cùm non magis peccaminosa sit intentio, quàm ipsum opus intentum, sed licitum est Papatum recipere;

pere; ergo etiam licitum est expetere; tum quia sequeretur infinitos Clericos, & Ecclesiasticos expetentes Ecclesiasticas dignitates, in statu damnationis persistere, quod arduum, & durum videtur.

Idem dicendum est de eo, qui Papatum procurat, modò actionem aliquam, in hac Bulla, vel in alijs constitutionibus, de quibus *suprà quæst.* 3. & infrà *in hoc puncto* prohibitam non exerceat.

Dixi *per se loquendo*, quia per accidens ratione alicuius circumstantiæ mortaliter peccaminosa culpa grauis incurri potest: actus enim malitiam sumit, non solum ab obiecto, & fine proximo, verum etiam à remoto, & à circumstantijs, vt docui *de peccatis*. vide S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. Valentiam 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 1. *puncto* 2. *concl.* 3. Nauarr. Miscellan. 37. & 38. Platum *de Cardinal. dignit. cap.* 28. Scortiam *in selectas constit. Theoremat.* 178. & alios, quos in simili retuli *de beneficijs*.

Hinc sequitur primò, eum qui Papatum appetit, vt consanguineos modo licito locupletare possit, non esse reum lethalis culpæ.

Secundò eum, qui se Pontificatu indignum nouit, grauiter peccare Papatum appetendo, sicut enim hic Papatum licitè recipere nõ potest, ita neque appetere, nisi fortè appetat sub cõditione si dignus esset; actus enim desiderij, qui aliàs turpis esset, licitus efficitur, addita conditione, qua posita turpitudo ab actu aufertur, vt probaui *de matrimonio*, & *de peccatis*.

7 Maior difficultas est, vtrum is qui se dignum credit, sed nonnullos alios digniores animaduertit, grauiter peccet optando se dignioribus præferri. Respondeo affirmatiuè iuxta probabiliorem sententiam. Ratio est, quia sicut Electores tenentur digniorem cæteris paribus eligere, & præferre, vt benè Nauarr. *Miscellan.* 38. & Platus *cap.* 31. ita alter optare non potest se dignioribus præferri, quoties certò nouit illos esse digniores; si verò certè non nouit, optare potest se alijs præferri, si Cardinalibus visus fuerit dignus, qui cæteris præferatur; tunc enim grauis peccati reus non est, cùm alieno iudicio se submittat, vt patet ex dictis *de beneficijs*, dum loquerer de illo, qui ad concursum beneficij accedit, animaduertens alios esse digniores,

& de

& de contractibus disp. 1. *quaest.* 1. *punct.* 1. *num.* 13.

Dices si hoc verum esset, sequeretur multos Pontifices lethalis culpæ reos esse, dum Pontificiam dignitatem acceptant, animaduertentes alios digniores prætermitti seque dignioribus præferri. Respondeo Pontifices posse in tali euentu conquiescere, seque eligentium conscientiæ remittere, & accommodare, cùm fieri possit, vt suo iudicio decipiatur, nec in propria causa iudex quis esse valeat, & hæc de prima actione.

8 Secunda actio est, tractare, vel tentare de electione futuri Pontificis, viuente adhuc & inconsulto Papa, & hoc verum est, siue fiat per se, siue per alium, siue fiat verbis, siue scriptis, siue nuncijs; in textu enim dicitur, *qui per se, vel alios, nobis viuentibus, & inconsultis verbis, aut scriptis, aut nuncijs cum aliquo de futuro Pontifice eligendo hactenus tractarunt, vel tentarunt, seu in posterum Romano Pontifice viuente, & inconsulto tractabunt, vel tentabunt,* vide Bald. *in l. quoniam liberi, C. de testibus.* Azorium 2. *parte lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 15. Scortiam *in selectas constit. theoremat.* 180.

Hinc sequitur primò, eos affici excommunicatione, qui conuenticulas faciunt, seu ex animo tractant, quo pacto se gerere debeant, vt talis in Papam eligatur, seu quam rationem inire debeant, vt Cardinales ad istum eligendum inducantur, postquam hic, qui modo viuit, è viuis decesserit, isti enim dicuntur tractare de futuro Pontifice eligendo, & rei sunt criminis læsæ Maiestatis, ex Bald. *loco citato*; idē dic de eo, qui curat sibi fidem dari, seu promitti, quòd talem eliget. An autem hoc etiam vetitum sit in Bulla Greg. XV. constat *ex supradictis quæst.* 1.

Secundò eum non affici excommunicatione qui interrogatur, vel interrogat quisnam futurus sit successor huius Pontificis; hoc enim non est tractare de futuro Pontifice eligendo, sed speculatiuè, & per coniecturas loqui.

Tertiò eum vinculo huius censuræ non obstringi, qui affirmat talem Cardinalem excultum, & ornatum esse ijs qualitatibus, quæ Pontifici

tifici inesse debent, hoc enim non est agere de futuri Pontificis electione, sed de ijs qui digni sunt, & eligi possunt; illud enim ad praxim pertinet, hoc ad speculationem, seu simplicem narrationem.

9 Tertia actio est auxilium, consilium, operam, fauorem, promissionem verbis, vel scriptis, re, vel facto, aut alio quouis modo directè, vel indirectè, principaliter, vel incidenter præstare, complices esse, seu quauis ratione se immiscere circa electionem futuri Pontificis Papa adhuc viuente, & inconsulto; nisi fortè id, quamprimum cõmodè poterunt, reuelauerint Papæ pro tempore existenti, aut alteri ad hoc deputato; ista actio pluribus verbis exprímitur in præcitata Bulla, ibi, *Quòdque similes sententias censuras, & pœnas respectiuè incurrerint, & incurrant ipso iure, & facto, ac sine alicuius sententiæ prolatione, omnes & singuli etiam, vt præmittatur qualificati, & dignitatibus huiusmodi præditi, cuiusuis sexus, & ordinis existant, qui per se, vel alium, seu alios à die nostræ ad Summi Apostolatus apicem assumptionis, vsque in hanc diem in præmissis, aut eorum aliquo quoduis auxilium, consilium, vel fauorem, seu operam, verbis, vel scriptis, aut re, vel facto, seu promissione, pollicitatione, suasione, vel his omnibus insimul, aut quouis alio modo, directè, vel indirectè, principaliter, vel incidentaliter præstiterint, seu in futurum quoties etiam successorum nostrorum Romanorum Pontificum tempore prestabunt, aut in premissis mediatores, proxenetę, Nuncij, Mandatarij, Procuratores, seu Trapezitę fuerunt, vel in posterum, vt prefertur: erunt seu aliàs se in premissis quouis modo intromiserint, vel immiscuerint, seu in posterum, etiam tempore successorum huiusmodi habebunt, nisi ea nobis, aut successoribus nostris quorum tempore id continget, vel alteri cui id per nos, vel successores predictos commissum fuerit, per se, vel alium, seu alios cumprimùm commodè potuerunt, reuelarint, etiamsi in præmissis aliquod aliud auxilium, consilium, vel fauorem*, &c.

10 Sed modò dubium est primò, vtrum qui alteri consilium dat, vt agat de electione Summi Pontificis, statum in excommunicationem incidat. Respondeo negatiuè, quia hæc est actio accessoria, vt patet ex illis verbis, *in præmissis, aut eorum aliquo quouis auxilium, consilium,*

vel

vel fauorem, &c. ob actionem autem accessoriam non incurritur excommunicatio nondum posita actione principaliter prohibita.

Addo neque in excommunicationem incidere, statim ac secuta est actio principalis, sed quando commodè potuit admonere Pontificem, vel alium ad hoc deputatum, & non admonuit, censura enim non est imposita absolutè, ob actiones accessorias, sed sub hac conditione, nisi hoc reuelauerint, cum primùm commodè potuerint, vide quæ in simili dixi *de excommunicatione*, que ob duellum contrahitur *puncto 50. disp. 2. quæst. 2. de censuris in particulari.*

11 Quarta actio est, impugnare istam constitutionem dicendo esse iniustam, inualidam in totum, vel in partem, sic enim in dicta Bulla decernitur, §. 5.

TERTIA PROPOSITIO.

12 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli tam masculi, quàm fœminæ, tam Laici, quàm Ecclesiastici, etiamsi Regia, vel Imperiali dignitate fulgeant, nam Paulus IV. hos omnes apertissimis verbis exprimit, & comprehendit *in* §. 2. *vers. Nec non quoscumque*, &c.

An autem præfati delinquentes alias pœnas in eadem Bulla sancitas statim incurrant, constat ex dictis *de legibus*, vbi regulas generales tradidi.

QVARTA PROPOSITIO.

ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est; nam Paulus *in præcitata Bulla*, sic ait, *& ab excommunicatione, & maledictione huiusmodi, per alium, quàm per nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, præterquam in mortis articulo, absolui non possint.*

R QVÆ

QVÆSTIO III.

De excommunicatione contra Dominos temporales, & Officiales Ciuitatis in qua electio Summi Pontificis facienda est.

SVMMARIVM.

1 *Domini temporales non seruantes præscripta Sede Apostolica vacante ligantur excommunicatione.*
2 *Enumerantur ea quæ seruanda sunt à Dominis temporalibus Sedevacante.*
3 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
4 *Assignatur subiectum eiusdem.*
5 *Absolutio istius excommunicationis non est reseruata.*

QVatuor in hac quæstione explicabo; primò, an præfati Domini, & Officiales sint ipso facto excommunicati; secundò, quænam sit materia illius excommunicationis; tertiò, quòdnam sit subiectum seu quinam Domini, & Officiales huic censuræ subijciantur; quartò, an absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DOmini temporales, & alij Rectores, & Officiales Ciuitatis, in qua electio Summi Pontificis facienda est, ligantur excommunicatione, si obseruari non faciant ea, quæ præscribuntur *in cap. vbi periculum, de electione*, nam in præfato capite statuitur, vt Domini, & Officiales illius Ciuitatis in qua mortuus est Summus Pontifex, & in qua electio noui Pontificis facienda est, præstent iuramentum personaliter coram Clero, & populo Ciuitatis, quo iurent se obseruaturos, & obseruari facturos ea, quæ in præcitato textu habentur, etsi ea non obseruauerint, cuiuscumque sint status, & conditionis, omni cessante priuilegio, excommunicationem ipso facto incurrant; sint perpetuò infames, inhabiles ad dignitates, & officia, feudis,

feudis, & bonis Ecclesiasticis priuati, & Ciuitas sit interdicta, & priuata Episcopo.

2 Quæres quænam in præfato cap. contineantur, quorum obseruantiam Domini temporales procurare debent.

Respondeo plura contineri, Primò, vt Electio post decem dies ab obitu Pontificis celebretur in Ciuitate, in qua Pontifex cum sua Curia residebat; si verò perijt extra Ciuitatem, in qua cum sua Curia non residebat, electio fiat in Ciuitate in cuius territorio Pontifex ex hac vita migrauit, nisi fortè ea Ciuitas interdicta sit, aut rebellis contra Romanam Ecclesiam; tunc enim electio facienda est in alia proximiori Ciuitate, quæ huiusmodi vitio non sit infecta.

Secundò, vt nullus ad Cardinales in Conclaui existentes accedat, exceptis seruientibus, nec ipsos secretò alloquatur, vel nuncium mittat, vt ex dicendis *quæst. proximè sequenti*, constabit.

Tertiò, vt si Cardinales intra tres dies postquam Cõclaue ingressi fuerunt Pontificem nõ elegerint, vnicũ ferculum tam in prandio, quàm in cœna quinque dierum spatio recipiant, quibus diebus elapsis, si electio secuta non fuerit, panis solùm, vinum, & aqua tribuatur donec electionem perfecerint.

Existimo tamen Cardinales non teneri sub mortali hanc regulam de abstinentia à cibis obseruare, quia Pontifex non vtitur forma loquendi præceptiua sub mortali; ait enim *vnico ferculo sint contenti*, & infrà, *ex tunc tantummodo panis, vinum, & aqua ministretur eisdem, donec eadem prouisio subsequatur*: Ergo si aliquid aliud ipsis ministretur, vesci possunt, quia vetitum est potius ministrare, quàm recipere, & frui.

Quartò, vt Cardinalis superueniens post ingressum aliorum in Conclaue, & nondum facta electione, admittatur in eodem negotio, in illo statu, in quo ipsum inuenerit, vide præcitatum textum, §. *hoc sacro*.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MAteria istius excommunicationis consistit primò in omissione, seu negligentia ad faciendum obseruari ea, quæ in præfato capite circa Summi Pontificis creationem præscribuntur; verum tamen est non sufficere quamlibet negligentiam, sed requiri grauem, & sufficiētem ad mortale peccatum, excommunicatio enim non incurritur, nisi ob mortale peccatum.

Secundò, in commissione fraudis in ijs, vel circa quæ in prędicto capite circa præfatam creationem decernuntur. Hæc propositio, patet ex illis verbis, *Quòd si præmissa non diligenter obseruarint, aut si fraudem in eis, vel circa ea commiserint, cuiuscumque sint praeminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 SVbiectum istius excommunicationis, sunt omnes Domini, alijsque Rectores, & Officiales illius loci, in quo Summi Pontificis electio facienda est, delinquentes contra istam constitutioné, vt patet, tum ex præcitatis verbis, *Cuiuscumque sint praeminentia*, &c. tum ex illis, *Domini, alijque Rectores, & Officiales Ciuitatis illius.*

Hinc sequitur non solum Laicos, verùm etiam Ecclesiasticos cõtra istam constitutionem delinquentes affici excommunicatione huius capitis, quia textus generaliter loquitur de Dominis, Rectoribus, & Officialibus illius Ciuitatis, in qua Romani Pontificis facienda est electio, cuiuscũque sint præeminentiæ conditionis, aut status.

QVARTA PROPOSITIO.

5 ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est, quia in præfato textu nullum adest verbum, quod reseruationem significet; an autem interdictum locale positum

tum contra Ciuitatem, prædictorum Dominorum auferri possit à Confessario, vel Episcopo, constat ex regulis generalibus traditis *de censuris in genere*, vbi negatiuè responsum fuit.

QVÆSTIO IV.

De excommunicatione contra eos, qui Cardinalibus in Conclaui existentibus, litteras, vel nuncium mittunt, vel secretò loquuntur.

SVMMARIVM.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*

2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*

3 *Litteras mittens Cardinali in Conclaui existenti, non ligatur excommunicatione, si litteræ ad Cardinalem non perueniunt.*

4 *Litteras Cardinali in Conclaui existenti mittens ligatur excommunicatione, siue secretè, siue publicè mittat.*

5 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*

6 *Cardinales in Conclaui existentes non ligantur excõmunicatione, secretè inter se loquendo, aut nuncium, & litteras ad se mittendo.*

7 *Cardinales recipientes nuncium, vel litteras, vel loquentes, cum secretò loquentibus grauiter peccant, sed non ligantur excommunicatione.*

8 *Cardinalium famulus in Conclaui existentium alloquens, non ligatur excommunicatione.*

9 *Recipiens litteras in Conclaue missas, quandònam ligetur excommunicatione.*

10 *Mittens Scripturam in Conclaue ligatur excommunicatione, etiamsi Scriptura non agat de Summi Pontificis electione.*

11 *Scripturam mittens in Conclaue, ligatur excommunicatione, etiamsi ea Scriptura aliquid, aliud inuoluat, aut credat fore, vt non legatur.*

12 *Litteras, seu scripta deferens in Conclaue non ligatur excõmunicatione.*

13 *Scri-*

13 *Scripturam breuem, seu modicum chirographum mittens in Conclaue, ligatur excommunicatione.*

14 *Absolutio istius censura, an reseruata sit.*

EXplicandum est primò, an præfati excommunicatione ligentur; secundò, quænam sit istius excommunicationis materia; tertiò, quòdnam sit subiectum; quartò, vtrùm absolutio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MIttens litteras, vel nuncium Cardinali in Conclaui existenti, aut ipsum secretò alloquens excõmunicationis pœnam incurrit; hæc propositio, patet ex capite *vbi periculum de elect.* ibi, *nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nunciũ mittere, vel scripturam, qui verò contrà fecerit, scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretò loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.*

SECVNDA PROPOSITIO.

MAteria istius excommunicationis, sunt tres actiones, quas Summus Pontifex interdixit ne electio Papæ impediatur, aut perturbetur.

Prima actio est mittere nuncium Cardinalibus in Conclaui existentibus, secunda, mittere scripturam, tertia secretò loqui.

2 Sed modò dubium est, primò, vtrum ad incurrendum istam excommunicationem, satis sit mittere scripturam, vel nuncium, qui non perueniat ad eum ad quem mittebatur, vt quia nuncius in Conclaue, vel ad eius fenestellam non fuit admissus, aut quia fuit alia ratione impeditus ne fungeretur munere, cuius causa mittebatur.

Respon-

Respondeo ex vi præfati textus, opus esse vt perueniat ad eum ad quem mittebatur. Ratio est, tum quia verba cum effectu intelligenda sunt, *l.1.§.hæc verba,ff.quod quisque iuris,l.quoties, ff.qui satisd. cog.* & *cap.si à iudice de appellat.lib.6.* tum quia sicut Religiosus scribens litteras Monialibus non incurrit excommunicationem editam contra quosdam religiosos scribentes Monialibus litteras si litteræ ad Moniales non perueniunt, vt docui *in tract.de clausura*, dum loquerer de excommunicationibus, quæ ob violationem Clausuræ contrahuntur, ita, &c.

Ex quo sequitur eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui litteras alicui Cardinali scripsit, sed illæ ad Cardinalem non peruenerunt, etiamsi fortè is, qui eas intercepit, eidem Cardinali significauerit, quid in ipsis contineatur.

Ratio est, quia effectus ex parte mittentis non est consumatus, hoc tamen intelligitur, modò is, qui eas intercepit, non significet contenta in litteris de mandato illius qui litteras miserat; is enim munere nuncij fungeretur.

3 Secundò dubium est, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam necesse sit, vt nuncius, vel scriptura secretò mittatur. Respondeo duplicem esse DD. sententiam.

Prima sustinet opus esse, vt nuncius, vel scriptura secretò mittatur. Ratio est, tum quia ad incurrendam istam excommunicationem, ob locutionem non satis est publicè loqui (in textu enim dicitur *secretò loquendo*;) ergo neque satis est publicè mittere scripturam, vel nuncium. Hæc consequentia probatur, quia quando in aliquo statuto multa prohibita recensentur, & vltimo prohibito, adiungitur qualitas aliqua restrictiua, illa qualitas restrictiua refertur ad omnia priùs enumerata, sed locutionis, quæ vltimo loco in præfato textu prohibetur, additur qualitas restrictiua, vt secretò fiat. Ergo eadem qualitas refertur ad actiones priùs interdictas, id est ad missionem nuncij, & scripturæ, tum quia in materia pœnali strictior interpretatio facienda est, quantum patitur contextus verborum; contextus

autem

autem verborum patitur, vt illa particula *ſecretò*, referatur ad omnia antecedentia, ita Syluester *verbo excom.* 9. §. 11. *num.* 34. Angelus *verbo excom.* 7. *caſu* 13. Tabiena *excom.* 5. *caſu* 16. Geminian. Ioannes Andreas, & Archid. *in cap. vbi periculum citato.*

Secunda ſententia, quæ mihi vera videtur, aſſerit ad incurrendum præfatam excommunicationem non requiri, vt ſcriptura, vel nuncius ſecretò mittatur. Ratio eſt, quia omiſſio Scripturæ, vel nuncij abſolutè prohibetur, & illa particula *ſecretò* additur tantùm modo locutioni, vt patet conſideranti verba textus, ita Caiet. *verbo excom. cap.* 55. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 121. §. 11. Suarez *de cenſuris diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 3. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſito* 2. *num.* 54 S. Antoninus Paludanus, Martinus Ledeſma, & alij.

4 Ex noſtra ratione, patet reſponſio ad argumenta primæ ſententiæ, prædictis addendum eſt, quòd licet prima ſententia alicui probabilis fortè videri poſſit, ex vi præcitati, cap nihilominus ex diſpoſitione Pij IV. mittens nuncium, aut litteras, aut cuiuſuis generis ſcripta, ligatur excommunicatione, ſiue ſecretò mittat, ſiue publicè, vt ad finem huius quæſt. explicabo.

TERTIA PROPOSITIO.

5 SVbiectum iſtius excommunicationis ſunt illi, qui nuncium, vel ſcripturam mittunt, aut ſecretò loquuntur, cum Cardinalibus in Conclaui exiſtentibus, vt conſtat ex præcitato textu. Hoc tamen intelligitur, & limitatur, niſi id fiat de conſenſu omniũ Cardinalium in Conclaui exiſtentium, circa ea quæ pertinent ad electionem tunc inſtantem. Ratio iſtius limitationis eſt, quia in præcitato textu facultas datur Cardinalibus, vt poſſint aliquem de conſenſu omnium Cardinalium, ibi præſentium admittere pro ijs, quæ ad electionis inſtantis negotium pertinent, vt ſi vocarent Iuriſperitum, Tabellionem, vel Religioſum cauſa electionis, ita Gloſſa *in cap. vbi periculum*, §. *vocarentur*. Sayrus *loco citato*, *num.* 2.

Ex

Ex dictis sequitur, primò eum, qui scripturam defert non affici excommunicatione huius textus, modò ipse non loquatur secretò; aliud enim est deferre, aliud mittere, & à diuersis præsertim in materia pœnali, non valet illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, l. inter copulantem, §. sacram. ff. de verborum oblig. & l. naturalem, §. nihilominus, ff. de acquir. poss.*

Secundò, Episcopos, Prælatos, aliosve cuiuscumque conditionis, & status affici excommunicatione præcitati capitis mittendo publicè, vel secretò nuncium, vel scripturam, aut secretò loquendo, quia verba textus generalia sunt.

6 Sed modò dubium est, primò vtrum ipsimet Cardinales in Conclaui existentes afficiantur ista excommunicatione secretè inter se loquendo, aut famulum, vel scripturam mittendo. Respondeo negatiuè, quia textus intelligitur de illis, qui extra Conclaue existunt, vt colligitur ex præcedentibus verbis, ibi *nulli ad eosdem Cardinales, aditus pateat*, ita Caiet. Filliucius, Sayrus, & Suarez locis citatis.

7 Secundò dubium est, vtrum ipsimet Cardinales recipientes nũcium, aut litteras, aut colloquentes cum secretò loquentibus grauiter peccent, & afficiantur pœna excommunicationis præfati capitis.

Respondeo, grauiter peccare quoties aduertunt eum, qui secretò loquitur, aut qui nuncium, vel litteras misit, non habuisse iustam, & sufficientem causam ad hæc præstanda. Ratio est, quia qui delicto alterius cooperatur peccat pro qualitate delicti cui cooperatur, vt patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis*; non tamen incurrunt excommunicationem in præfato cap. contentam; quia ea lata est in mittentes, nuncium, vel scripturam Cardinalibus, aut cum eis secretò loquentes, non verò in ipsos Cardinales recipientes nunciũ, vel scripturam, vel secretò colloquentes, quantum est ex vi huius textus præcisè; incurrunt tamen aliam Pij IV. recipiendo nuncium, vel scripturam, de qua statim differam.

Dices, participant in crimine criminoso ob quod lata est excommunicatio, participans autem in crimine criminoso incurrit eamdem

S excom-

excommunicationem, *cap. nuper de sent. excommun.* Respondeo iuxta alibi dicta ob participationem in crimine criminoso non incurri excommunicationem à participante, nisi is, cùm quo participat, iam contraxerit excommunicationem, & sit excommunicatus vitandus, vt ostendi in tractatu *de censuris in particulari in explicatione, cap. nuper de sent. excommunicationis*; nam post extrauagantem *Ad euitanda*, licitum est participare cum excommunicato tolerato.

8 Tertiò dubium est, vtrum secretò loquens cum famulis Cardinalium in Conclaui existentibus, ligetur hac censura. Respondeo negatiuè, quia in præfato textu, excommunicantur secretò loquentes, cum Cardinalibus, vel cum aliquo ipsorum; famuli autem Cardinalium non sunt Cardinales, & in materia pœnali non est facienda extensio vltra propriam verborum significationem, *l. cum quidam, ff. de liber. & posthum. cap. renouantes 22. dist. 10. cap. odia de reg. Iur.*

Hoc tamen limitandum videtur, modò non loquatur cum famulis, imponendo eis, vt illud referant Cardinalibus, in hoc enim casu ligari videtur excommunicatione, nō tanquam secretò loquens cum Cardinalibus, sed tanquam mittens nuncium; sicut enim tradens famulo Cardinalis scripturam Cardinali referendam, dicitur mittere scripturam Cardinali; ita etiam loquens cum famulo Cardinalis de re aliqua, vt eam referat Cardinali, dicitur mittere nuncium, secùs dicendum est, si loquatur cum famulo Cardinalis, absque præfata intentione, etiamsi fortè famulus auditum ab ipso significet, & referat Cardinali; tunc enim non dicitur mittere nuncium iuxta strictam verborum significationem.

Quartò dubium est, vtrum requiratur consensus omnium Cardinalium, vt quis excusetur ab excommunicatione alloquendo Cardinales in Conclaui existentes. Respondeo solutionem constare ex supradictis *disp. 1. quæst. 3. num. 7.*

Hæc dicta sint ad intelligendum, *cap. vbi periculum, de elect.* in quo extat excommunicatio non reseruata.

9 Ob-

9 Obseruandum tamen est præter dictam excommunicationem, aliam additam fuisse à Pio IV. anno 1562. in Bulla 63. in ordine, quæ incipit, *In eligendis Ecclesiarum Prelatis*, §. *litteras*, in qua constitutione Summus Pontifex sub excommunicatione ipso facto incurrenda, & Sedi Apostolicæ reseruata prohibet litteras, aut scripta cuiusuis generis, seu nuncium, vel notam, aut signum ad eos, qui in Conclaui sunt, mittere, seu recipere; aut contrà è Conclaui ad eos qui foris erunt, ibi, *Litteras verò, aut cuiusuis generis scripta, ad eos qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, aut recipere, aut contra è Conclaui ad eos, qui foris erunt nullo modo liceat. Qui contrà fecerint, quacumque dignitate, etiam Cardinalatus honore præfulgeant, pœnæ excommunicationis latæ sententiæ subiaceant, absoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reseruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti, vltra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.*

Ex quo patet differentia inter istam, & præcedentem excommunicationem, primò, quod ista est reseruata Summo Pontifici, illa nequaquam; secundò, in ista non solum prohibitum est mittere litteras, scripta, & signa, verùm etiam illa recipere; in illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus, tertiò in illa prohibitum est sub excommunicatione secretè loqui, in hac verò constitutione prohibitum est quidem, sed non sub censura, vt patet ex illis verbis, *Clauso Conclaui nulli ad Colloquium etiam extrà portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & vrgentissima causa à maiori parte Collegij approbata admittantur*. Quamobrem secretò loquens incurrit quidem excommunicationem, non tamen reseruatam.

An verò hæc Censura incurratur antequam scriptura, vel nuncius ad eum perueniat, ad quem mittebatur, patet ex supradictis, *num.* 2.

10 Sed modò dubium est, primò, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam opus sit, vt scriptura tractet de re ad Pontificis ele-

ctionem pertinente. Respondeo id non requiri, sed sufficere quamlibet scripturam. Ratio est, tum quia Summus Pontifex ad praecauenda pericula, prohibet mitti, vel recipi scripta cuiusuis generis, ibi, *Litteras verò, aut cuiusuis generis scripta*. Tum quia, sicut prohibetur quælibet locutio cum Cardinalibus, ita etiam cuiuslibet scripturæ transmissio. Addo sub eadem excommunicationis pœna prohibitum esse nuncium, notam, aut signa mittere, etiamsi illa signa nota sint tantummodo mittenti, & ei ad quem mittuntur, vt si quis cum aliquo, qui Conclaue ingressus est, confingat quosdam characteres, aut signa, vt alter intelligat, certum quid significare, quoties tale signum dederit.

11 Addo illum affici excommunicatione, qui aliquid scriptura inuoluit, illudque in Conclaue mittit, etiamsi timeat fore, vt illa scriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquod scriptum ad eos, qui in Conclaui existant, & sicut mercator retinens folia libri vetiti ad inuoluendum caseum, afficitur excommunicatione lata contra retinentes libros vetitos, vt cum communi Doctorum sententia docui in explicatione *Bullæ Cœnæ*, ita, &c. secùs si mittantur libri, aut chartæ typis impressæ, vel papyrus necessaria ad aliquid inuoluendum, hæc enim non vocantur litteræ, vel scripta. Hæc tamen intellige, nisi mittantur tanquam signum ad aliquod significandum ex præuia conuentione, vt dictum est *num*. 10.

12 Secundò dubium est, vtrùm deferens litteras, seu scripta, incurrat excommunicationem istius constitutionis. Respondeo negatiuè, etiamsi alloquatur ipsum, ad quem litteras defert; Ratio est, quia aliud est mittere nuncium, scripturam, aut signum, aut recipere; aliud verò deferre, hic tamen incurrit excommunicationem, *cap. vbi periculum*, si secretò loquatur, vt suprà dictum est.

13 Tertiò dubium est, vtrum mittens, vel recipiens modicum chirographum, & valde breuem scripturam, vinculo huius censuræ obstringatur. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, tum quia paruitas materiæ semper excusat à mortali, consequenter etiam ab excom-

communicatione, quæ ob peccatum mortale incurritur, tum quia legens octo, vel decem lineas libri ob hæresim damnati, non afficitur excommunicatione lata contra legẽtes libros Hæreticorum, etiamsi in illis paucis lineis insertus sit error, cuius causa liber ille damnatus fuit, ergo multo minus in præfatis casibus incurrit excommunicationem mittens, vel accipiens breuissimum chirographum.

His non obstantibus omnino sustinendum est, tam recipientem, quàm mittentem breue chirographum, in præfatis casibus vinculo excommunicationis ligari; ratio est, tum quia prohibitio generalis est; non solum enim prohibentur litteræ, verum etiam scripta cuiuscumque generis notæ, & signa; huiusmodi autem chirographum cõprehenditur sub nomine scripti cuiusuis generis, vel saltem sub nomine notæ, aut signi; tum quia vbi est eadem ratio, debet etiam esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud*, *C. de sacros. Eccles.* & *l. à Titio, ff. de furtis*. Ratio autem ob quam illa excommunicatio lata est, militat tam in breui chirographo, quàm in longiori, cùm inde arripi possit occasio impediendi liberam futuri Pontificis electionem.

Ad primam rationem dubitandi. Respondeo in hoc casu non adesse paruitatem materiæ, sed materiam ipsam sufficiẽtem ad mortale, & ad censuram incurrendam, vt patet ex rationibus à me allatis.

Ad secundam negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia illa excommunicatio lata est contra legentes libros hæreticorum, qui autem paucas lineas legit, non dicitur moraliter loquendo librum legere, consequenter ratione paruitatis materiæ à mortali, & à censura excusatur, qui verò breue chirographum in Conclaue mittit, vel recipit, dicitur recipere aliquod scriptum, notam, vel signum, quod est materia istius excommunicationis, consequenter non excusatur à mortali, & ab excommunicatione.

QVAR-

QVARTA PROPOSITIO.

14 Absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est. Ratio est, quia Gregorius X. qui hanc excommunicationem in Concilio Lugdunensi edidit, *cap. vbi periculum citato*, absolutionem non reseruauit, secùs dic de excommunicatione Pij IV. vt dictum est, *num.* 8.

QVÆSTIO V.

De excommunicatione contra occupantes bona Cardinalium in Conclaui existentium, aut etiam alibi.

SVMMARIVM.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Inuadens domum alicuius Cardinalis, non incurrit istam excommunicationem, nisi etiam aliquid rapiat, an autem aliam incurrat, explicatum est in tract. de censuris in particulari.*
4 *Inuadens domum alicuius Cardinalis armata manu incurrit excommunicationem, etiamsi vox non prodierit ipsum in Papam electum fuisse.*
5 *Vulnerans aliquem in domo Cardinalis, postquam eam domum armata manu inuasit excommunicationem incurrit.*
6 *Explicatur subiectum istius excommunicationis.*
7 *Excommunicatio lata ob inuasionem domus Cardinalis an reseruata sit.*
8 *Inuadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrat.*

Ne

NE à consueto tractationis vsu recedam, quatuor explicabo, primò, vtrum extet ista excommunicatio, secundò, quænam sit istius materia; tertiò, quodnam sit subiectum; quartò, vtrum absolutio reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OCupantes bona Cardinalium in Conclaui existentium, aut etiam aliàs ipsorum domum inuadentes, & aliquid hostiliter diripientes, aut aliquem ibi existentem vulnerantes anatemati subijciuntur.

Ista excommunicatio lata fuit priùs in Concilio Cõstantiensi *sess.* 41. *in Decreto, omnis ætas*, contra eos qui violenter occupant res electi in Papam, aut Cardinalium electorum, aliorùmque in Conclaui existentium; verum quia fortè Decretũ Concilij Constantiẽsis omnino receptum non fuerat, Leo X. in Bulla 16. quæ incipit *Temerariorum*, confirmans constitutionem Honorij III. & Bonifacij VIII. *in cap. fœlicis, de pœnis, in 6.* extendit dictam constitutionem ad eos, qui armata manu inuadunt domum alicuius Cardinalis, & aliquid violenter, hostiliter rapiunt, aut aliquem ibi existentem vulnerant, aut ad huiusmodi delictum mandato, aut consilio cooperantur, aut ratum habent, vt patet ex verbis Bullæ Leonis X. §. 3. ibi, *Et nihilominus constitutiones easdem cum omnibus, & singulis in eis contentis censuris, & pœnis, ad omnes, & singulas personas cuiuscumque status, conditionis, & excellentiæ existentes, qui alicuius dictorum Cardinalium domum, tam tempore dicti Conclauis, etiamsi in Romanũ tunc Pontificem sit electus, quàm alias, quandocumque, & ex quacumque causa armata manu inuadẽtes, & in ea violenter, hostiliter aliquid diripientes, aut quempiam ex iuibi existentibus vulnerantes, & eorum socios, & qui id fieri mandauerint, vel factum eius nomine ratum habuerint, ac ipsis inuasoribus, consilium in præmissis, vel fauorem præstiterint, & defenderint extendimus, & ampliamus.*

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis consistit in actionibus in hac Bulla expressis; Prima actio est, armata manu inuadere domum alicuius Cardinalis, & aliquid violenter, & hostiliter rapere, is autem dicitur hostiliter rapere, qui hostili modo rapit, seu tanquam hostis, seu publicè, & manifestè, vt in simili dixi *in Bulla Cœnæ, quæst.12.punct.1 num.6.*

3 Rogabis primò, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem satis sit, vt quis armata manu inuadat domum Cardinalis, an etiam requiratur, vt aliquid violenter tanquam hostis rapiat.

Respondeo, vtrumque requiri si loquamur de excommunicatione, quàm hic explicamus. Ratio est, quia Summus Pontifex loquitur per particulam coniunctiuam, *&* ibi, *armata manu inuadentes, & in ea violenter, hostiliter aliquid diripientes*; natura autem dictionis *&*, est cõiungere, & copulare antecedentia cum subsequentibus, non verò disiungere, & separare, *l.Titia Textores, §. nibil, ff. de legat. l.si hæredi plures, ff. de condit.instit.& l.si quis ita stipulatus, ff. de verborum obligat.*

Hinc sequitur eum non affici excommunicatione Bullæ Leonis X. citatæ, qui aliquid è domo Cardinalis violenter, & hostiliter rapit, nisi etiam illam armata manu inuaserit.

Secundò eum non subijci huic excommunicationi, qui titulo lætitiæ, & ex rationabiliter præscripta voluntate Cardinalis in Papam electi, domum ipsius diripit, quia hoc non facit tanquam hostis, in Concilio tamen Constantiensi citato id vetitum erat, etiamsi fieret prætextu lætitiæ.

Tertiò eum non ligari hac censura, qui spoliat cubiculum Papæ in Conclaui constructum, nam Bulla Leonis loquitur de inuadentibus, & diripientibus domum, quod verificatur de domo extra Cõclaue posita. Dixi in responsione, si loquamur de excommunicatione, quam hic explicamus, nam si loquamur de excommunicatione lata contra hostiliter insequẽtes Cardinales *in cap.fœlicis, de pœnis in 6.*

quam

quam Leo X. in hac Bulla confirmauit, perſpicuum eſt illum, qui hoſtiliter inuadit domum, in qua Cardinalis exiſtit, excommunicatione affici, etiamſi nihil violenter diripiat, vt patet ex dictis in *Bulla Cœnæ*, *Canone* 11. *quæſt*. 12. *puncto* 1. *num*. 6. *& ſeqq*.

4 Rogabis ſecundò, vtrum ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, vt inuaſio fiat, dum Cardinalis in Conclaui exiſtit, & de ipſo prodit vox quod in Pontificem ſit electus.

Reſpondeo negatiuè, ſed ſatis eſſe quouis tempore fiat, quia Leo X. generaliter loquitur, ibi, *Qui alicuius dictorum Cardinalium domum tam tempore dicti Conclaui, etiamſi in Romanum tunc Pontificem ſit electus, quàm alias quandocumque, & ex quacumque cauſa*.

Secunda actio eſt, vulnerare aliquem ex ijs, qui in domo Cardinalis exiſtunt, quamobrem ſi quis armata manu inuadat domũ Cardinalis, & aliquem ibi exiſtentem vulneret, afficitur excommunicatione, etiamſi nihil inde rapiat, quid autem ſignificet verbum vulnerare, patet ex dictis in expoſitione *Bullæ Cœnæ*.

5 Rogabis, vtrum iſta excommunicatio incurratur ab omnibus qui aliquem vulnerant in domo Cardinalis. Ratio dubitandi pro parte affirmatiua eſt, quia iſta actio eſt diſtincta à prima, & exprimitur per particulam diſiunctiuam *aut*; ad verificandam autem propoſitionem diſiunctiuam ſufficit alteram partem veram eſſe, *l. ſi hæredi plures, ff. de condit. inſtitut*. & *l. ſi quis ita ſtipulatus in fine, ff. de verbor. oblig*.

His non obſtantibus. Reſpondeo iſtam excommunicationem incurri ab ijs qui aliquem in domo Cardinalis exiſtentẽ vulnerant poſtquam eam domum armata manu inuaſerunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex loquitur de ijs, qui domum Cardinalis armata manu inuadunt, & ſimul aliquid hoſtiliter rapiunt, aut aliquem vulnerant, quapropter dictio illa, *aut*, non eſt diſiunctiua reſpectu inuadentium, ſed reſpectu rapientium, ita, vt ſufficiat rapere, aut vulnerare poſt inuaſionem domus, hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Tertia actio eſt, ſocium eſſe, id eſt, participem eſſe delicti, quod committitur aliqua prædictarum duarum actionum. Quarta eſt mandare.

dare. Quinta ratum habere factum suo nomine; Sexta consilium, vel fauorem præbere, & defendere.

TERTIA PROPOSITIO.

6 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt, nam Summus Pontifex in præfata Bulla generaliter loquitur, ibi, *Ad omnes, & singulas personas cuiuscunque conditionis, status, & excellentia existentes.*

QVARTA PROPOSITIO.

7 ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est. Ratio est, quia licet in præcitata Leonis X. Bulla, nulla reseruationis mentio habeatur, nihilominus excommunicatio, *cap. fœlicis de pœnis, in 6.* reseruata est; ergo etiam ista excommunicatio reseruata est, nam Leo X. extendit excommunicationem, *cap. fœlicis*, cum omnibus ibi contentis ad eos qui aliquam ex actionibus in secunda propositione explicatis faciunt.

8 Secundò dubium est, vtrum præfati delinquentes præter excōmunicationem reseruatam, alias pœnas incurrant.

Respondeo, quamplures alias incurrere, vt bannum, infamiam, publicationem bonorum, priuationem beneficiorum, & alia, quæ *in cap. fœlicis citato*, recensentur. An autem istæ pœnæ incurrantur ante vllam Iudicis sententiam, constat ex dictis *de legibus*, vbi generales regulas tradidi.

QVÆSTIO VI.

De excommunicatione contra Cardinales simoniam committentes in electione Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committens in electione Papæ, excōmunicationem incurrit.*

2 *Assigna-*

2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Enumerantur ea propter quæ incurritur excommunicatio, faciendo contra contenta in hac Bulla.*
4 *Excommunicatio lata ob simoniam contractam causa electionis Papæ non incurritur, quouis tempore præfata simonia committatur, sed si committatur Sede vacante.*
5 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
6 *Absolutio istius excommunicationis reseruata est.*

EXplicabo primo loco, an ista excommunicatio extet, secundo quænam sit eius materia, tertio, quòdnam sit subiectum, quarto, vtrum eius absolutio reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COmmittens simoniam Sede vacante in electione Papæ excommunicationem, & alias pœnas incurrit, nam Iulij II. in Bulla quæ incipit, *cùm tam diuino*, non solum prohibet electionem Papæ simoniacè fieri; verum etiam electionem simoniacè factam absolutè, & omnino irritat, grauèsque pœnas tam sic electo, quàm eligẽtibus imponit, ac denique statuentes, disponentes, vel facientes, seu attentantes aliquid Sede vacante contra illam constitutionem, seu contrauenientes, excommunicationi subijcit, nonnulli tamen Doctores, quos retuli *disp.* 1. *quæst.* 2. §. *vnico*, putant hanc Bullam vsu receptam non esse, sed hoc ego ibidem reprobaui, vide quæ ibi tradidi, vbi de simoniaca electione prolixiùs egi.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis sunt sacrilegæ actiones in præfata Iulij II. Bulla prohibitæ, quarum prima est, contrauenire ijs, quæ in illa Bulla constituuntur; secunda est statuere, disponere, ordinare, facere, vel attentare aliquid Sede vacante contra

ea, quæ in dicta Bulla continentur; in Bulla enim dicitur, *Inhibentes, ne Apostolica Sede vacante prædictis contrauenire, vel contra præmissa, vel aliquid præmissorum statuere, disponere, & ordinare, vel aliquo modo facere, seu attentare præsumant, quocumque exquisito colore, vel causa sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, quam ipso facto incurrant, & à qua non nisi per Romanum Pontificem canonicè electum absolui possint, nisi in mortis articulo.*

3 Sed modò dubium est, quænam in dicta Bulla contineantur. Respondeo primò, primum, & præcipuum esse, cauere ne electio Papæ fiat cum hæresi simoniaca, dando aliquid, promittendo, vel recipiendo, per se, vel per alium, alioquin Cardinales huius criminis rei, excommunicatione ligantur; excommunicatio enim lata est contra Cardinales, qui prædictis contrauenire præsumunt, dando, promittendo, vel accipiendo pecunias, bona cuiuscumque generis, castra, officia, vel beneficia, seu promissiones, & obligationes per se, vel per alium, seu alios causa electionis.

Crimen simoniæ vocatur Hæresis, quia, qui huiusmodi crimen committit, spiritualia pretio æstimat, vel æstimare præsumitur.

Secundum est, vt non solum huiusmodi electio irrita sit, nec conualidetur per intronizationem, cursum temporis, adorationem, aut obedientiam Cardinalium; verum etiam sic electus sit ipso facto, absque alia declaratione priuatus Cardinalatu, dignitatibus, beneficijs, & pensionibus, sit Apostaticus, & tanquam simoniacus, & Hæresiarcha; ad prædicta omnia, & singula inhabilis habeatur; eamdem priuationem Cardinalatus, dignitatum, & beneficiorum incurrunt Cardinales simoniacè eligentes, nisi coniunxerint se alijs Cardinalibus infrà terminum octo dierum postquam fuerint ab eis requisiti.

Tertium est, licere, Cardinalibus omnibus Clero, Populo Romano, & omnibus officialibus impunè recedere ab obedientia Papæ simoniacè electi.

Quartum est, Cardinales posse brachium seculare implorare, si electus

electus per simoniam ingesserit se regimini vniuersalis Ecclesiæ.

Quintum est, vt omnes mediatores huiusmodi electionis simoniacæ, sint ipso facto priuati honoribus, beneficijs, ac bonis, ad similia inhabiles, tam actiuè, quàm passiuè, intestabiles, & eorum bona fisco, instar reorum criminis læsæ Maiestatis, ipso facto applicentur.

Sextum est, vt omnes obligationes simoniacæ in electione Papæ irritæ sint.

Septimum, vt Cardinales nō complices electionis simoniacæ possint alium eligere, adhibitis etiam alijs Cardinalibus complicibus simoniæ qui se cum ipsis coniungere voluerint.

Ex dictis facilè colligitur Cardinales affici excommunicatione, non solum si labem simoniæ committere præsumant in electione Papæ; verùm etiam si præsumant decernere electionem Papæ simoniacam, non fuisse inualidam, aut licitum non esse recedere à sic electo, aut si præsumant facere aliquid contra præmissa.

4 Rogabis, vtrum ista excommunicatio incurratur, quòuis tempore præfata actiones fiant. Respondeo incurri solum si fiant Sede vacante, sic enim decernitur in præfata Iulij II. Bulla, ibi, *Inhibentes omnibus, & singulis S.R.E. Cardinalibus ne Apostolica Sede vacante prædictis contrauenire, vel contra præmissa statuere*, &c. An autem incurratur excommunicatio lata à Paulo IV. patet ex supradictis *quæst.* 2. *num.* 3. *& seqq.*

TERTIA PROPOSITIO.

5 SVbiectum istius excommunicationis sunt Cardinales qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt Sede vacante; in Bulla enim dicitur; *Inhibentes postremò omnibus, & singulis S.R.E. Cardinalibus, qui pro tempore erunt, & eorum sacro Collegio, ne Apostolica Sede vacante*, &c. vide quæ suprà tradidi *disp.* 1. *quæst.* 2. *§. vnico*, vbi de simoniaca electione prolixè disserui.

QVARTA PROPOSITIO.

6 ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est, nam in Bulla Iulij II. dicitur, *A qua non nisi per*

Roma-

Romanum Pontificem canonicè electum absolui possint, nisi in mortis articulo.

QVÆSTIO VII.

De excommunicatione Gregorij XV. & sanctissimi D.N. Vrbani, contra Cardinales non seruantes formam in eligendo Summo Pontifice præscriptam, aut præsumentes aliquid facere, vel attentare contra ipsorum constitutiones.

SVMMARIVM.

1 *Assignatur materia istius excommunicationis.*

2 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*

3 *Absolutio excommunicationis contractæ ob violationem constitutionis Gregorij XV. circa electionem, reseruata est Papæ, nec vllus virtute cuiuslibet priuilegij excepto mortis articulo absoluere potest.*

TRia principaliter explicabo, primò quænam sit materia istius excommunicationis; secundò, quòdnam sit subiectum; tertiò, quis possit eius absolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria istius excommunicationis præcipua est, contrauenire formæ à Gregorio præscriptæ in electione Summi Pôtificis, quæ autem forma præscripta sit, constat ex supradictis, & patet ex ipsa Bulla, in qua non solum traditur forma electionis præcisè, verum etiam iuramenti, & deputationis Cardinalium ad suscipiendum infirmorum vota, præterea sub excommunicatione præcipitur, vt scrutinium bis singulis diebus peragatur, vt Cardinales non infirmi post tertium Campanæ sonum ad locum Conclauis solitum conueniant, vt secretum seruent, vt à pactionibus, conuentionibus, promissionibus, alijsque obligationibus, minis, signis, contrasignis suffragiorum, alijsque huiusmodi, tam respectu inclusionis, quàm exclusionis,

clusionis, seu suffragio dando, vel non dando abstineant, vt electio non fiat nisi clauso Conclaui, alioquin non teneat, vt electio nō fiat, nisi per secreta schedularum suffragia, vel per viam compromissi, vel quasi per inspirationem, iuxta formam ibi impositam, alioquin electio irrita sit, & inualida; in his omnibus casibus excommunicatio ipso facto imponitur, sub eadem excommunicationis pœna Cardinalibus prohibetur mutatio, alteratio, actio, vel etiam attentatio contra istam constitutionem, vel contra aliquid in ea contentum; vt autem exactior habeatur cognitio eorum, quæ in hac Bulla Cardinalibus præscribuntur, videnda sunt ea quæ tradidi *disp. 1. sub initio, vers. Breuis, & compendiosa enumeratio.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVbiectum istius excommunicationis sunt Cardinales contra istam constitutionem delinquentes; ipsi enim exprimuntur, & ab ipsis huius Bullæ obseruatio exigitur.

Addi potest casus in quo alij præter Cardinales hac censura ligantur, nempe ob electionem inualidam, quando electio celebrata fuit Conclaui nondum clauso, aut non seruata forma scrutinij, accessus, compromissi, & *quasi inspirationis;* tunc enim non solum Cardinales, verum etiam complices, & fautores laqueo excommunicationis irretiuntur: nam in Bulla dicitur, *tam ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliásque censuras, & pœnas, inuasoribus Sedis Apostolicæ, à sacris Canonibus, & constitutionibus Apostolicis impositas, pariter ipso facto incurrant.*

TERTIA PROPOSITIO.

3 ABsolutio istius excommunicationis reseruata est Summo Pontifici, nec vllus excepto mortis articulo etiam virtute alicuius priuilegij potest ab ea absoluere, nam in præfata Bulla dicitur, *A qua sicut ab alia quacumque in hac constitutione imposita, & irrogata, seu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipsi, quàm quilibet alius, siue S.R.Ecclesiæ Cardinalis, siue alia persona cuiuscumque gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ, à nullo, neque etiam*

à maiori

à maiori Pœnitentiario, cuiuscumque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit.

Hinc sequitur, primò Episcopum non posse absolutionem impẽdere, etiamsi delictum sit occultum; quamuis enim Episcopus possit à censuris Summo Pontifici reseruatis, & ob delictum occultum contractis, absoluere, ex Concilio Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. nihilominus ab ista non potest: quia Summus Pontifex absoluendi facultatem absolutè ademit, etiam maiori Pœnitentiario post editionem Tridentini.

Neque obstat dicere in hac reseruatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, consequenter non censeri derogatum priuilegijs Episcoporum in Tridentino concessis. Respondeo enim primò iuxta communiorem sententiam, non requiri mentionem Concilij Tridentini in concessionibus Summi Pontificis, vt patet ex dictis de censuris in particulari *disp.* 1. *quæst.* 22. dum loquerer de absolutione ab excommunicationibus *in Bulla Cœnæ*. Responderi potest secundò, in hac Bulla derogari omnibus Constitutionibus, & Decretis, etiam Conciliorum generalium huic Bullæ contrarijs, ibi *non obstantibus, quatenus opus sit,* &c. quæ derogatio extendi etiam videtur ad reseruationẽ huius cẽsuræ, cùm derogatio sit generalis, quatenus opus est.

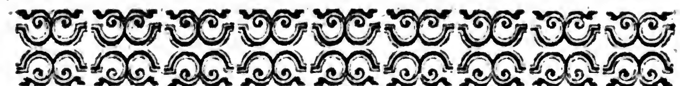
Secundò, sequitur, Religiosos nõ posse hoc tempore virtute suorum priuilegiorum ante istius Bullæ constitutionem concessorum, ab hac censura absoluere, vt patet ex allata ratione. An autem absolutio virtute, *Cruciatæ*, impendi possit, patet ex dictis *de legibus, de cessatione priuilegiorum*; & *ex dictis de absolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ*.

Tertiò sequitur absolutionem ab hac censura impendi posse, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauistis, *Do vobis facultatem qua absolui possitis ab omnibus excõmunicationibus cõtractis occasione Conclauis, seu creationis Pontificis*; tunc enim censetur data facultas Confessario, vt patet ex dictis *de Sacramentis*.

Ad Dei, Beatissimę Virginis, Sanctorumque omnium laudem.

FINIS.

AD

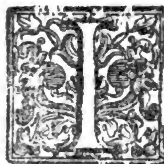

AD D. MARTINI BONACINÆ DE MORALI THEOLOGIA,

TOMOS TRES,

PARALIPOMENA POSTHVMA.

Typographus, Lectori beneuolo.

IS fuit omnium Doctorum mira consensione, & vnanimi iudicio, D. MARTINVS BONACINA; ea scriptorum eius moralium apud omnes appro-batio, vt dignum planè, iustùmque sit, tam boni doni nullam particulam præterire. Itaque cùm inter eius schedia, post tanti viri è viuis excessum, repertæ essent nonnullæ appendiculæ ad certa loca manu Autoris appositæ; visum est, ne illis quidem, tametsi exiguis, fraudasse Le-ctorem; sed potiùs illud Christi consilium nobis propositum existi-mare; *Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant*. Nam est in his quoque fragmentis, & veluti micis è plenè apparato conuiuio residuis, edule quid, & reficiendo ingenio accommodatum. Vsus porrò est Autor editione Lugdunensi anni 1629. in tres Tomos di-stributa; ad eamque pertinent numerales notæ paginarum, quibus

hæ accessiones sunt inserendæ, vt in singulis annotabitur. Quòd si quem ea editio deficit, parum interest. Nam numeri disputationum, punctorum, & quibus puncta subsecantur, singulis accessionibus adiuncti, prohibebunt aberratione, & vbi intexendæ sint, absque mora indicabunt. Hoc te, Lector, monitum debui, ac volui. VALE, & FAVE.

ADDI-

ADDITIONES AD BONACINÆ TOMVM PRIMVM,

Operi suo insertæ ab ipso Autore, dum adhuc superesset.

E Sacramentis in genere, disp. 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 1. *pag.* 8. *post hæc verba*, vt dictum est de scamno. *Adde*, ita Suarez 3. part. quæst. 66. in comment. art. 1.

Ibid. propos. 3. *fol.* 9. *num.* 12. *in fine. Adde.* Vide Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 4.

Ibid. num. 15. *post hęc verba*, Contra Ecclesiam Christi. *Adde*, Contrarium veritati formæ.

Et num. 17. qui præuidens inebriandum. *Adde*, qui præuidens se inebriandum.

Ibid. disp. 1. *quęst.* 6. *punct.* 2. *fol.* 32. *col.* 1. *propos. vnica, vers.* 1. *in fin. post verba*, Atque ex his. *Adde.* Ratio autem cur in infantibus non requiratur intentio propria, est, quia sicut non peccarunt propria voluntate, sed aliena; ita etiam saluari possunt aliena voluntate, id est, voluntate Ecclesiæ supplentis intentionem ipsorum.

De Confirmatione, disp. 3. *quęst. vnica, punct.* 4. *propos.* 2. *fol.* 68. *col.* 2. *num.* 11. *post hęc verba*. Ita Henriquez loco citato cap. 3. num. 4. *Adde* contra Venerum cap. 6. num. 11.

Disp. 4. *q.* 7. *punct.* 2. *fol.* 118. *de Sacramento Eucharistiæ, col.* 1. *num.* 10. *in fine. Adde.* Et ex professo tradit Rodriquez tom. 1. quæst. Regular. quæst. 56. art. 14.

De Pœnitentię Sacramento disp. 5. *quęst.* 5. *sect.* 1. *punct.* 9. *prop.* 2. *fol.* 190. *col.* 2. *num.* 3. *post hęc verba*, ita Caiet. 1. 2. quæst. 113. art. 3. *Adde* Valentia tom. 2. disp. 8. quæst. 5. puncto 5. Bellarm. lib. 2. de iustificat. cap. 16. *Et paulò post hęc verba*, contra Nugnum loco supra citato dubio 2. *Adde* Suarez 3. part. tom. 4. disp. 9. sect. 3. num. 3. *Et post hęc verba*

ba Coninchum loco citato concl. 1. num. 39. Scotum, & alios apud Suarez loco citato num. 3. & apud Vasquez 1.2. quęst. 13. art. 2. *Adde* apud Tannerum tom. 2. disp. 6. quæst. 5. dub. 4. num. 89.

De Pęnitentię Sacramento disp. 5. quęst. 7. puncto 4. §. 1. fol. 265. col. 2. num. 17. vers. Finem post verba. Et quamuis Vasquez loco citato n. 3. *Adde* Henriquez lib. 7. cap. 12. num. 4. Suarez de pœnit. disp. 28. sect. 8. assert. 3.

De Sacramento Ordinis, disp. 8. quęst. vnica, punct. 4. fol. 323. col. 1. num. 30. in fine. Adde vide dicenda tom. 3. disp. 3. quæst. 1. punct. 11. n. 22.

De Sponsalibus quęst. 1. puncto 6. propos. 2. fol. 348. num. 18. in fine, col. 2. vbi legitur, ita Sanchez disp. 48. Henriquez cap. 13. num. 3. & alij, quos sequitur Gutierrez cap. 27. num. 3. *Debet legi.* Vide Sanchez disp. 48. Henriquez cap. 13. num. 3. & alios quos sequitur Gutierrez cap. 27. num. 3.

De Matrimonio quęst. 2. punct. 6. fol. 368. col. 1. num. 7. post vers. 18. ante, Hic obiter aduerto. *Adde,* Hoc tamē limita iuxta dicenda, n. 18.

De impedimento Matrimonij, quęst. 3. punct. 13. fol. 426. col. 1. num. 27. lin. 35. post hęc verba, Et secundum illum contrahere matrimonium. *Adde:* hoc enim ius videtur ei à natura tributum: ita Henriquez.

Quęst. 4. quę est de vsu Matrim. punct. 5. propos. 1 fol. 445. col. 1. n. 23. lin. 39. vbi legitur. Respondeo virum innocentem. *Adde.* Respondeo primò virum innocentem.

Quęst. 4. quę est de vsu Matrim. pun. 15. propos. 4. fol. 467. col. 2. num. 11. lin. 42. post hęc verba. Emolumentis domus hospitalis. *Adde* nisi fortè hospitale sit valdè diues, ita vt præsumatur fundatorem voluisse omnes ali absque vlla spe recuperationis alimentorum; tunc enim cessat obligatio restituendi, cùm alimenta censeantur condonata. Ita Rebellus. *Et lin. 46. in fine, num. 11.* Adde. Et alij communiter, teste Molina contra Abbatem, cap. 1. de infantibus expositis. Surdus de alimentis, tit. 6. quæst. 19. num. 12. & alios; quorum ratio est, tum quia parentes non tenentur ex iustitia, sed ex pietate alere filios; violatio autem pietatis non inducit obligationem restituendi, tum quia repetitio

titio

titio alimentorum non conceditur ei, qui aliquo iure alere tenebatur, etiamsi protestatus sit, se illas expensas facere animo repetendi; protestatio enim non tollit illam obligationem quę non pendet à voluntate protestantis. Tum quia quæ pietatis causa dantur, non repetiuntur, cap. sacrorum 12. quæst. 2. Verum ad has rationes responsio patet ex dictis in quarto Decalogi pręcepto, & puncto 6. §. 1. num. 6. & seqq. & ex ratione à me superiùs allata.

Ibid. punct. 17. propos. 2. fol. 472. col. 2. num. 6. lin. 32. post hęc verba, ita permittente consuetudine. *Adde*, Imò mihi valdè probabilis videtur opinio Sanchez in sum. lib. 5. cap. 5. num. 22. vbi cum sancto Antonino, & Paludano simpliciter, & absolutè conatur ostendere ad officium Abbatissæ, vel Priorissæ non requiri virginitatem, nisi fortè Abbatissa sit velata speciali virginum velo, quod cum quadam consecratione, & benedictione propria ordinis Episcopalis traditur. Ratio est quia nullo textu probari potest ad Abbatissas communes virginitatem requiri. Neque obstat cap. iuuenculis 20. quæst. 1. vbi habetur nullam velari posse, nisi virginem sexagenariam. Respondetur enim illum textum non intelligi de Abbatissis communibus, sed de illis quæ velantur speciali consecratione propria caracteris Episcopalis: in his enim requiritur virginitas; atque adeò admitti non debent ad officium Abbatissæ, absque facultate Papæ; eius enim est dispensare in iure communi; nec sufficere videtur dispensatio Episcopi, quia Episcopus regulariter loquendo dispensare nequit in Iure communi. Vide Sanchez loco citato.

Ibid. pun. vltimo, fol. 476. col. 1. num. 10. lin. 39. post hęc verba, Quamuis Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 13. *Adde* Coninchus de matrimonio disp. 31. dub. 4. num. 48.

Et fol. 480. col. 1. num. 27. lin. 21. post hęc verba, De licentia proprij Episcopi. *Adde*, Quia huiusmodi reconciliatio vicem gerit nouæ consecrationis; consecratio autem Ecclesiæ est functio Ordinis Episcopalis; *& post duos versus, ad hæc verba* de consecrat. *Adde*, Ecclesiæ, vel Altaris. *Et in fine responsionis, ante tertiam propositionem, post hęc verba*,

Sanctissimi Corporis Christi. *Adde*, Ex dictis patet solutio illius difficultatis de qua aliàs sæpius interrogatus fui, à quo scilicet reconcilianda sit Ecclesia, vel Cœmeterium pollutum. Respondeo enim Ecclesiam consecratam, vel Cœmeterium antea consecratum, si polluatur, non posse reconciliari reconciliatione strictè accepta, nisi ab Episcopo, quia huiusmodi reconciliatio est actus Ordinis Episcopalis, qui delegabilis non est, nisi fortè à Papa delegetur Sacerdoti, cap. aqua per Episcopum de consecrat. Eccles. reconciliari tamen potest reconciliatione latè accepta à simplici Sacerdote ex facultate Episcopi, vel eius Vicarij Generalis, seu Apostolici, tum quia huiusmodi reconciliatio non est propriè functio Ordinis Episcopalis, sed ceremonia sacra, qua aboletur macula, quæ per sanguinis effusionem illata fuerat Ecclesiæ, vel Cœmeterio, tum quia sicut Episcopus, vel eius Vicarius Generalis, aut Apostolicus potest facultatem celebrandi concedere in templo cultui diuino nondum dicato; ita etiam dispensare potest, vt diuina celebrētur in templo, vel Cœmeterio polluto, cùm Cœmeterium pollutum æquari possit templo, seu Cœmeterio profano, & cultui Dei nondum dicato.

De Excommun. disp. 3. quæst. 2. punct. 5. fol. 559. col. 2. n. 3. lin. 20. post hæc verba, quæ in cap. 1. de except. in 6. decernuntur. *Adde*, Præterea si excommunicatus toleratus concurrere velit ad electionem, potest reijci, & is ad quem spectat confirmatio electionis, potest illam non acceptare, eamque reijcere, ac si facta non fuisset. Ratio est, quia non tenemur communicare cum excommunicato tolerato; sed possumus ab eius consortio abstinere, cùm Extrauagans ad euitanda non fuerit facta in fauorem excommunicati, sed in fauorem aliorum, ita Coninchus, num. 93. & alij.

Disput. 10. quæ est de Irregular. quæst. 3. punct. 7. §. vnico, fol. 691. col. 1. num. 19. lin. 43. post verba, Reginaldus lib. 30. num. 204. *Adde*, Excipe nisi per ambitionem Simonis Magi pecuniam obtulerit; hic enim est irregularis, vt patet ex cap. maritum distinct. 33.

De hor. Canon. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. fol. 804. col. 1. num. 14. lin. 54.

post hæc verba, Videndum est ipsummet Concilium. *Adde*, Imò plures extant sacræ Congregationis decisiones, quibus cauetur Canonicum, etiamsi Protonotarius Apostolicus sit, vel Vicarius Episcopi non lucrari distributiones, nisi sit in suo stallo, & induatur vestibus canonicalibus.

De clausura quæst.2. punct.12.§.1. fol.920.colum.2.num.9.& lin.17. post hæc verba. Azor.loco citato quæs.1. *Adde*, sed quid ego sentio, patet ex dictis puncto 11. §.2. num.1. & seqq.

Ibid.quæst.4.punct.2. fol.933. col.2. num.3. lin.45. post hæc verba, Demandata fuit. *Adde*. Rursus non obstat oppositum seruari pluribus in locis, in quibus facultas non solum colloquendi Moniales, verum etiam ingrediendi Monasteria Moniali͂u Regularibus subiecta, concedi solet ab Episcopis, priuatiuè ad Superiores Regulares. Respondetur enim id licitè fieri, si fiat ex consuetudine post Concilium introducta; consuetudo enim tribuit ius, vt benè declarauit sacra Cardinalium Congregatio, sess.25. cap.5. vbi etiam explicauit vtrum Episcopo aliqua facultas competat circa licentias à Superioribus Regularibus concessas circa ingressum in Monasteria Monialium sibi subiecta, dato quòd Superioribus Regularibus competat ius concedendi licentias priuatiuè ad Ordinarios; ait enim seruandum esse consuetudinem, iuxta quam Superiores Regulares concedere solent huiusmodi licentias. Si tamen Episcopus aliqua ex causa expedire iudicauerit, præfatas licentias à Regularibus cõcessas improbare, poterit aliquem particularem impedire, quoties probabiliter ita expedire iudicauerit, quia cura clausuræ maximè spectat ad Episcopos; non tamen poterit ex toto licentias improbare, quia Episcopus non potest facultatem Regularibus auferre.

Ibid.quæst.4.punct.3.fol.935.col.1.num.2.lin.43.post verba, Absolutè licentiam. *Adde* in scriptis petit.

Fol.938.col.1.num.9.in fin.lin.39.post verba præcedenti allatis. *Adde*. Idem dic de Artifice ingrediente ad temperanda organa incomposita, vel ad componendum horologium. Secùs dic de Magistro

ingre-

ingrediente ad docendum cantum, aut organorum pulsum; Moniales enim hæc commodè doceri possunt ad crates, vt suppono cum Sanchez loco cit.num.42. & Lamas §.6. *Et col.* 2.*num.* 11.*in fin. lin.* 13.*post verba*, & alios. *Adde*, quarum opinio probabilissima est.

*De simonia disp.*1.*quæst.*7.§.1.*fol.* 1016.*col.* 1. *num.* 10.*post verba*, num.8. relatis. *Adde*. Hoc tamen intelligitur de pensionibus, aut alijs rebus, quæ ob simoniam confidentialem ex beneficijs acceptæ fuerunt; non verò si confidentialis simonia commissa fuit in ipsa pensione præcisè; nam intentio Summorum Pontificum fuit, impedire successionem, quasi hæreditariam in beneficijs Ecclesiasticis.

*Fol.*1018.*col.*2.*num.*8.*lin.*50.*post hæc verba*, Si excommunicatio retrotraheretur. *Adde*, sequeretur.

De largitione munerum, *disp.*3. *puncto* 6.*fol.*1072.*col.* 1.*num.* 6. *lin. penultima*, *vbi legitur*: Imò aliquid, *lege*, Imò aliqui.

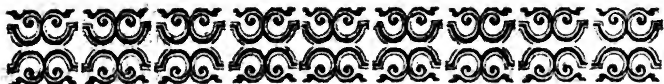
*Fol.*1077.*col.*2.*num.* 24. *linea* 20. *vbi legitur*, quæ prior licentia, *lege*, quia prior licentia.

De largitione munerum, *disp.*3.*punct.*6. *fol.*1079.*col.* 2. *num.* 33. *lin.* 14.*post verba*, ita etiam. *Adde*, obligatur si ex culpa.

*Disp.*6. *ex varijs*, *quæ est de onere*, *&* *obligatione denunciandi*, *punct.*3. *fol* 1110.*col.*2. *num.*7.*lin.*52. *post verba* puncto præcedenti, num.7. *Adde*, & hic num.3. *&* *lin.*58. *vbi legitur* reg.4. num.9. *lege* §.4.

*Fol.*1113.*col.*1.*num.*7.*lin.*62. *post hæc verba*, ac fictione confessionis. *Adde*, seu in confessionali, siue loco confessionis.

ADDI-

ADDITIONES AD TOMVM II.

E legibus disp. 1. *quæst.* 1. *punct.* 4. *pag.* 19. *col.* 2. *vers.* 1. *num.* 160. *adde* Becanus de legibus, tract. 3. cap. 6. quæst. 8. num. 3.

Ibidem vers. 13. *post hæc verba*, rosi videantur. *Adde*, & ne peccandi occasionem præbeant; potestas enim non est data in destructionem, sed in ædificationem. 2. Corinth. 13.

Pagina ead. & columna, vers. 20. *post illa verba*, & alios, *adde*, Quibus adde Becanum 2. part. tract. 3. cap. 6. quæst. 8. num. 3. & 4. vbi ait, eos, qui leges Pontificias non acceptant, licet peccent, quoties illas absque rationabili causa non acceptant, non tamen teneri ad legem obseruandam hac de causa, excusat multos in Germania non seruantes Decreta Concilij Tridentini, aut Bullæ Cœnæ, eo quod huiusmodi decreta multis in locis vsu recepta non fuerint. Addit etiam idem Auctor Episcopos, aut Principes, quibus mandatur, vt legem aliquam promulgent, ac recipiant, peccare, quoties illam absque iuxta causa non publicant, & non recipiunt; successores verò ipsorum, ait, non peccare, atque adeò Episcopos, aut Principes hoc tempore viuentes, quorum antecessores non receperunt Concilium Tridentinum, aut Bullam Cœnæ, dum primùm publicarentur, in conscientia excusari, & multo magis eorum subditos. Verùm quid ego circa Bullam Cœnæ, quæ quotannis publicatur, sentiam, constat ex dictis in Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 15. puncto 4. §. 5.

Disp. de peccatis, quæst. 2. *punct.* 4. *num.* 5. in fine, *post illa verba*, secunda propositione *Adde*, Sed priùs obserua, ad vitandam turpitudinem in actibus secundum speciem indifferentibus, optimum consilium esse,

esse, si ad gloriam Dei referantur; tum quia sic adimpletur consilium illud Apostoli, siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite; tum quia huiusmodi opera non censentur otiosa, cùm debito fine non careant; tum quia hoc pacto seruatur ius naturæ præscribens seruandum esse dictamen rectæ rationis; recta autem ratio dicitur, actiones mediatè, vel immediatè referri ad finem ad quem creati sumus, ita Becanus loco citato.

Ibidem, quæst.4. punct.6. num.21. post illa verba, alij communiter. *Adde*, idem in simili docet Becanus loco citato num.8. vbi ait, eum qui credit se teneri ad aliquam rationem, nesciens discernere ad quam virtutem pertineat, teneri solum illo præcepto generali, bonum faciendum, & malo fugiendum.

ADDI-

ADDITIONES
AD TOMVM III.

D*Isp.1.quæst.15.punct.4.§.5.fol.121.column.2.num.2.circa finem, in linea, quæ incipit,* & reijciendam esse, *post hæc verba. Adde,* Cùm Pontifex non acceperit potestatem à populo, sed à Deo; ergo, &c.

Disp.1.quæst.16.punct.3.fol.127.col.1.sub num.5.§. Addo hoc, *ita se habet cum suis adiunctionibus.* Addo, hoc priuilegium ante sententiam Iudicis extendi ad Clericos, qui prima Tonsura, vel Ordinibus ab alieno Episcopo, sine litteris dimissorijs initiati sunt; adhuc enim vocantur Clerici in Domini sortem vocati, & è Laicorum grege extracti, donec per Iudicis sententiam declarentur priuati priuilegio. Ita Doctores citandi. Idem militat in eo qui Ordines suscipit ab Episcopo excommunicato, suspenso, deposito, vel degradato. Vide dicenda disp.3. quæst.1. puncto 11.num.20. & sequent.

In eadem col. circa finem, vers. Respondeo secundò, *eo absoluto. Adde,* An autem ordinatus prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus ab alieno Episcopo, cum falsis dimissorijs gaudeat Priuilegio fori, explicabitur loco citato; vbi ostendam post sententiam Ecclesiastici Iudicis, non gaudere, iuxta Constitutionem Vrbani VIII.

Disp.2.quæst.2.punct.16.fol.246.col.1.post medium vers. Ex quo sequitur, *eo absoluto; Adde,* Sed contrarium declarauit S. Congregatio Concilij sess.4. apud Mazillam, & alios.

Ibid.quæst.3.punct.16.§.4.folio 304.col.2.num.14.eo absoluto; Adde, Ideò sacra Cardinalium Congregatio referente Illustrissimo Cardinali Lante, sub 17. Nouembris 1617. Episcopo Marsensi rescripsit: Cappellas priuatorum Palatiorum immunitatis Priuilegio non gaudere.

Ibidem quæst.3.punct.16.§.7.fol.311.col.1.ante num.4. Adde. Ideò in Congregatione, sacræ Consultæ 17. Nouembris 1617. decisum fuit.

fuit, eos fuisse tutos in Ecclesia, qui in porticu Ecclesiæ quendam ex præuia rixa occiderant, seque postea in Ecclesiam receperant; quia non dicuntur occidisse in Ecclesia, vel Cœmeterio. In fauoribus enim fit latior interpretatio; sed in odiosis, & pœnalibus strictior, ita vt delinquens in porticu non possit dici delinquere in Ecclesia. Remigius de Goni. de immunitate ampliat. 2. Ioannes de Visch, de immunitate, numero 60. & alij.

Ibidem quæst. 10. punct. 16. fol. 465. col. 2. ante num. 5. post verba, ff. de legat. 1. *Adde*, tum quia hic non defert præfata arma sub clypeo facultatum, vt suppono.

Disp. 3. quæst. 1. punct. 11. fol. 494. col. 2. num. 21. eo absoluto. Adde, Ratio est, quia huiusmodi ordinatio irrita est, quoad executionem, licet non sit irrita, quoad substantiam.

Ibidem quæst. 8. punct. 3. fol. 548. col. 1. ante quartum punctum. Adde. Tertiò dubium, est, an Abbas Priuilegium habens conferendi Tonsuram, & minores Ordines suis subditis Regularibus, validè conferat Tonsuram, & minores Ordines ei, qui re ipsa sibi subditus non est, eo quòd professionẽ inualidè emiserit; quem tamen subditũ putat.

Respondeo collationem Ordinum validam esse, & non iterandam. Ratio est; tum quia collatio Minorum Ordinum non est actus Iurisdictionis præcisè, sed est functio Ordinis Sacerdotalis, cap. cùm contingat. de ætate, & qualitate; functio autem Ordinis non irritatur, in quoscumque exerceatur; tum quia ita expresse declarauit sacra Cardinalium Congregatio, sess. 23. cap. 10. cuius declaratio refertur à Petro Mazilla, à Io. Gallemart, & à Farinaccio in declarat. Cardinal. sess. 23. cap. 10. Et alia antiquiora iura non irritant collationem Ordinum aliter factam, nec vtuntur verbo, non potest, sed verbo, non licet, quæ loquendi forma prohibet collationem Ordinum, sed non irritat aliter factam. Ita meo iudicio sentire debẽt omnes illi Doctores, qui docent, minores Ordines esse Sacramenta, quorum Minister constitutus est à Deo, non ab Ecclesia. An verò specialiter collatio Tonsuræ teneat, colligitur ex supradictis quæst. 1. punct. 11. n. 20.

F I N I S.